

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Кафедра обліку та оподаткування

Кваліфікаційна робота

магістра

на тему: Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансовими
результатами діяльності на ПАТ «Запоріжсталь»

Виконала: студентка 2 курсу, групи 8.0197-1-3
спеціальності 071 «Облік і оподаткування»
освітньо-професійної програми «Облік і аудит»
спеціалізації облік і аудит у підприємстві

І.І. Згуровська

Керівник: _____ к.н.держ.упр., доцент Пушкарь І.В.

Рецензент: _____ к.е.н., доцент Саєнко О.Р.

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ЗАПОРІЗЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економічний
Кафедра обліку та оподаткування
Рівень вищої освіти магістр
Спеціальність 071 «Облік і оподаткування»
Освітньо-професійна програма «Облік і аудит»
Спеціалізація облік і аудит у підприємстві

ЗАТВЕРДЖУЮ:

Зав. кафедри _____ Н.М. Проскуріна
«___»_____ 2020 р.

З А В Д А Н Н Я

НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТЦІ

Згуровській Інні Ігорівні

1. Тема роботи: Обліково-аналітичне забезпечення управління фінансовими результатами діяльності на ПАТ «Запоріжсталь»
керівник роботи Пушкарь Ірина Володимирівна., к.н.держ.упр., доцент,
затверджені наказом ЗНУ від 18.06.2020 р., № 810-с.
2. Строк подання студентом роботи 02 грудня 2020 р.
3. Вихідні дані до роботи: спеціальна література, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, дані фінансової звітності та внутрішні документи підприємства.
4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити): дослідити теоретико-методичні засади обліку та аналізу фінансових результатів; вивчити особливості обліку та аналізу фінансових результатів на підприємстві ПАТ «Запоріжсталь»; проаналізувати фінансові результати підприємства ПАТ «Запоріжсталь» за останні роки.
5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень): 22 рис., 32 табл. та 18 формул.

6. Консультанти розділів роботи

Розділ	Консультант	Підпис, дата	
		Завдання видав	Завдання прийняв
1	к.н.держ.упр., доцент Пушкарь І.В.	01.06.2020	01.06.2020
2	к.н.держ.упр., доцент Пушкарь І.В.	15.07.2020	15.07.2020
3	к.н.держ.упр., доцент Пушкарь І.В.	01.09.2020	01.09.2020

7. Дата видачі завдання: 08 липня 2020 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів кваліфікаційної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Складання плану роботи, підбір літератури	липень 2020	виконано
2.	Написання вступу	липень 2020	виконано
3.	Виконання першого розділу	серпень 2020	виконано
4.	Виконання другого розділу	вересень 2020	виконано
5.	Виконання третього розділу	жовтень 2020	виконано
6.	Написання висновків	вересень 2020	виконано
7.	Оформлення роботи, одержання відгуку та рецензії	листопад 2020	виконано
8.	Подання роботи на кафедру	грудень 2020	виконано

Студентка _____ І.І. Згуровська

(підпис)

Керівник роботи _____ І.В. Пушкарь

(підпис)

Нормоконтроль пройденоНормоконтролер _____ В.В.Сьомченко

РЕФЕРАТ

Кваліфікаційна робота: 124 с., 3 розділи, 22 рис., 32 табл., 2 додатки, 75 джерел.

ОРГАНІЗАЦІЯ, ОБЛІК, АНАЛІЗ, ФІНАНСОВИЙ РЕЗУЛЬТАТ, ПРИБУТОК, ДОХОДИ, ВИТРАТИ

Метою кваліфікаційного дослідження є обґрунтування теоретико-методологічних положень та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.

Об'єктом роботи є промислове підприємство ПАТ «Запоріжсталь», а також процес дослідження формування фінансових результатів комбінату, опис особливостей роботи аналітичної служби та характеристика діяльності апарату бухгалтерії.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку та аналізу фінансових результатів в розрізі етапів їх формування: від початку діяльності до отримання прибутку / збитку.

Наукова новизна дослідження полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з організацією обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємства, задля підвищення ефективності діяльності підприємства. У процесі дослідження отримано такі наукові результати, яким притаманна наукова новизна: у роботі наведена інформація про основні аспекти, напрями діяльності та організаційно-економічну структуру промислового підприємства ПАТ «Запоріжсталь», наведена інформація про системи бухгалтерського обліку та економічного аналізу та дані про роботу аналітичної служби, наведено основні показники аналізу фінансових результатів товариства, розглянуто особливості

організації обліку та аналізу фінансових результатів, запропоновано удосконалення, які використовують іноземні підприємства для оптимізації обліку та аналізу.

Отримані результати дослідження спрямовані на підвищення ефективності управління фінансовим результатом в цілому, так й за окремими його формами та можуть впроваджуватися в практику роботи вітчизняних підприємств, а також використовуватися при розробці внутрішніх нормативних матеріалів з бухгалтерського обліку та аналізу.

SUMMARY

Qualifying work contains: 124 pp., 3 sections, 22 fig., 32 tab., 2 annex, 75 references.

ORGANIZATION, ACCOUNTING, ANALYSIS, FINANCIAL RESULT, PROFIT, INCOME, EXPENSES

The purpose of the qualification research is to substantiate the theoretical and methodological provisions and develop practical recommendations for improving the accounting and analysis of financial results of the enterprise.

The object of work is the industrial enterprise PJSC "Zaporizhstal", as well as the process of studying the formation of financial results of the plant, a description of the features of the analytical service and the characteristics of the accounting staff.

The subject of the study is a set of theoretical, methodological and practical aspects of accounting and analysis of financial results in terms of stages of their formation: from the beginning of activities to profit / loss.

The scientific novelty of the study lies in the theoretical and methodological justification and solution of a set of issues related to the organization of accounting and analysis of financial results of the enterprise, to increase the efficiency of the enterprise. In the course of the research the following scientific results were obtained, which are characterized by scientific novelty: the work provides information on the main aspects, activities and organizational and economic structure of the industrial enterprise PJSC «Zaporizhstal», provides information on accounting and economic analysis systems and data on analytical service, the main indicators of the analysis of financial results of the company are given, the peculiarities of the organization of accounting and analysis of financial results are considered, the improvements used by foreign enterprises for optimization of accounting and analysis are offered.

The results of the study are aimed at improving the efficiency of financial

result management in general and in its individual forms and can be implemented in the practice of domestic enterprises, as well as used in the development of internal regulations on accounting and analysis.

ЗМІСТ

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

РЕФЕРАТ

SUMMARY

СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ

ВСТУП..... 11

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОРЯДКУ ФОРМУВАННЯ ТА
МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА
МЕТАЛУРГІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

1.1 Економічна сутність фінансових результатів..... 17

1.2 Порядок, етапи та документальне забезпечення формування
фінансових результатів в бухгалтерському обліку..... 22

1.3 Методичне та інформаційне забезпечення аналізу фінансових
результатів..... 34

РОЗДІЛ 2 ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ
РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ У ФІНАНСОВІЙ
ЗВІТНОСТІ НА ПАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства..... 48

2.2 Формування фінансових результатів та їх відображення у
фінансовій звітності підприємства..... 55

2.3 Шляхи вдосконалення процесу формування фінансових
результатів підприємства..... 63

РОЗДІЛ 3 ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ
НА ПАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»

3.1 Організаційні підходи та інформаційне забезпечення аналізу
фінансових результатів на підприємстві..... 70

3.2 Методичне забезпечення, процедури та етапи проведення 74

аналітичної роботи на товаристві	
3.3 Напрями удосконалення аналізу фінансових результатів підприємства	95
ВИСНОВКИ.....	101
ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ.....	107
ДОДАТОК А «Баланс (звіт про фінансовий стан)»	114
ДОДАТОК Б «Звіт про фінансові результати»	122

СКОРОЧЕННЯ ТА УМОВНІ ПОЗНАКИ

ПАТ – Публічне акціонерне товариство

г/п – готова продукція

табл. – таблиця

рис. – рисунок

ПКУ – Податковий Кодекс України

і т. д – і так далі

ТМЦ – товарно-матеріальні цінності

ЄСВ – Єдиний соціальний внесок

Дт – дебет

Кт – кредит

ПДВ – податок на додану вартість

млрд. – мільярд

тис. грн. – тисяч гривень

грн. – гривень

млн. – мільйон

грн./ т. – гривень за тонну

тис. т. – тисяч тон

ЄДРПОУ – Єдиний Державний Реєстр Підприємств Організацій України

ОЗ – основні засоби

КВЕД – класифікатор видів економічної діяльності

ВСТУП

В умовах розвитку ринкових відносин актуальним та важливим спостерігається зростання ролі прибутку, як джерела забезпечення інтересів держави, власників та персоналу підприємства. Надзвичайно важливим для керівників підприємств, бухгалтерів та науковців є питання розробки і впровадження методів ефективного управління формування прибутку в процесі господарської діяльності суб'єктів підприємництва. Суттєве значення у діяльності промислових підприємств світу стала новина про поширення коронавірусу в місті Ухань, що в Китаї. Ситуація із захворюванням, що за даними світових засобів інформації стала пандемією, залишила слід не лише на соціальному житті людей, але й значно вдарила по економіці всіх країн світу (не залежно від того – чи поширилася хвороба на них). Оскільки Китай є одним із найбільших світових споживачів металургії, то ціни на метали падають. Чи не найбільшого удару коронавірус може завдати українській металургії, яка і без цього у 2019 році пережила одну з найбільших криз за часи незалежності [11]. Якщо нівельвати сьогоднішню ситуацію з коронавірусом, то збільшення виробництва промислової продукції, поліпшення її якості, підвищення конкурентоздатності на внутрішньому і зовнішньому ринках в значній мірі залежать від рівня обслуговування промислових товаровиробників. Для прийняття правильних управлінських рішень на рівні промислового підприємства повинні використовуватись дані, які відповідають певним правилам, вимогам і нормам, що є зрозумілими та прийнятними для користувачів різного рівня. Окрім цього, інформація повинна показувати точну та неупереджену картину про фінансовий стан підприємства та бути основою для прийняття управлінських рішень.

Актуальність теми полягає у тому, що велика кількість українських підприємств втрачають можливості здійснювати подальшу діяльність через прийняття неправильних управлінських рішень, що тягне за собою штрафні

санкції, податкові ризики, банкрутство та виплату боргів. Основною ідеєю є те, що всі управлінські рішення, що приймаються керівництвом підприємства, повинні бути підтверджені реальними показниками та аналітичними висновками.

Вивчення наукових праць вітчизняних і зарубіжних авторів показало, що дискусії, пов'язані з дослідженням проблем обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємств, посідають значне місце в теорії та практиці. Вивченням проблем з даної теми займалися такі українські та зарубіжні вчені, як А. Г. Загородній, Г. Л. Вознюк, С. Л. Лондар, О. В. Тимошенко, А. Д. Мочерний, В. М. Опарін, М. С. Пушкар, Р. В. Скасюк, Н. М. Ткаченко, Л. М. Худолій, М. С. Чабанов, С. С. Василенко та інші. Проте, стрімкий розвиток економіки вимагає нових заходів щодо покращення організації обліку та аналізу фінансових результатів. Мета кваліфікаційної роботи полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних підходів та розробці практичних рекомендацій щодо удосконалення обліку та аналізу ефективності управління фінансовими результатами на досліджуваному підприємстві.

Зростання ролі аналітичних показників в діяльності, прагнення суб'єктів господарювання найефективніше використовувати фінансовий результат та підвищення впливу аудиторських висновків на управлінські рішення підприємств обумовили актуальність та вибір теми роботи.

Мета кваліфікаційної роботи – дослідження теоретико-методологічних положень та розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємства.

Для досягнення поставленої мети було сформульовано такі завдання:

- дослідити економічну сутність дефініції «фінансові результати»;
- окреслити організаційні основи формування фінансових результатів у бухгалтерському і податковому обліку;
- дослідити теоретично-методичне та інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів;
- охарактеризувати організаційно-економічну характеристику

підприємства ПАТ «Запоріжсталь»;

- описати порядок формування та місце прибутку / збитку у фінансовій звітності підприємства;
- запропонувати шляхи вдосконалення процесу формування фінансових результатів товариства;
- надати інформацію щодо основних організаційних підходів та методичного забезпечення аналізу фінансових результатів на ПАТ «Запоріжсталь»;
- розглянути методичні засади, прийоми та етапи здійснення аналізу фінансових результатів та проаналізувати фінансові результати товариства за останні роки, надати розрахунки з ґрунтовними висновками;
- запропонувати напрями удосконалення аналізу фінансових результатів підприємства.

Об'єктом роботи є промислове підприємство ПАТ «Запоріжсталь», а також процес дослідження системи бухгалтерського обліку та аналізу фінансових результатів.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних, методичних та практичних аспектів обліку формування фінансових результатів товариства та їх аналізу.

Методологічною основою роботи є системний підхід до розкриття особливостей процесу обліку та аналізу фінансових результатів підприємства. У процесі дослідження застосовувалися такі методи дослідження: структурно-логічний аналіз (при побудові логіки та структури кваліфікаційної роботи); абстрагування (при з'ясуванні суті різних понять і категорій); метод економічного аналізу (при оцінці динаміки та структури фінансових результатів); метод групувань (при дослідженні питання класифікації фінансових результатів діяльності підприємства) узагальнення (при формуванні висновків та пропозицій); графічний (для наочного та схематичного відображення теоретичних і практичних результатів дослідження); абстрактно-логічний метод – для виявлення недоліків ведення

бухгалтерського обліку та аналізу фінансових результатів; методи економічного аналізу – під час проведення факторного аналізу фінансових результатів та виявлення й оцінки резервів збільшення показників фінансового результату на досліджуваному підприємстві; різноманітні прийоми статистичних методів, зокрема порівняння – при зіставленні фактичних даних за відповідні періоди; методи аналізу та синтезу, індукції та дедукції.

Наукова новизна дослідження полягає в теоретико-методологічному обґрунтуванні та вирішенні комплексу питань, пов'язаних з організацією обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємства, задля підвищення ефективності діяльності підприємства. У процесі дослідження отримано такі наукові результати, яким притаманна наукова новизна:

удосконалено:

- теоретичні основи поняття фінансових результатів господарської діяльності, що створює умови підвищення рівня інформації цього об'єкта обліку та правильного використання її для прийняття рішень з управління прибутковістю підприємств, шляхом розширення моделі економічних показників діяльності без їх зміни, конкретизація та поглиблення аналізу показників підприємства задля визначення істинних причин втрати прибутковості підприємством і отримання збитків у 2019 році;

- класифікацію фінансових результатів через доповнення класифікаційних ознак та структурних складових, що дозволило враховувати їх специфіку при прийнятті відповідних рішень;

- систему обліку формування фінансових результатів підприємствах шляхом впровадження у діяльність комп'ютерних інформаційних технологій (або створення власних комп'ютерних облікових програм) задля отримання розгорнутої інформації щодо понесених витрат та отриманих доходів, і розміру фінансового результату за певний період часу (тиждень, місяць);

- використовуючи платформу Microsoft Escel, обчислено та систематизовано дані з основних економічних показників діяльності, таких як

абсолютні та відносні показники темпів приросту, рентабельність;

– використовуючи результати аналізу резервів та вузьких місць діяльності підприємства запропоновано математичну (програмну) модель пошуку даних для знаходження потрібного результату (платформа Microsoft Excel, надстройка «Пошук рішення»), що дозволяє оптимізувати витрати і дозволяє вести оперативний контроль та своєчасне регулювання діяльності окремих підрозділів підприємства. Розроблені заходи надають можливість більш точного планування витрат підприємства та алгоритмізує процес формування управлінської звітності для керівників.

Основні результати дослідження, що викладені в кваліфікаційній роботі, пройшли апробацію шляхом обговорення та отримали позитивну оцінку науковців на конференціях:

– Проблеми податкового менеджменту на промислових підприємствах, на XIV Міжнародній науково-практичній конференції «Сучасні проблеми менеджменту», Київ;

– Система аналітичних показників оцінки ефективності управління прибутком підприємства, на XIII Міжнародній науково-практичній конференції «Виклики та перспективи розвитку нової економіки на світовому, державному та регіональному рівнях», Запоріжжя;

– Роль управлінського обліку в системі управління витратами промислових підприємств, на II Всеукраїнській науково-практичній інтернет-конференції «Проблеми обліку, аудиту, аналізу та оподаткування в умовах глобалізації економіки», Кривий Ріг;

– Економічний аналіз діяльності промислових підприємств, на XII Міжнародній науково-практичній конференції «Управління соціально-економічним розвитком регіонів та держави», Запоріжжя;

– Огляд сучасних бухгалтерських інформаційних систем, на науково-практичній конференції «Молода наука-2016», Запоріжжя;

– Вплив галузевих особливостей на складання фінансової звітності, на III Всеукраїнській студентській науково-практичній конференції «Сталий

розвиток економіки на засадах ресурсоефективності», Запоріжжя.

Крім того питання обліку та аналізу фінансових результатів було розглянуто в статтях: «Особливості складання фінансової звітності на промислових підприємствах»; «Роль аудиту фінансових результатів на промислових підприємствах»; «Особливості методики CVP-аналізу в управлінні фінансовими результатами підприємства».

Кваліфікаційна робота складається із вступу, 3 розділів, висновків, переліку джерел посилання, додатків. Основний зміст викладено на 124 сторінках друкованого тексту.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ПОРЯДКУ ФОРМУВАННЯ ТА МЕТОДИКА АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА МЕТАЛУРГІЙНИХ ПІДПРИЄМСТВАХ

1.1 Економічна сутність фінансових результатів

Кінцевим показником здійснення діяльності будь-якого підприємства є фінансовий результат. Він є основним показником ефективності використання ресурсів підприємства в сучасній економіці України.

Метою діяльності більшості суб'єктів господарювання в ринковій економіці є примноження вкладеного власниками капіталу. Це може відбуватись або у формі прибутку, або шляхом збільшення вартості підприємства, що неодмінно призведе до зростання величини його власного капіталу. Таким чином економічний (а стосовно даної теми – фінансовий) результат функціонування підприємства виражається, насамперед, у величині отриманого за звітний період прибутку (в абсолютному та відносному значенні) та зміни обсягу власного капіталу [3].

Питанням економічної сутності фінансових результатів та факторів, які на нього впливають, займалися багато вчених-економістів, а саме: Власова Н.О., Гладій І.О., Лежненко Н.І., Бутинець Ф.Ф., Олійник О.В. Економічна сутність фін. результатів не є однаковою для кожного підприємства. Деякі вчені визначають сутність фін. результату для підприємств різних галузей. Зокрема, Червінська С.Л. визначає суть економічної категорії «фінансовий результат аграрного підприємства», яким є різниця між майновим станом підприємства на кінець і початок звітної періоду.

Сутність фінансових результатів, як економічної категорії хвилює вчених всього світу, адже вони прямо впливають на фінансову незалежність

підприємства та на здатність продовжувати діяльність. Представники різних економічних шкіл надавали різне трактування поняттю та сутності «фінансового результату», а їх погляди показані у таблиці 1.1 [5].

Таблиця 1.1 – Підходи до трактування економічної сутності фінансового результату представниками різних економічних шкіл

Економічна школа	Підхід до трактування
1	2
Меркантилізм	Фінансові результати формуються у сфері обігу і торгівлі, і є джерелом багатства
Фізіократи	Прибуток як основна форма фінансових результатів, виникає за рахунок природної родючості землі, тобто аграрне виробництво є основним джерелом багатства
Класична	Формування фінансового результату відбувається у сфері виробництва, а прибуток як заробітна плата і рента є частиною вартості, що у свою чергу створюється працею
Неокласична	З одного боку, фінансовий результат формується за рахунок капіталу та є ціною конкретного виробничого фактору, а з іншого – формується за рахунок комплексу всіх задіяних виробничих факторів
Інституціоналізму	Фінансові результати формуються під впливом різних неекономічних інститутів (НТП, держава, соціальні групи)
Марксистська	Основним джерелом формування фінансового результату є додаткова вартість, яка створюється за рахунок праці найманих робітників у процесі виробництва та реалізується у сферу обігу

Зокрема, існують ще підходи, визначені сучасними вченими щодо поняття «фінансовий результат». Вони представлені у табл.1.2.

Таблиця 1.2 – Сучасні підходи до трактування поняття «фінансовий результат»

Автор	Фінансовий результат – це
1	2
Мочерний С.В.	Грошова форму підсумків господарської діяльності організацій або їхніх підрозділів, виражена в прибутках або збитках.
Вороніна О.О.	Якісна характеристика фінансово-господарської діяльності, яка в цілому характеризує результат економічних відносин підприємства.
Пушкар М.С.	Прибуток або збиток, отримані в результаті господарської діяльності.
Бутинець Ф.Ф.	Прибуток (збиток) від реалізації готової продукції (товарів, послуг).
Соколов Я.В.	Приріст (зменшення) капіталу (засобів, вкладених власниками).

Як економічна категорія, фінансовий результат виступає показником, що показує фінансово-господарський стан суб'єкта господарювання. Він дає можливість встановити взаємозв'язок між іншими економічними категоріями та узагальнити результати діяльності підприємства.

Питання фінансового результату підприємства цікавить широке коло осіб. Серед них можуть бути внутрішні та зовнішні користувачі цієї інформації:

- внутрішні: керівництво підприємства, акціонери, власники;
- зовнішні: кредитори, інвестори, органи державної влади.

Фінансовий результат може бути двох форм: прибуток та збиток. Точне формулювання цих понять надає Національний стандарт бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності». Зокрема, прибуток визначається як сума, на яку доходи перевищують пов'язані з ними витрати; а збиток як перевищення суми витрат над сумою доходу, для отримання якого були здійснені ці витрати [2].

Модель аналізу фінансових результатів зображена на рисунку 1.1.

Рисунок 1.1 – Модель аналізу фінансових результатів підприємства

Фінансові результати характеризують майже всі аспекти діяльності підприємства: продуктивність праці, ступінь використання основних засобів, трудових, матеріальних і грошових ресурсів, собівартість реалізованої продукції, її якість, обсяг та ціни реалізації продукції.

В умовах ринкової економіки України прибуток розглядають не тільки як результативний і оціночний показник діяльності підприємств. Він став метою діяльності підприємства, головною умовою його ділової активності та подальшого розвитку, ефективного здійснення своїх функцій на споживчому ринку відповідно до попиту на продукцію (роботи, послуги), які виготовляє (виконує, надає) підприємство. Прибуток набуває нових суттєвих рис, зокрема його розглядають як дохід на вкладений капітал в той чи інший вид бізнесу.

Прибуток є основним рушійним стимулом розвитку ринкової економіки. Саме його високий рівень свідчить про привабливість підприємств тієї чи іншої галузі з погляду віддачі від вкладення інвестицій і змушує капітали мігрувати.

В сучасних умовах глобалізації, коли капітали вільно «перепливають» з однієї країни в іншу, перебудовуючи структуру національної економіки кожної з країн, прибуток привертає увагу не тільки практиків, а й теоретиків. Саме тому, у процесі розвитку економічної теорії визначення понять «прибуток» і «збиток» постійно вдосконалювалося.

Враховуючи складність визначення сутності прибутку, доцільно було б розглянути основні його характеристики:

- прибуток являє собою форму доходу підприємства, яке здійснює певний вид діяльності;
- категорія прибутку нерозривно пов'язана з категорією капіталу, оскільки прибуток є формою доходу підприємства, яке здійснює капіталовкладення для досягнення комерційного успіху;
- прибуток характеризує не весь дохід, отриманий в процесі підприємницької діяльності, а тільки ту частину доходу, яка залишається за вирахуванням витрат на здійснення даної діяльності;

– прибуток є вартісним показником, що виражений в грошовій формі.

На рис. 1.2 показані загальні характеристики прибутку підприємства, як фінансової категорії.

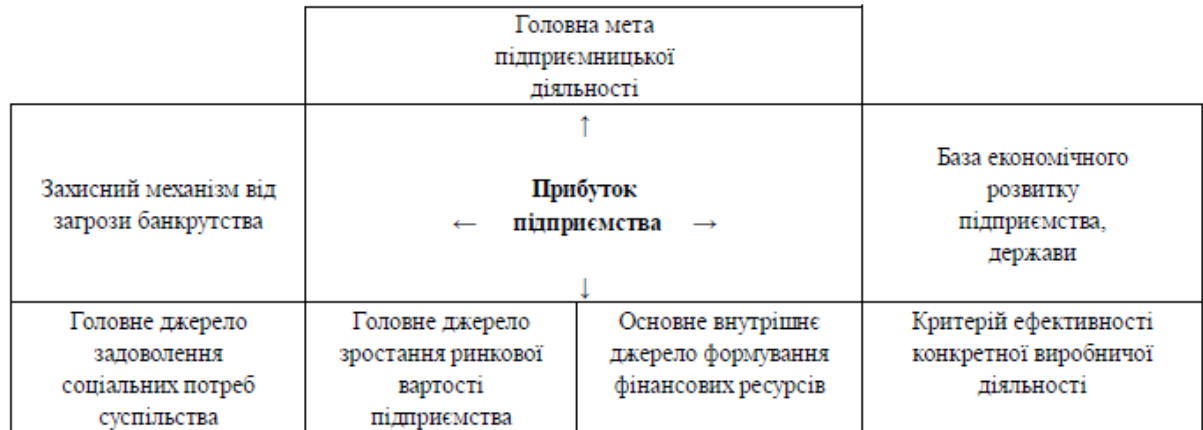

Рисунок 1.2 – Загальна характеристика прибутку підприємства

Прибуток підприємства характеризується не тільки своєю багатоаспектною роллю, але і різноманіттям видів, у яких він виступає.

Крім підприємницького прибутку в економічній літературі розглядаються й інші види прибутку: бухгалтерський, економічний, чистий, валовий, фінансовий, від страхування, емісійний, капіталізований, нормальний, плановий, на акцію, реінвестований, біржовий, внутрішній, додатковий, курсовий, мінімальний, монопольний.

Отже, система обліку фінансових результатів є необхідною та важливою частиною функціонування вітчизняних підприємств.

Питання їх економічної сутності вкрай важливе для суб'єкта господарювання, адже розуміння сутності фінансового результату діяльності підприємств та прийняття ефективних управлінських рішень щодо подальшого розвитку – головна передумова підвищення ефективності діяльності підприємств.

1.2 Порядок, етапи та документальне забезпечення формування фінансових результатів в бухгалтерському обліку

Одним з основних показників діяльності будь-якого підприємства в Україні є фінансовий результат. Фінансовий результат діяльності може бути представлений у 2 формах: прибутку чи збитку за конкретний період часу (переважно – рік).

Організація формування фінансових результатів розглядається з точки зору як бухгалтерського, так і податкового обліку. Якщо розглядати цей поділ з точки зору працівників комбінату: зі сторони бухгалтерського обліку – якщо фінансові результати відіграють важливу роль в розвитку підприємства, його стабільного функціонування і подальшого наростання обсягів випуску та реалізації продукції, то необхідно знати етапи його формування та з яких компонентів він складається: доходи, витрати, податок на прибуток (чистий прибуток визначається шляхом віднімання від «фін. результату до оподаткування» (форма №2 «Звіт про фінансові результати») податку на прибуток). З точки зору податкового обліку: кожен український суб'єкт господарювання повинен керуватися нормативно-законодавчими актами, а отже – сплачувати податки відповідно до Податкового Кодексу. Якщо мова йде про фін. результати, то які податки повинно сплатити підприємства задля уникнення проблем. Саме тому процес формування фінансових результатів доцільно розглядати окремо з точки зору бухгалтерського та податкового обліку, а також з точки зору складових фін. результатів, саме доходів і витрат.

I етап – бухгалтерський облік

Будь-яке підприємство на етапі створення і реєстрації повинно керуватися нормативно-правовими актами. Це є базою для здійснення діяльності в межах України. Вони можуть бути загальними для всіх підприємств (наприклад Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність»), галузевими (Інструкції щодо визначення собівартості),

та власні (внутрішні нормативні акти, прийняті вищим керівництвом (Наглядовою Радою, Зборами акціонерів)) і так далі. Що стосується організації бухгалтерського обліку на комбінаті є облікова політика, яка була затверджена тоді, коли комбінат лише починав працювати.

Формування облікової політики на будь-якому підприємстві (в дужках наведено приклад з ПАТ «Запоріжсталь») проходить у декілька етапів:

- складання опису майна підприємства (тобто визначення, чи є на комбінаті основні засоби, матеріальні та нематеріальні активи, які на даний момент є зобов'язання, описується статутний капітал, чи є частка іноземного капіталу, збирається та узагальнюється інформація про власників та акціонерів, про основні напрями діяльності, основний вид готової продукції і т. д.);

- на початку облікової політики дається короткий опис кожного терміну для кращого розуміння (наприклад, дебіторська заборгованість – це вид зобов'язання, яке виникає у контрагента перед підприємством). Це робиться для того, щоб зовнішні користувачі мали змогу розуміти надану їм інформацію і могли її використовувати (наприклад, статистичні органи для формування звітів щодо обсягів виробництва продукції підприємствами України);

- всі наявні ресурси підприємства поєднуються в класи відповідно до правил бухгалтерського обліку (наприклад: клас «Необоротні активи» поєднує основні засоби, нематеріальні активи, амортизацію, капітальні інвестиції, біологічні активи і т. д);

- розгляд кожного класу за статтями та визначення їх особливостей обліку, виокремлення тих особливостей, за якими буде слідувати підприємство (наприклад опис всіх способів нарахування амортизації (які зараз використовуються, тому що виробничий метод нарахування амортизації на даний момент не використовується!); потім додається інформація: на підприємстві для нарахування амортизації основних засобів використовується прямолінійний метод, а ліквідаційна вартість ОЗ прирівнюється до 0).

Важливо всі деталі виявити і врахувати зараз, щоб потім не було розходжень думок, розрахунків та відображення в документах не коректної інформації;

– визначається План рахунків, який буде використовуватись. Кожне підприємство може користуватися загальноприйнятим Планом рахунків (за виключенням бюджетних установ та банків), а може створити власний План рахунків, якщо це не суперечить чинному законодавству (наприклад, може додаватися абзац «Для обліку доходів та витрат використовуються рахунки 7 та 9 класу, без використання 8 класу Плану рахунків», окрім того комбінат «Запоріжсталь» має велику кількість сировини і різноманіття готової продукції, тому План рахунків має багато субрахунків);

– розгляд облікової політики вищим керівництвом (якщо підприємство входить до складу іншої компанії, то розгляд облікової політики здійснюється керівництвом вищої компанії). Так як комбінат «Запоріжсталь» є гігантським підприємством, де кожна ланка виробничого процесу (цех, ділянка, склад) тягне за собою низку допоміжних виробництв та підсобних господарств, то кожне рішення, яке буде впроваджуватись (наказ, розпорядження) обов'язково розглядається генеральним директором та директорами за напрямками. Документ повинен бути в паперовому та електронному вигляді у головних керівників підрозділів (в даному випадку – головного бухгалтера, керівників відділів, бухгалтерів у цехах), обов'язково підписаний. В кожному розпорядчому документі вказується особа, відповідальна за його виконання;

– затверджується і впроваджується до використання Наказом про облікову політику (яку підписує генеральний директор і директори по напрямкам, головний бухгалтер) .

Що стосується організації бухгалтерського обліку на промислових підприємствах, то особливістю промислового підприємства є безперервний процес виробництва промислової готової продукції. Задля цього необхідно постійно контролювати наявність товарно-матеріальних цінностей на складах, грошових коштів на поточних рахунках (задля своєчасної оплати та отримання

матеріалів для виробництва), своєчасно погашати заборгованості, слідкувати за змінами в податковому законодавстві.

Основу фінансового результату (прибутку чи збитку) промислового підприємства (і взагалі – підприємства) складають доходи та витрати за звітний період.

Суттєвим фактом є те, що доходи для підприємства є не найголовнішим показником. Деякі економісти вважають, що основним фактором впливу на формування прибутку є не збільшення доходів, а зменшення витрат.

Відповідно, основу витрат промислового підприємства складають матеріальні витрати або собівартість готової продукції (тобто вартість ТМЦ витрачених на виробництво, розмір заробітної плати робітникам, сплата єдиного соціального внеску). Матеріальні витрати складають основу елементів операційних витрат підприємства, дані та розмір яких вказується у формі 2 фінансової звітності підприємства «Звіт про фінансові результати».

Згідно до Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», до складу прямих матеріальних витрат включається вартість сировини та основних матеріалів, що утворюють основу вироблюваної продукції, купівельних напівфабрикатів та комплектуючих виробів, допоміжних та інших матеріалів, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат. Прямі матеріальні витрати зменшуються на вартість зворотних відходів, отриманих у процесі виробництва.

Також одними з основних видів операційних витрат є витрати на оплату праці, до складу прямих витрат на оплату праці включаються заробітна плата та інші виплати робітникам, зайнятим у виробництві продукції, виконанні робіт або наданні послуг, які можуть бути безпосередньо віднесені до конкретного об'єкта витрат [11].

В бухгалтерському обліку формування собівартості промислової готової продукції, оформлюється за допомогою кореспонденції таких рахунків (табл. 1.3).

Таблиця 1.3 – Формування собівартості г/п

Видача запасів	Кореспонденція рахунків	
	Дебет	Кредит
1	2	3
Видані виробничі запаси на виробництво певного виду г/п	23/субрах.	20 (201, 22)
Нарахована заробітна плата працівникам за виробництво конкретного виду г/п	23/субрах.	661
Нараховано ЄСВ на заробітну плату працівників	23/субрах.	651
Списано на виправлення браку у виробництві	24	20 (201, 22)
Випущена з виробництва та оприбуткована до складу промислова г/п	26/субрах.	23/субрах.
Реалізована г/п: дохід від реалізації	361	701
Списана собівартість реалізованої г/п	901	26/субрах
Враховано зобов'язання з податку на додану вартість	701	641

Слід звернути увагу на план рахунків підприємства щодо обліку витрат. Робочий план рахунків з обліку витрат призначений забезпечити ведення аналітичного обліку за напрямками, які необхідні для управління витратами. На його побудову впливає структура підприємства, наявність цехів (підрозділів, ділянок) основного та допоміжних (підсобних) виробництв, асортимент продукції (її види, групи, номенклатури), що виробляється підприємством (рис. 1.3).

Рисунок 1.3 – Основне та допоміжне виробництво, [6]

Дохідність промислового підприємства є одним із основних показників, що відображають фінансовий стан підприємства. Такий показник визначає

мету підприємницької діяльності. Крім керівництва фірми і колективу, він цікавить вкладників капіталу (інвесторів, кредиторів), а також державні органи, і передусім – Державну фіскальну службу України, фондові біржі, що здійснюють купівлю-продаж цінних паперів.

Дохід від операційної діяльності є виручкою підприємства від реалізації промислової продукції, надання послуг та виконання робіт без врахування податку на додану вартість.

Дохід від реалізації продукції, робіт, послуг відбиває загальний дохід (виторг) від реалізації товарної продукції, товарних послуг, нетоварних послуг структурних підрозділів, що не відносяться до промислової діяльності. Дохід від реалізації промислової г/п безпосередньо залежить від ціни продажу одиниці конкретного виду (сорту) г/п. В ціну промислової г/п закладається виробнича собівартість, торгова націнка .

При документальному оформленні доходу в загальному вигляді використовуються такі кореспонденції рахунків (табл. 1.4).

Таблиця 1.4 – Дохід від реалізації товарів та г/п

Господарська операція	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
1	2	3
Відвантажена покупцю готова продукція (перша подія)	361	701
Податкові зобов'язання з ПДВ	701	641
Відвантажено товари	361	702
Податкові зобов'язання з ПДВ	702	641
Повернення продукції з реалізації	704	361
Зменшують податкові зобов'язання методом «сторно»	704	641
Визнання доходу від реалізації запасів	377	712
Податкові зобов'язання з ПДВ	712	641

Фінансовий результат підприємства за звітний період являє собою різницю між всіма отриманими за період доходами і понесеними витратами. Він поділяється на: валовий (прибуток / збиток), фінансовий результат від операційної діяльності, фінансовий результат до оподаткування, чистий фінансовий результат (прибуток / збиток).

По закінченню звітнього періоду в бухгалтерському обліку всі рахунки доходів і витрат повинні закриватися. Це загальне правило діє для всіх підприємств незалежно від форм власності. Для цього в Плані рахунків призначено рахунок 79 «Фінансові результати». Рахунок активно-пасивний та може мати субрахунки для обґрунтованості та більш точного розуміння. Основні проведення щодо закриття рахунків показано в табл. 1.5.

Таблиця 1.5 – Закриття рахунків доходів та витрат на фінансові результати періоду

Господарська операція	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
1	2	3
Списуються всі доходи отримані за звітний період на рахунок фінансових результатів	70 (1,2)	79
Списуються всі понесені витрати за звітний період на рахунок фінансових результатів	79	92(3,5)
Відображено фінансовий результат звітного періоду (прибуток)	79	441
Відображено фінансовий результат звітного періоду (збиток)	442	79
Нараховано податок на прибуток	98	641
Податок на прибуток списано на рахунок фінансових результатів	79	98

Особливістю документування операцій з витратами, доходами та фінансовими результатами підприємства є те, що для них безпосередньо не затверджено типових форм документів. Наприклад, документальне підтвердження здійснення витрат залежить від виду витрат: використання запасів підприємства для потреб адміністративного, загальновиробничого персоналу, працівників відділу збуту відображається в обліку лише на підставі оформлених документів на списання матеріалів (накладних, вимог тощо). Витрати на оплату праці та соціального страхування оформлюються розрахунково-платіжними відомостями (або розрахунковими відомостями). Вартість наданих підприємству послуг зараховується до складу витрат діяльності на підставі рахунків, рахунків-фактур та актів виконаних робіт.

Первинними документами для відображення доходів від реалізації,

інших операційних доходів є рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, накладні, акти виконаних робіт.

Віднесення доходів і витрат на фінансові результати оформлюється розрахунком бухгалтерії. Довідки та розрахунки бухгалтерії слугують також для відображення накопичення фінансових результатів різних видів діяльності та зарахування до складу нерозподіленого прибутку (непокритого збитку). Відображення інформаційних даних щодо використання прибутку в бухгалтерському обліку здійснюється на підставі розрахунків і довідок бухгалтерії.

Рух зазначених документів здійснюється відповідно до графіка документообігу, затвердженого на підприємстві. Узагальнення інформації про доходи, витрати та фінансові результати відбувається у відповідних облікових регістрах з подальшим перенесенням даних до головної книги. Стосовно фінансової звітності зазначені об'єкти обліку відображаються у формі № 2 «Звіт про фінансові результати».

Отже, правильна організація бухгалтерського обліку доходів, витрат та фінансових результатів на підприємстві має велике значення для оперативної роботи промислового підприємства та забезпечує безпомилкове відображення та реєстрацію господарських операцій.

II етап – податковий облік

Згідно з чинним законодавством України, всі підприємства – суб'єкти господарювання, мають сплачувати податки до державного бюджету (загальнодержавні податки). Тому кожне підприємство має вести податковий облік і своєчасно перераховувати суми податків до бюджету.

Завдання податкового обліку фінансових результатів полягає у визначенні кількісних і якісних параметрів фінансового результату:

- прибуток чи збиток;
- формування даних щодо фінансових результатів для потреб складання фінансової звітності й податкових декларацій;
- інформаційне забезпечення порядку розподілу прибутку та здійснення операцій щодо розрахунків за сумами належних до бюджету

податків та обов'язкових платежів.

Основним податком, що має пряме відношення до фінансового результату підприємства є податок на прибуток. Цей вид податків відноситься до загальнодержавних податків і зборів.

Згідно з Податковий Кодексом України, платниками – резидентами податку на прибуток є: «суб'єкти господарювання – юридичні особи, які провадять господарську діяльність як на території України, так і за її межами». Відповідно, не є платниками податку неприбуткові підприємства, установи та організації у порядку та на умовах, встановлених пунктами Податкового Кодексу.

Об'єктом оподаткування є прибуток із джерелом походження з України та за її межами, який визначається шляхом коригування (збільшення або зменшення) фінансового результату до оподаткування (прибутку або збитку), визначеного у фінансовій звітності підприємства відповідно до НП(С)БО або міжнародних стандартів фінансової звітності, на різниці, які виникають відповідно до положень Кодексу.

Базою оподаткування є грошове вираження об'єкту оподаткування, тобто сума прибутку отримана за звітний період.

Базова (основна) ставка податку становить 18 відсотків. Ставки 0, 4, 6, 12, 15 і 20 відсотків застосовуються до доходів нерезидентів та прирівняних до них осіб із джерелом їх походження з України.

Податок нараховується платником самостійно за ставкою, визначеною статтею 136 Кодексу, від бази оподаткування. Податковими (звітними) періодами для податку на прибуток підприємств є календарні: квартал, півріччя, три квартали, рік. При цьому податкова декларація розраховується наростаючим підсумком. Податковий (звітний) період починається з першого календарного дня податкового (звітного) періоду і закінчується останнім календарним днем податкового (звітного) періоду [7].

Так як підприємство може проводити дооцінку чи знецінення основних засобів чи нематеріальних активів, то фінансовий результат в цьому випадку буде змінюватись. За ПКУ, фінансовий результат до оподаткування збільшується:

- на суму нарахованої амортизації основних засобів або нематеріальних активів відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності;
- на суму уцінки та втрат від зменшення корисності основних засобів або нематеріальних активів, включених до витрат звітного періоду відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності;
- на суму залишкової вартості окремого об'єкта основних засобів або нематеріальних активів, визначеної відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, у разі ліквідації або продажу такого об'єкта;
- на суму залишкової вартості окремого об'єкта невиробничих основних засобів або невиробничих нематеріальних активів, визначеної відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку або міжнародних стандартів фінансової звітності, у разі ліквідації або продажу такого об'єкта.

Згідно з ПКУ, відповідальність за повноту утримання та своєчасність перерахування до бюджету податку покладається на платників податку, які здійснюють відповідні виплати, тобто на підприємство.

Обліково-аналітичне забезпечення як компонент інформаційного забезпечення управління підприємством, дає змогу розв'язувати функціональні задачі управління, забезпечуючи керівництво повною та достовірною інформацією про господарські процеси та зв'язки із зовнішнім середовищем.

Дослідженню методології обліково-аналітичного забезпечення присвячують свої роботи багато вітчизняних науковців. Так, наприклад, дуже влучно зазначає у монографічному дослідженні А. Пилипенко, що: «обліковий процес слід організувати на основі інтеграції, щоб усі складові (об'єкти обліку) були взаємопов'язані між собою єдиним масивом інформації. Більш того, структура функції обліку повинна бути складовою частиною організаційної структури підприємства» [30].

Помилково вважати, що обліково-аналітична система ґрунтується тільки

на бухгалтерській інформації, оскільки вона є визначальною, проте не єдиною. Навпаки, характерною рисою обліково-аналітичного забезпечення як системи є її комплексність, що виявляється через взаємодію інформаційних потоків бухгалтерського, оперативного, статистичного обліку та інформації, яка формується за допомогою методів фінансового, управлінського та стратегічного аналізу.

Відповідно до вищенаведеного обліково-аналітичне забезпечення слід розглядати як комплексну систему обліку, аналізу та аудиту, взаємодіючу через інформаційні потоки в процесі формування і передачі оперативної та якісної обліково-аналітичної інформації для забезпечення обґрунтованості та ефективності прийняття управлінських рішень у системі управління підприємством, а також зовнішніми користувачами.

Складові обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами діяльності підприємства представлено на рис. 1.4.

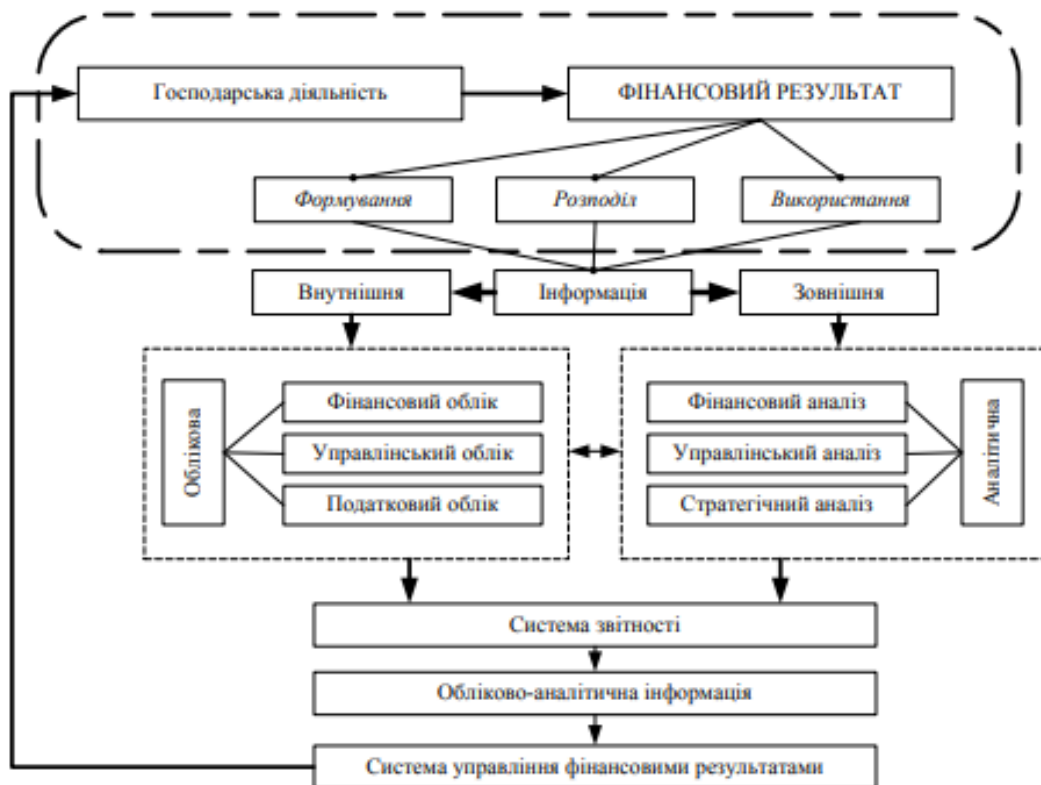

Рисунок 1.4 – Складові обліково-аналітичного забезпечення управління фінансовими результатами діяльності підприємства

Спільні і відмінні риси податкового обліку і бухгалтерського обліку. Основними відмінними рисами бухгалтерського і податкового обліку є:

– відмінності у визначенні прибутку до оподаткування. В бухгалтерському обліку прибуток до оподаткування визначається за даними П(С)БО 17 «Податок на прибуток» і, в основному, являє собою різницю між доходами та витратами за мінусом непрямих податків. В податковому обліку прибуток до оподаткування визначається як різниця між скоригованим валовим доходом, скоригованими валовими витратами та амортизацією необоротних активів виробничого призначення, тобто амортизація є окремою складовою при розрахунку прибутку до оподаткування;

– момент реалізації. В бухгалтерському обліку моментом реалізації є відвантаження продукції, виконання робіт, які призводять до зміни власника цієї продукції, робіт, послуг. В податковому обліку моментом реалізації (продажу) вважається так звана перша подія, або відвантаження товарів, робіт, послуг, або отримання грошових коштів у вигляді попередньої оплати (авансу);

– різна звітність. Звітністю бухгалтерського обліку є фінансова звітність, яка включає в себе баланс, звіт про фінансові результати, звіт про рух грошових коштів, звіт про власний капітал, примітки до річної фінансової звітності. Звітністю податкового обліку є податкова звітність у вигляді декларації з податку на прибуток підприємства, податкової декларації з податку на додану вартість, податковий розрахунок земельного податку, розрахунок податку з власників транспортних засобів, інша податкова звітність;

– різні реєстри та первинні документи. Первинними документами в бухгалтерському обліку є затверджені відповідними постановами Кабміну документи з обліку матеріалів, заробітної плати, грошових коштів тощо. В податковому обліку крім вище названих бухгалтерських документів використовується податкова накладна, будова якої регламентована відповідним Законом України «Про податок на додану вартість».

Отже, можна зробити висновок, що при організації бухгалтерського обліку та формуванні облікової політики підприємства, кардинально важливу увагу слід приділяти питанням, що стосуються формування фінансових результатів на різних етапах – документальне забезпечення, підкріплення законодавчими актами, принципи віднесення витрат на собівартість готової продукції, особливості нарахування податку на прибуток. Для великих підприємств повинна бути характерна єдність і злагодженість фінансового, управлінського та податкового обліку у даному питанні. В сучасних реаліях слід звертати належну увагу на податкове законодавство держави (адже майже кожен рік нас спіткають нові зміни в системі влади, що тягнуть за собою новації в податковій сфері) задля забезпечення нормальної діяльності підприємства, підтримання його спроможності сплачувати податки та не допускати впровадження штрафних санкцій за несвоєчасну сплату податків.

1.3 Методичне та інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів

Фінансовий результат будь-якого підприємства є найважливішим показником, який характеризує ефективність його діяльності та можливість його подальшого розвитку що дає змогу оперативно реагувати на зміни зовнішнього середовища. Величина фінансового результату створює запас фінансової стійкості. В сучасний період розвитку ринкової економіки та наявності великої кількості саме збиткових промислових підприємств формування та аналіз фінансового результату діяльності, зниження витрат та збільшення доходів, й збільшення прибутку, набуває особливої актуальності. Так, необхідність і значення аналізу фінансових результатів полягає в тому, що прибуток відображає кінцевий результат діяльності підприємства та є джерелом розширення виробництва та іншої діяльності, формування державного і місцевого бюджетів. Першочерговим завданням аналізу

фінансових результатів є оцінювання їх складу, динаміки та структури та факторів, які впливають на їх формування.

Питанням аналізу фінансових результатів діяльності підприємства присвячені наукові праці Андрєєвої Г.І., Антонюка О.П., Базилінської О.Я., Бойчика І.М., Болюха М.А., Бурчевського В.З., Власюк Т.М., Гадзевича О.І., Герасима П.М., Горицької Н.Г., Журавель Г.П., Івахненко В.М., Ізмайлової К.В., Кіндрацької Г.І., Лахтіонової Л.А. та ін., але в сучасних умовах діяльності підприємства є актуальними, тому що недостатньо уваги приділяється аналізу формування, динаміки та структури фінансових результатів від саме за окремих видів діяльності підприємства та їх факторному аналізу. Ще одним аспектом актуальності дослідження є необхідність формування такого підходу, який дозволяє на промисловому підприємстві швидко та ефективно проводити такий економічний аналіз фінансових результатів для забезпечення функціонування підприємства та збільшення позитивного фінансового результату.

Підходи вчених до аналізу фінансових результатів зображено у табл. 1.6.

Таблиця 1.6 – Окремі підходи до аналізу фінансових результатів підприємств

Автор	Напрями проведення аналізу фінансових результатів
1	2
Мельник Т.Ю.	Вертикальний і горизонтальний та трендовий аналіз фінансових результатів підприємства
Чмутова В.П.	Аналіз показників фінансових результатів за видами їх діяльності (операційна, фінансова, інвестиційна) в їх динаміці та їх структура. Фактори, які призвели до змін показників фінансових результатів
Яриш П.М., Касьянова Ю.В.	Математико-статистичні методи дослідження фінансових результатів: економічні методи, методи економічної кібернетики й оптимального програмування, методи дослідження операцій і теорії прийняття рішень. СVP-аналіз і концепція фінансового важеля.
Білик М.Д., Притуляк Н.М., Павловська О.В., Невмержицька М.Ю.	1. Вертикальний і горизонтальний аналіз фінансових результатів підприємства. 2. Факторний аналіз прибутку. 3. Аналіз показників рентабельності. 4. Факторний аналіз показників рентабельності. 5. Система «директ-кост» як теоретична база аналізу витрат та оптимізації прибутку. 6. Аналіз резервів збільшення прибутку.

Чистий фінансовий результат діяльності підприємства у фінансовій звітності визначається поступово: спочатку розраховується загальний валовий фін. результат (прибуток / збиток), потім на основі даних про операційну діяльність обчислюється фін. результат від операційної діяльності, фінансовий результат до оподаткування, і останнім кроком є віднімання від прибутку до оподаткування суму податку на прибуток і отримання чистого фінансового результату (прибуток / збиток). Відповідно далі буде розглядатися методика аналізу кожного окремого виду фін. результату.

Для аналізу фінансових результатів діяльності важливо дослідити не тільки суму прибутку, як абсолютного показника фінансових результатів а й рівень прибутку, тобто рентабельність, як показник ефективності фінансових результатів діяльності підприємства.

Перед початком розгляду методів економічного аналізу фінансових результатів (а саме прибутку і рентабельності), потрібно сказати, що весь процес аналізу має свої вимоги, виконання яких є обов'язковим. По-перше, будь-який аналіз починається з постановки завдання. Здебільшого, це починається словами «проаналізувати, виявити тенденції, зробити висновок...». Після цього йде мова про явище, яке треба проаналізувати: обсяг виробництва, обсяг реалізації продукції, і т. д. Далі вказується об'єкт аналізу із зазначенням методики аналізу: динаміку обсягу виробництва, ритмічність випуску продукції, рівень якості продукції, рівень втрат від браку і т. д. В кінці надається додаткова інформація, що може впливати на аналітичне дослідження: використовуючи метод заліку, перевідних коефіцієнтів, визначити індекс зростання якості і т. д.

Після визначення чіткого завдання будується аналітична таблиця. В обов'язковому порядку вона має містити такі реквізити: назву таблиці, назву стовпців, нумерацію, одиниці вимірювання. Далі вся вихідна інформація, взята для аналізу вноситься до таблиці, розраховуються всі необхідні показники.

В кінці аналітичного дослідження повинен бути висновок – ґрунтовний, що містить пояснення вихідної інформації, пояснення обчислених показників, надає їх економічну інтерпретацію, визначає вплив факторів на результативний показник, і визначає тенденції, що склалися.

Що стосується самого аналізу, то аналіз будь-якого явища в економіці має свою структуру і проводиться у декілька етапів:

- I етап – вертикальний та горизонтальний аналіз, аналіз динаміки і структури, обчислення абсолютного та відносного відхилення;
- II етап – обчислення та аналіз узагальнюючих показників;
- III етап – визначення факторів впливу на результативний показник, факторний аналіз із застосуванням методів абсолютних різниць або ланцюгових підстановок.

Існують напрями аналізу фінансових результатів:

- формування прибутку / збитку (за видами діяльності: звичайної (операційна, інвестиційна, фінансова, інша операційна діяльність) та надзвичайної);
- аналіз розподілу прибутку і використання (оподаткування, дивіденди, інші цілі);
- аналіз рентабельності (капіталу, діяльності).

Безпосередньо аналіз фінансових результатів діяльності підприємства містить такі обов'язкові елементи дослідження:

- зміни кожного показника, тобто прибутку і рентабельності за поточний аналізований період, обчислення темпів росту та приросту («горизонтальний аналіз»);
- структури відповідних показників і їхніх змін, питомої ваги («вертикальний аналіз»);
- динаміку зміни показників фінансових результатів за кілька звітних періодів («трендовий аналіз»);
- факторний аналіз показників, тобто вплив окремих факторів на результативних показник.

Для проведення аналізу першим етапом є визначення інформаційної бази дослідження та джерел отримання інформації. Звісно, джерелом інформації на будь-якому підприємстві є первинні документи. Але, так як в первинних облікових документах товариства немає інформації щодо формування фінансових результатів за період, то при проведенні аналізу вихідна інформація буде братися з кінцевих документів, а саме з фінансової

звітності: форми №1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» та Форми № 2 «Звіт про фінансові результати» річної фінансової звітності, тобто інформаційною базою для проведення аналізу є фінансова звітність. Але кінцевий фінансовий результат складається з отриманих доходів за період та всіх понесених витрат. Тому, загалом первинною документацією також можна вважати акти виконаних робіт (наданих послуг), договори / контракти укладені, накладні на відпуск та вимоги (витрати).

Аналіз прибутковості підприємства може визначатися в абсолютних та відносних показниках. Абсолютний показник – сума прибутку, відносний – відсоток рентабельності.

Валовий фінансовий результат (валовий прибуток чи збиток) розраховується шляхом віднімання від суми чистого доходу від реалізації собівартості реалізованої г/п, товарів, послуг, за формулою (1.1):

$$\text{Ф. р. вал. або ВП} = \text{ЧД} - \text{Соб.} \quad (1.1)$$

де Ф. р. вал. або ВП – валовий фінансовий результат або валовий прибуток,
 ЧД – чистий дохід від реалізації,
 Соб. – собівартість реалізованої г/п, товарів, послуг.

Динаміка зміни показника визначається як різниця між даними звітного року і минулого року, або як різниця між базовими та плановим показником. Фактично вона є абсолютним відхиленням показника. Структура показує частку окремо взятого показника в загальній сумі. Тобто, для валового фін. результату, за формулою (1.2):

$$\pm \text{ абс.} = \text{ВП}_1 - \text{ВП}_0 \quad (1.2)$$

де $\pm \text{ абс.}$ – абсолютне відхилення,

ВП_1 – валовий прибуток звітного року,

ВП_0 – валовий прибуток минулого року (або планового рівня).

Динаміка як відносне відхилення (темп росту або рівень виконання плану), обчислюється діленням показника звітнього року на показник минулого року (або планового) і представляється у відсотках, за формулою (1.3):

$$Т. р. = \frac{ВП_1}{ВП_0} \times 100\% \quad (1.3)$$

де Т. р. – темп росту показника.

Темп приросту характеризує на скільки відсотків змінився показник в звітньому році порівняно з минулим, за формулою (1.4):

$$Т. пр. = \frac{ВП_1}{ВП_0} \times 100\% - 100\% \quad (1.4)$$

де Т. пр. – темп приросту.

Фін. результат від операційної діяльності визначається як алгебраїчна сума валового прибутку (збитку), іншого операційного доходу за мінусом адміністративних витрат, витрат на збут та інших операційних витрат, за формулою (1.5):

$$Ф. р. опер. = ВП + ОД - ОВ \quad (1.5)$$

де Ф. р. опер. – фінансовий результат операційної діяльності,

ОД – операційний дохід,

ОВ – операційні витрати.

Динаміка показника операційного прибутку, його абсолютне відхилення, за формулою (1.6):

$$\pm \text{ абс.} = \text{ОП}_1 - \text{ОП}_0 \quad (1.6)$$

де $\pm \text{ абс.}$ – абсолютне відхилення,

ОП_1 – операційний прибуток звітного року,

ОП_0 – операційний прибуток минулого року (або планового рівня).

Динаміка як відносне відхилення (темп росту або рівень виконання плану) представляється у відсотках, за формулою (1.7):

$$\text{Т. р.} = \frac{\text{ОП}_1}{\text{ОП}_0} \times 100\% \quad (1.7)$$

Темп приросту характеризує на скільки відсотків змінився показник в звітному році порівняно з минулим, за формулою (1.8):

$$\text{Т. пр.} = \frac{\text{ОП}_1}{\text{ОП}_0} \times 100\% - 100\% \quad (1.8)$$

Показник структури дає зрозуміти, яку питому вагу мають операційні доходи чи витрати (в даній ситуації) у загальній сумі доходів та витрат по підприємству. Розраховуються за формулою (1.9):

$$\text{П.В.ОВ.} = \frac{\text{ОВ}}{\text{ЗВ}} \quad (1.9)$$

де П.В.ОВ. – питома вага операційних витрат,

ЗВ – загальні витрати підприємства.

Наступним кроком є аналіз фінансового результату до оподаткування. Він формується шляхом додавання до фін. результату від операційної діяльності доходу від участі в капіталі, іншого фінансового доходу, інших

доходів, і віднімання від суми втрат від участі в капіталі, фінансових витрат, інших витрат. Розрахунок за формулою (1.10):

$$\text{Ф. р. до оподат.} = \text{Ф. р. опер.} + \text{ДК} + \text{ФД} + \text{ІД} - \text{ВК} - \text{ФВ} - \text{ІВ} \quad (1.10)$$

де Ф. р. до оподат. – фінансовий результат до оподаткування,

ДК – дохід від участі в капіталі,

ФД – фінансовий дохід,

ІД – інші доходи,

ВК – втрати від участі в капіталі,

ФВ – фінансові витрати,

ІВ – інші витрати.

Позитивне сальдо фін. результату до оподаткування означає отримання прибутку і нарахування податку на прибуток, від’ємне – збиток.

Останнім етапом аналізу фінансових результатів є визначення чистого прибутку / збитку. Розрахунок за формулою (1.11):

$$\text{ЧП/З} = \text{Ф. р. до оподат.} - \text{ПП} \quad (1.11)$$

де ЧП / З – чистий прибуток / збиток,

ПП – податок на прибуток.

Окремим напрямом аналізу прибутку є аналіз формування прибутку, тобто з яких складових (або статей) складається прибуток.

В табл. 1.7 показано приклад обчислення динаміки та структури показників, а також складові формування прибутку в загальному виразі.

Аналіз структури (або питомої ваги) проводиться для того, щоб зрозуміти яку частку займає той чи інший показник в результативному показнику.

Таблиця 1.7 – Аналіз динаміки і структури доходів і витрат, як факторів впливу на прибуток

№	Показник	Минулий рік	Звітний рік	Динаміка, + -	Динаміка, %	Структура минулий рік,%	Структура звітний рік,%
1	2	3	4	5	6	7	8
Витрати							
1	Операційні витрати	1.3	1.4	1.4 – 1.3	1.4/1.3x100	1.3/4.3	1.4/4.4
2	Фінансові витрати	2.3	2.4	2.4 – 2.3	2.4/2.3x100	2.3/4.3	2.4/4.4
3	Інвестиційні витрати	3.3	3.4	3.4 – 3.3	3.4/3.3x100	3.3/4.3	3.4/4.4
4	Всього витрат	4.3 або (1.3+2.3+3.3)	4.4 або (1.4+2.4+3.4)	4.4 – 4.3	4.4/4.3x100	0	0
Доходи							
5	Операційні доходи	5.3	5.4	5.4 – 5.3	5.4/5.3x100	5.3/8.3	5.4/8.4
6	Фінансові доходи	6.3	6.4	6.4 – 6.3	6.4/6.3x100	6.3/8.3	6.4/8.4
7	Інвестиційні доходи	7.3	7.4	7.4 – 7.3	7.4/7.3x100	7.3/8.3	7.4/8.4
8	Всього доходи	8.3 або (5.3+6.3+7.3)	8.4 або (5.4+6.4+7.4)	8.4 – 8.3	8.4/8.3x100	0	0
9	Прибуток	9.3 або (8.3 – 4.3)	9.4 або (8.4 – 4.4)	9.4 – 9.3	9.4/9.3x100	0	0

В процесі аналізу також доцільно використовувати ряди динаміки. Вони застосовуються в тому випадку, коли ми маємо справу з показниками за декілька років, наприклад за 5. Бувають базисні та ланцюгові.

Суть базисних рядів динаміки полягають в тому, що перший рік беруть за основу (або за базу), і наступні роки порівнюють саме з ним. При ланцюгових рядах динаміки показники звітнього року порівнюють з попереднім роком.

Метод обчислення базисних та ланцюгових темпів росту наведено в табл. 1.8.

Таблиця 1.8 – Базисні та ланцюгові ряди динаміки

№	Показник	Роки					
		1	2	3	4	5	
1	Витрати	1.1	1.2	1.3	1.4	1.5	
2	Доходи	2.1	2.2	2.3	2.4	2.5	
3	Фінансовий результат	3.1 або (2.1 – 1.1)	3.2	3.3	3.4	3.5	
Ряди динаміки							
Базисні, Т. р. %							
4	Витрати		100	1.2/1.1x100	1.3/1.1x100	1.4/1.1x100	1.5/1.1x100
5	Доходи		100	2.2/2.1x100	2.3/2.1x100	2.4/2.1x100	2.5/2.1x100
6	Фінансовий результат		100	3.2/3.1x100	3.3/3.1x100	3.4/3.1x100	3.5/3.1x100
Ланцюгові, Т. р. %							
7	Витрати		100	1.2/1.1x100	1.3/1.2x100	1.4/1.3x100	1.5/1.4x100
8	Доходи		100	2.2/2.1x100	2.3/2.2x100	2.4/2.3x100	2.5/2.4x100
9	Фінансовий результат		100	3.2/3.1x100	3.3/3.2x100	3.4/3.3x100	3.5/3.4x100

Вкрай важливим є визначення середньорічного темпу росту за формулою (1.12):

$$\text{Сер.т.р.} = \sqrt[n-1]{I_1 \times I_2 \times I_3 \times I_4} \quad (1.12)$$

де Сер.т.р. – середньорічний темп росту,

n – кількість років,

$I_{1,2,3,4}$ – темп росту показника в коефіцієнтах.

Цей розрахунок проводиться для того, щоб відповісти на питання «як змінився показник в середньому за n-ну кількість років?».

Важливим етапом аналізу фінансових результатів є аналіз рентабельності показників.

До нього відноситься: рентабельність продажів, рентабельність витрат, основних засобів.

Загалом, для власного розуміння можна знайти рентабельність будь-якого показника, за формулою (1.13):

$$P_d = \frac{\text{ЧП}}{D_q} \quad (1.13)$$

де P_d – рентабельність доходів, або рентабельність продажів,

ЧП – чистий прибуток,

D_q – чистий дохід від реалізації продукції.

Розрахунок проводиться для того, щоб відповісти на питання: «скільки чистого прибутку ми отримаємо з 1 гривні отриманого чистого доходу від реалізації», за формулою (1.14):

$$P_v = \frac{\text{ЧП}}{B} \quad (1.14)$$

де P_v – рентабельність витрат,

B – витрати періоду.

Для обчислення рентабельності витрат можна використовуватися собівартість виготовленої / реалізованої продукції, валові витрати періоду, операційні витрати за елементами (матеріальні витрати, витрати на оплату праці, відрахування на соціальні заходи, амортизацію, інші витрати). Знаходиться для того, щоб відповісти на питання: «скільки чистого прибутку ми отримаємо з 1 грн. понесених витрат», за формулою (1.15):

$$P_{Oz} = \frac{\text{ЧП}}{Oz_c} \quad (1.15)$$

де P_{Oz} – рентабельність основних засобів,

Oz_c – середньорічна вартість основних засобів.

Даний показник використовується, щоб зрозуміти, скільки чистого

прибутку отримає підприємство з 1 грн. використаних основних засобів.

Вкрай важливим показником для знаходження є показник рентабельності капіталу підприємства, методика розрахунку наведена у табл. 1.9.

Таблиця 1.9 – Аналіз рентабельності капіталу

Показник	Номер рядка, форма	Попередній період	Звітний рік	+абс.	Т. п.,%
1	2	3	4	5	6
1. Валовий прибуток	Р. 2290, ф. 2	х	у	у-х	$y/x*100$
2. Середня величина активів	Р. 1300, ф. 1	х	у	у-х	$y/x*100$
3. Середня величина оборотних засобів	Р. 1195, ф. 1	х	у	у-х	$y/x*100$
4. Середня величина основних засобів	Р. 1011, ф. 1	х	у	у-х	$y/x*100$
5. Середня величина оборотних фондів	Р.1101+1102+1170, ф. 1	х	у	у-х	$y/x*100$
6. Середнє значення виробничих фондів	Гр. 4+Гр. 5	х	у	у-х	$y/x*100$
7. Середнє значення власного капіталу	Р.1495, ф. 1	х	у	у-х	$y/x*100$
8. Рентабельність:					
8.1 активів	Р. 1/Р. 2x100	х	у	у-х	-
8.2 оборотних активів	Р. 1/Р. 3x100	х	у	у-х	-
8.3 основних засобів	Р. 1/Р. 4	х	у	у-х	-
8.4 виробництва	Р. 1/Р. 6	х	у	у-х	-
8.5 власного капіталу	Р. 1/Р. 7x100	х	у	у-х	-

Рентабельність капіталу – фінансовий коефіцієнт, що характеризує ефективність використання власного капіталу. Показує, яка віддача (норма прибутку) на вкладений власний капітал. Максимізація цього показника – важливе завдання, яке необхідно виконати управлінцям підприємства [28].

На фінансовий результат підприємства мають вплив ряд факторів, серед основних з яких можна виокремити: витрати, ціну, обсяг і структуру реалізованої продукції. Простим і точним засобом визначення взаємозв'язку і взаємозалежності між цими факторами є методика аналізу співвідношень «витрати – обсяг – прибуток» (або CVP-аналіз; «Cost – Volume – Profit»). Цей

вид аналізу вважається одним із найбільш ефективних засобів планування і прогнозування діяльності підприємства. Він дозволяє:

- оптимізувати пропорції між змінними і постійними витратами;
- оптимізувати пропорції між ціною і обсягами реалізації продукції;
- мінімізувати підприємницький ризик;
- оцінювати та прогнозувати фінансові результати;
- виявляти резерви та забезпечувати достатній запас фінансової стійкості;
- обґрунтувати рекомендації по покращенню роботи підприємства.

Аналіз «CVP» на практиці досить часто називають аналізом точки беззбитковості. Під точкою беззбитковості розуміють такий дохід від реалізації і такий обсяг виробництва, що забезпечує покриття усіх витрат підприємства і отримання нульового прибутку. Для розрахунку точки беззбитковості використовують три методи: графічний, рівняння і маржинального доходу. Обов'язкова умова для всіх методів – поділ витрат на змінні і умовно-постійні. Як відомо, постійні витрати не залежать від обсягу виробництва, а змінні – змінюються із зростанням (зниженням) обсягу випуску і продажу.

Для визначення точки беззбитковості у міжнародній практиці досить часто застосовують метод рівнянь. Згідно з цим методом для визначення точки беззбитковості формули мають вигляд, за формулою (1.16):

$$ТБ_{н.} = \frac{ПВ}{Ц_{од.} - \overline{ЗМ}} \quad (1.16)$$

де $ТБ_{н.}$ – точка беззбитковості в натуральному вимірі,

$ПВ$ – постійні витрати,

$Ц_{од.}$ – ціна одиниці виробу,

$\overline{ЗМ}$ – середні змінні витрати.

Або, за формулою (1.17):

$$ТБ_{гр.} = \frac{ПВ}{ВД-ЗВ} \times ВР \quad (1.17)$$

де $ТБ_{гр.}$ – точка беззбитковості в грошовому вимірі,

$ВД$ – дохід від реалізації (виручка),

$ЗВ$ – змінні витрати.

Різновидом методу рівнянь є метод маржинального доходу, при якому точка беззбитковості визначається за формулою (1.18):

$$ТБ_{гр.} = \frac{ПВ_{соб.}}{МД_{вир.}} \times 100\% \quad (1.18)$$

де $ПВ_{соб.}$ – питома вага постійних витрат в собівартості,

$МД_{вир.}$ – частка маржинального доходу від виручки.

Заключним напрямом аналізу прибутку як кінцевого фінансового результату є аналіз розподілу та використання прибутку. Цей етап стосується безпосередньо чистого прибутку отриманого за звітний період підприємством. Чистий прибуток може розподілятися на різні цілі підприємства. Вирішення напрямів розподілу прибутку приймають Збори акціонерів та керівництво компанії: відрахувати певну суму на резервний фонд чи об'явити про виплату дивідендів. Отже, можна зробити висновок, що теоретичні основи та формування методики є важливою складовою для формування системи бухгалтерського обліку та аналізу на підприємстві. Для забезпечення нормальної роботи фінансово-аналітичної служби треба створити потужну методичну базу, яка буде підґрунтям всієї діяльності. Головною частиною теоретичної бази є нормативно-правові акти, які допоможуть суб'єкту господарювання провадити власну діяльність згідно чинному законодавству.

РОЗДІЛ 2

ОБЛІКОВІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ ТА ЇХ ВІДОБРАЖЕННЯ У ФІНАНСОВІЙ ЗВІТНОСТІ НА ПАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»

2.1 Організаційно-економічна характеристика підприємства

Публічне акціонерне товариство «Запорізький металургійний комбінат «Запоріжсталь»» (ПАТ «Запоріжсталь») – гігантське за обсягами підприємство з повним металургійним циклом, головним напрямом якого є виробництво сталі, чавуну та феросплавів. Займає лідируючі місця за виробництвом сталі в Україні, об'ємами експорту, поставки валюти, а також податковим відрахуванням. За 2016 рік комбінат збільшив податкові перерахування до державного бюджету України і виплатив 3,2 мільярдів гривень (за даними комбінату, це на 28% більше, ніж у 2015 році). У 2018 року комбінат збільшив податкові перерахування в бюджет України, направивши в державну казну понад 3,8 млрд. гривень.

Тут уперше в країні у промислових масштабах було освоєно технологію виплавки чавуну і сталі з використанням природного газу, налагоджено виробництво тонколистової, легованої і нержавіючої сталі, лудженої жерсті в рулонах, холодно гнутих профілів, металопласту.

Метою створення промислового підприємства (яке через півстоліття стане промисловим гігантом і займе місце одного з найбільших виробників промислової продукції Західної Європи) було забезпечення потреб машинобудівної промисловості листовим металом. Проект заводу було розроблено Державним інститутом з проектування металургійних заводів (Государственным институтом по проектированию металлургических заводов (Гипромет)).

Будівництво підприємства було розпочато 22 січня 1931 року, а фактичною датою його «народження» стало 16 листопада 1933 року, коли була здійснена перша виплавка чавуну в доменній печі. Його проектна потужність складала 1 224 мільйонів чавуну і 1 430 мільйонів тон високоякісної сталі.

Згідно з чинним Статутом підприємства, метою діяльності підприємства є одержання прибутку на основі здійснення виробничої, комерційної, посередницької та іншої діяльності, в порядку та за умов, визначених чинним законодавством, та його подальший розподіл між акціонерами підприємства. Пріоритетними напрямками підприємства є випуск високоякісної продукції при підтримці безпечних умов праці персоналу, мінімізації впливу на навколишнє середовище, захист здоров'я населення, проживаючого в даному районі міста, і підвищення енергоефективності.

Згідно діючої редакції Статуту ПАТ «Запоріжсталь» органами Товариства є:

- вищий орган – Загальні збори акціонерів Товариства;
- наглядова рада;
- виконавчий орган (одноосібний) – Генеральний директор;
- ревізійна комісія Товариства (у разі обрання загальними зборами акціонерів).

Органи Товариства діють в межах своїх повноважень та компетенції, що визначається Статутом.

Підприємство експортує власну продукцію більш як у 50 країн світу, серед яких: Індія, Пакистан, Туреччина, Швеція, Італія, Польща і т. д.

Комбінат є власністю Холдингу МЕТІНВЕСТ (дані з сайту товариства), і в своїй діяльності керується його документами. Управляюча компанія «МЕТІНВЕСТ ХОЛДІНГ» включає в себе наступні структурні підрозділи:

- гірничодобувний дивізіон;
- металургійний дивізіон (до складу якого входить Запоріжсталь);
- дирекція з логістики і закупок;
- дирекція з продажів.

Основними видами діяльності товариства «Запоріжсталь» є:

- виробництво чавуну, сталі та феросплавів, прокату чорних металів, виробів подальшої переробки та металевих порошків чорних металів;
- лиття металів, виробництво поковок, штампівок;
- виробництво теплової енергії, транспортування її магістральними та місцевими тепловими мережами та постачання теплової енергії;
- виробництво металовиробів, кріпильних та гвинторізних виробів (болтів з гайками, шурупів і т. д.);
- виробництво труб;
- виробництво брухту, відходів чорних металів;
- виробництво металевої транспортної тари;
- надання різного роду послуг (наприклад автотранспортних).

Також вказано, що окрім зазначених, комбінат може здійснювати інші види господарської діяльності, якщо це не суперечить чинному законодавству та вони спрямовані на досягнення мети діяльності підприємства.

Основними видами продукції, які виробляє підприємство є:

- прокат листовий гарячекатаний та холоднокатаний товщиною 0,5-8,0 міліметрів в листах і рулонах з вуглецевих, низьколегованих та легованих сталей;
- переробний та ливарний чавун у чушках вагою 15-18 кілограм;
- сляби з вуглецевих, низьколегованих та легованих сталей;
- холодно гнуті профілі;
- жерсть чорна;
- стрічка сталева;
- граншлак та щебінь.

Реалізація прокату у 2018 році становила: у натуральній формі – 3 317,260 тис. т; сума виручки за відвантажену продукцію – 31 036 853 тисяч гривень; частка від загальної суми у грошовому виразі – 93,60 %; середня реалізаційна ціна – 9 356 гривень / тонну. Реалізація чавуну за 2018 рік: 215,247 тис. т; сума виручки – 1 187 791 тис. грн.; частка від загальної суми у

грошовому виразі – 3,58 %; середня реалізаційна ціна – 5 518 грн./т.

Реалізація виробів подальшої переробки у 2018 році склала: 31,870 тис. т; сума виручки – 329 276 тис. грн.; частка від загальної суми у грошовому виразі – 0,99%; середня реалізаційна ціна – 10 332 грн./т. Загальна сума експорту становила на той момент 22 308 538 990 грн. Частка експорту в загальній сумі реалізації становила 67,28 %.

ПАТ «Запоріжсталь» – це:

- третій за обсягами виробництва металу в Україні, де кожна п'ята тонна українського металу зроблена на комбінаті;
- 15% валютної виручки України;
- більш 250 млн. тонн чавуну виплавив «Запоріжсталь» за 85-річну історію;
- більше 60 європейських країн-споживачів прокату;
- площа комбінату – понад 550 гектар (близько 777 футбольних полів);
- удвічі знижена енерговитратність виробництва – з 2012 року споживання природного газу знижено з 330 млн. кубометрів на рік до 163 млн. кубометрів в 2018 році;
- 70% продукції комбінату відправляється на експорт;
- щорічне виробництво 4,3 млн. тонн чавуну, 4,1 млн. тонн сталі, 3,5 млн. тонн прокату;
- понад 100 млн. гривень направлено на розвиток інфраструктури міста Запоріжжя;
- ПАТ «Запоріжсталь» в 2018 році поставив клієнтам водним транспортом через Запорізький річковий порт понад 670 тис. тонн металопродукції.

Так як металургійне виробництво є одним із найбільших забруднювачів навколишнього середовища, то комбінат активно веде політику з проведення екологічних модернізацій. Головними екологічними проектами останніх років стала модернізація газоочисних систем всіх шести агломашин комбінату,

масштабна реконструкція доменної печі № 3, капітальні ремонти на 4 і 5 доменних печах, будівництво нової градирні. За підсумками екологічної модернізації «Запоріжсталь» визнаний переможцем у номінації «Лідер комплексної зеленої модернізації» в рамках конкурсу «EKOTRANSFORMATION-2018».

У 2019 року в рамках екологічної модернізації був запуск сучасний комплекс перехоплення промислово-злизових стоків. Він дозволить скоротити скидання промислових вод до Дніпра на 5 млн. кубометрів на рік. Інвестиції в проект склали 58,5 млн. гривень.

Щодо нормативного забезпечення, то підприємство керується у своїй діяльності Конституцією України, Цивільним Кодексом України, Кодексом законів про працю, Господарським Кодексом, Законом України «Про акціонерні товариства», внутрішніми документами.

Середньооблікова чисельність штатних працівників комбінату складає 12 640 осіб (за даними 2016 року). Фонд оплати праці становив 1 590 979 тис. грн. У 2016 році було збільшено фонд оплати праці (+ 86 086 тис. грн. або +5,8 %) відносно попереднього року, за рахунок зросту середньої заробітної плати в еквіваленті повної зайнятості на 18,6 % (+ 228 365 тис. грн.) та зниження чисельності працюючих в еквіваленті повної зайнятості на 9,6 % (- 142 279 тис. грн.). У 2019 році було збільшено фонд оплати праці на 15%. Кадрова програма ПАТ «Запоріжсталь» спрямована на забезпечення рівня кваліфікації працівників операційним потребам емітента.

Товариство здійснює первинний (оперативний), бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, складає та надає фінансову, податкову та статистичну звітність у порядку, визначеному законодавством.

ПАТ «Запоріжсталь» має довгу кредитну історію. Найбільші вітчизняні та міжнародні фінансові організації в різний час надавали фінансову підтримку комбінату в його поточній роботі і в реалізації масштабних інвестиційних проектів. Менеджмент ПАТ «Запоріжсталь» безперервно веде роботу по поліпшенню свого кредитного іміджу. Найважливішим напрямком

поліпшення кредитної привабливості є підвищення прозорості роботи підприємства. Це досягається в першу чергу за рахунок приведення фінансової звітності до міжнародних стандартів. Висока якість обліку підтверджується міжнародними аудиторськими компаніями. На сьогоднішній день можна з упевненістю сказати, що ПАТ «Запоріжсталь» має всі основні атрибути якісного позичальника.

ПАТ «Запоріжсталь» кожного року складає фінансову звітність та оприлюднює її. Аудиторською фірмою, що перевіряє фінансову звітність підприємства є КПМГ Україна. ПАТ «Запоріжсталь» має самостійний баланс, розрахункові (поточні), валютні, депозитні, інвестиційні та інші рахунки в банках та кредитних установах як на території України, так і за її межами.

Так як комбінат експортує промислову готову продукцію, він має фірмове найменування, товарний знак і печатку.

Фінансово-економічні показники товариства:

- 2013 рік. Чистий прибуток – 415 млн. грн.;
- 2014 рік. Чистий прибуток – 462 млн. грн.;
- 2015 рік. Чистий прибуток – 357 млн. грн.;
- 2016 рік. Чистий прибуток – 469 млн. грн.;
- 2017 рік. Чистий прибуток – 335 млн. грн.;
- 2018 рік. Чистий прибуток – 471 млн. грн.;
- 2019 рік. Чистий збиток – 433 млн. грн.

Структура управління підприємством розгалужена, поділяється на структурні підрозділи та відділи. Основна характеристика товариства представлена в табл. 2.1.

Таблиця 2.1 – Загальні відомості про підприємство

№	Характеристика	Відомості про підприємство
1	2	3
1	Повне найменування емітента	ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»
2	Організаційно-правова форма	Акціонерне товариство

Продовження таблиці 2.1

1	2	3
3	Код ЄДРПОУ	00191230
4	Місцезнаходження	Південне шосе, 72, м. Запоріжжя, Заводський, Запорізька область, 69008
5	Електронна пошта	office@zaporizhstal.com
6	Середня кількість працівників	12687
7	Генеральний директор	Мироненко Олександр Григорович
8	Інформація про акції	
8.1	Номінальна вартість	0,25 гривень
8.2	Кількість штук	2 643 681 779
9	Фірма аудитор	КПМГ Україна

Статутний капітал підприємства становить 660 920 444,5 грн., поділений на 2 643 681 779 акцій. Товариство має право за рішенням Загальний зборів акціонерів збільшувати чи зменшувати статутний капітал згідно чинним нормативно-правовим актам. Акції Товариства можуть купуватися та продаватися на фондових ринках та фондових біржах.

Щодо основних економічних показників, то наведена інформація щодо товариства: коефіцієнт співвідношення власних і позикових коштів станом на 31.12.2018 р. становить 0,99, в порівнянні з минулим роком відбулося зменшення на 0,07 пунктів. Отже, частка власних коштів підприємства перевищує кількість позикових. Коефіцієнт поточної ліквідності збільшився та станом на 31.12.2018 р. становить 1,22, отже товариство має можливість швидко погашати короткострокові зобов'язання за допомогою високоліквідних активів. Коефіцієнт швидкої ліквідності в порівнянні з минулим роком збільшився та становить 0,99. Коефіцієнт фінансової стійкості становить 1,06 (нормальне значення > 1,0), і показує скільки грн. власного капіталу припадає на 1 грн. залученого капіталу.

Отже, можна зробити висновок, що працюючи в умовах світової кризи і дефіциту оборотних коштів, комбінат, для стабілізації та покращення фінансового становища, продовжує впроваджувати заходи щодо посиленої економії всіх витрат енергозбереження, веде переговори з реструктуризації фінансових зобов'язань перед кредиторами, окрім цього прагне модернізувати

виробничий процес та розвивати кадровий потенціал.

2.2 Формування фінансових результатів та їх відображення у фінансовій звітності підприємства

Організація, а саме ведення бухгалтерського обліку, документообіг, системне відображення операцій в програмних продуктах, на підприємстві покладено на відділ бухгалтерії. До складу головної бухгалтерії входять відділи бухгалтерського обліку та цехові бухгалтерії. Відповідальність за ведення бухгалтерського обліку несе головний бухгалтер, за організацію – керівник підприємства, тобто генеральний директор.

Організація обліку на комбінаті складається з 2 елементів:

- організації роботи облікового апарату (посадові інструкції для кожного працюючого, Положення про інвентаризацію, інструкції щодо техніки безпеки та індивідуального захисту);
- організація облікового процесу (Положення про документування і документообіг, Наказ про облікову політику, Облікова політика).

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві регламентується переліком документів, серед яких обов'язковими є Положення про бухгалтерську службу, Положення про головного бухгалтера, графіки документообігу тощо. Крім цього, документування обліку передбачає посадові інструкції виконавцям, що розробляються безпосередньо керівником підприємства та вищим управлінським персоналом.

Належну увагу необхідно приділити плануванню організації обліку, зокрема, плану документообігу (графіку руху документів з моменту їх виписки до передачі в архів), графіку виконання облікових робіт, графіку підготовки звітних даних, планам (графікам) проведення інвентаризацій, ревізій та перевірок.

На комбінаті існує система складання планів та графіків виконання певного роду робіт, яка розробляється самими працівниками і подається для того, щоб всі ділянки робіт працювати стабільно і забезпечили працюючим безперервний і безпечний процес роботи. Це є правильним з деяких причин:

– накази про проведення перевірок на інвентаризації ухвалюються та затверджуються на рівні вищого керівництва, і потім через заступників директорів по напрямам, головного бухгалтера, начальників відділів бухгалтерії і цехових бухгалтерів спускається до низу. Протягом цього, питання доопрацьовується, виявляються всі недоліки та проблеми, з якими може стикнутися персонал, і в кінці формується оптимальне рішення щодо проведення робіт;

– персонал головного управління (в даному випадку – бухгалтерії) повинен складати плани проведення інвентаризацій та перевірок на кожній ділянці обліку. Потім ці плани подаються у структурні підрозділи (в бухгалтерію цехів) і розглядаються цеховими бухгалтерами на місцях, в графіки вносяться правки згідно з поточною діяльністю цеху. Це доцільно, тому що цехові бухгалтери краще знають, в який період проводити перевірки і не допустити розривів у виробництві.

Основні документи та відповідальність за їх оформлення щодо доходів та витрат підприємства зображено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2 – Документальне забезпечення організації обліку фінансових результатів на підприємстві

№	Економічний показник	Документальне забезпечення	Відповідальність
1	2	3	4
1	Отримання доходів, а саме виручки від реалізації готової продукції, товарів, робіт, послуг (рахунки 7 класу Плану рахунків)	Рахунки, рахунки-фактури, акти виконаних робіт, акти наданих послуг, акти купівлі-продажу основних засобів і т. д .	Бухгалтери цехових бухгалтерій, відділ бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості, головний бухгалтер.
2. Визнання витрат:			

Продовження таблиці 2.2

1	2	3	4
2.1	Виробництво (рахунок 23 з субрахунками) та загальновиробничі витрати (рахунок 91 з субрахунками)	Накладні-вимоги на відпуск матеріалів, матеріальні звіти, акти на фактичне використання ТМЦ, акти на передачу ТМЦ.	Цехові бухгалтерії за своєчасне проведення документів, відображення на правильних статтях затрат, розрахунок калькуляцій, відповідальні на ділянках (майстер, механік, матеріально-відповідальна особа) за відпуск матеріалів у виробництво, комерційна дирекція.
2.2	Витрати на збут (рахунок 93 з субрахунками)	Відпуск матеріалів на пакування продукції – накладні-вимоги, вимоги, акти на фактично використані ТМЦ, документи з оплати праці та комісійні винагороди працівникам комбінату, що провадять збут продукції.	Цехові бухгалтерії за відображення в обліку операцій зі збуту продукції, дирекція зі збуту, матеріально-відповідальні особи на ділянках, відділ збуту, комірники.
2.3	Адміністративні витрати (рахунок 92 з субрахунками)	Платіжні відомості на виплату заробітної плати, розрахункові листи, документи, що підтверджують витрати, пов'язані з утриманням і функціонуванням адміністрації	Цехові бухгалтерії: за правильність заповнення табелів робочого часу. Головна бухгалтерія: відділ розрахунків з оплати праці за своєчасне відображення в обліку, нарахування і сплату заробітної плати і відрахувань із неї, нарахувань на неї, чинність та відповідність діючому трудовому законодавству.

Щодо облікових аспектів відображення фінансових результатів, то товариство використовує у власній діяльності План рахунків бухгалтерського обліку, затверджений на основі Наказу Міністерства фінансів України №291 від 30.11.99 року (з Інструкцією про застосування плану рахунків). Окрім того,

на підприємстві існує велика кількість субрахунків для більш точного відображення господарських операцій. Основні бухгалтерські проведення щодо відображення фінансових результатів на підприємстві зображено в табл. 2.3.

Таблиця 2.3 – Бухгалтерські проведення відображення фінансових результатів на ПАТ «Запоріжсталь»

Господарська операція	Кореспонденція рахунків	
	Дт	Кт
1	2	3
Списуються всі доходи отримані за звітний період на рахунок фінансових результатів	70 (1,2)/субрахунок	79/субрахунок
Списуються всі понесені витрати за звітний період на рахунок фінансових результатів	79/субрахунок	92(3,5)/субрахунок
Відображено фінансовий результат звітного періоду (прибуток)	79/субрахунок	441
Відображено фінансовий результат звітного періоду (збиток)	442	79/субрахунок
Нараховано податок на прибуток	98	641/субрахунок податок на прибуток
Податок на прибуток списано на рахунок фінансових результатів	79/субрахунок	98

Що стосується організації бухгалтерського обліку фінансових результатів у програмних продуктах, то на комбінаті існує низка власних програмних продуктів, яка була розроблена програмістами з урахуванням всіх особливостей виробничого процесу та обсягів діяльності. Фінансові результати підприємства формуються поступово і точність їх визначення залежить від якості виконуваної роботи бухгалтерами та економістами підприємства. Мається на увазі, що процес отримання прибутку бере свій початок з першого дня року і закінчується останнім днем року. Тому важливо, щоб усі господарські операції, що мають прямий або опосередкований вплив на величину доходів або витрат були оперативно та точно внесені до бази (системи або програмного продукту). Обов'язковою умовою діяльності бухгалтерії є верифікація (проведення або формування) паперового документу

в електронній системі. Якщо цієї операції не буде зроблено – документ не вважається проведеним, зафіксованим, підтвердженим, і фактично – втрачає всю юридичну вагу і якість «документа». Для цього в кожному відділі бухгалтерського обліку (переважно – в цехових бухгалтеріях) є оператори, які відповідають за внесення до системи документів, їх проведення і підтвердження, друк (за необхідності) та передачу до бухгалтерії на підпис.

На розмір фінансового результату впливають будь-які операції з надання послуг стороннім організаціям, виконання робіт, реалізації товарів чи продукції. Наприклад: на комбінаті поширеною послугою, яка надається стороннім організаціям, є послуга з надання автотранспорту (автоперевезення, автопослуги). Задля отримання послуги, організація (установа) укладає договір з товариством (безпосередньо з автотранспортним цехом), в якому затверджуються всі умови надання послуг, права та обов'язки сторін. Після надання послуги, виставляється акт наданих послуг, в якому вказується марка (інвентарний номер, номер, серія) автомобілю, кількість машино-годин, проведених у дорозі, вартість однієї машино-години, вартість палива та паливно-мастильних матеріалів і т. д., тобто всі затрати що були понесені для здійснення перевезення. Замовник (представник замовника) ознайомлюється з актом, перевіряє на чинність та правильність даних, ставить підпис і відбувається розрахунок, який і є доходом комбінату. В даному випадку на кожен автомобіль виписується «Подорожній лист», який є посвідченням того, скільки годин машина перебувала в дорозі, скільки палива витратила (за чеками із заправочних станцій). Диспетчери та оператори вносять інформацію до системи, і після цього економісти розраховують вартість 1 машино-години, за яку потім заплатить підприємство-замовник.

Окремою ланкою організації бухгалтерського обліку фінансових результатів є проведення інвентаризацій. При інвентаризації можуть виникнути суттєві відхилення в кількості та якості ТМЦ на складах, це прямо пов'язано з понесеними витратами на виробництво і собівартістю виробленої продукції. На комбінаті в кожному цеху проводиться щомісячна

інвентаризації ТМЦ на складах, яка дає чітку картину про стан матеріальних активів підприємства.

Так як фінансові результати (прибутки та збитки) не відображаються одним показником, а складаються з двох складових: доходів та витрат, доцільно окремо розібрати організацію обліку доходів та витрат підприємства та їх відображення у фінансовій звітності.

Первинними документами для відображення доходів від реалізації, інших операційних доходів є рахунки-фактури, товарно-транспортні накладні, накладні, акти виконаних робіт, довідки та розрахунки бухгалтерії тощо. Первинними документами для обліку доходів від участі в капіталі є розрахунки та довідки бухгалтерії. Первинними документами для обліку інших фінансових доходів є розрахунки та довідки бухгалтерії, прибуткові касові ордери, виписки банку.

Відповідно, основу витрат промислового підприємства складає собівартість г/п. Це вартісна оцінка всіх затрачених виробничих запасів, закладеної заробітної плати на одиницю конкретно виробленого виду г/п. Доходи підприємства характеризуються кількістю укладених договорів на поставки продукції і фактично отриманих коштів від контрагентів. Ці два економічні показники складаються основні елементи фінансової звітності.

Елементи фінансової звітності відображають різні аспекти господарських процесів, що відбулися на підприємстві за звітний період, відповідну інформацію попереднього звітного періоду, зміни в обліковій політиці, що дає можливість користувачам звітів проводити аналіз діяльності підприємства.

На комбінаті «Запоріжсталь» існує потужна система, що забезпечує і контролює облік фінансового результату. По-перше, це щоденний контроль відділом ТМЦ та витрат щоденних операцій щодо матеріальних витрат на виробництво (адже матеріальні витрати складають основу собівартості виготовленої готової продукції). По-друге, відділ нарахувань та заробітної плати здійснює контроль за кількістю відпрацьованих годин виробничого

персоналу, що безпосередньо задіяний у виробництві одиниці г/п. Нарівні із заробітною платою стоять амортизаційні витрати. Так як на підприємстві велика кількість основних засобів, то амортизація основних засобів, що задіяні у виробництві конкретного виду продукції, повинна вноситися до собівартості.

Щодо формування собівартості продукції, то на комбінаті ведуться щомісячні звіти і калькуляції собівартості.

Якщо розглядати доходи підприємства, то за цю ділянку відповідає відділ дебіторської заборгованості. Працівники займаються проведенням договорів на поставку продукції, розрахунки з контрагентами та контроль за своєчасною сплатою коштів на поточний рахунок.

Що стосується доходів від фінансової діяльності та інших доходів, то за це відповідає відділ головної книги та обліку фінансових операцій. Тут проводяться розрахунки за векселями та фінансовими інструментами.

Основний показник діяльності підприємства (а саме – фінансовий результат) має пряме відношення до головного комплексу документів підприємства – фінансової звітності. Метою фінансової звітності є забезпечення загальних інформаційних потреб широкого кола користувачів, які використовують її як основне джерело фінансової інформації під час прийняття економічних рішень. Окрім цього вона складається для окремих державних служб, таких як органи статистики, Державна Фіскальна служба України і т. д.

До форм фінансової звітності відносяться:

– Баланс – виступає основним джерелом інформації про фінансовий і майновий стан підприємства на звітну дату. Актив балансу складається з таких розділів: необоротні активи, оборотні активи, необоротні активи, утримані для продажу та групи вибуття. Пасив складається з розділів: власний капітал, довгострокові зобов'язання та забезпечення, короткострокові зобов'язання та забезпечення, зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу та групами вибуття, (Додаток А);

– Звіт про фінансові результати є складовою фінансової звітності та становить головне джерело інформації про результати фінансово-господарської діяльності підприємства за звітний період. Важливість цієї форми пов'язана з тим, що саме цей звіт дає можливість оцінити успішність діяльності підприємства й визначити, за рахунок яких джерел здійснюється фінансування підприємства. Тут відображується інформація про всі отримані доходи за звітний період та понесені витрати, і кінцевий фінансовий результат за рік – прибуток чи збиток, (Додаток Б);

– Звіт про рух грошових коштів – дає можливість оцінити наявність грошових коштів на підприємстві та їх рух за звітний період, використовується при аналізі забезпеченості підприємства грошовими коштами;

– Звіт про власний капітал – дає змогу користувачам спостерігати, як змінювався власний капітал підприємства за звітний період, відслідковувати інформацію про внески до капіталу, суму нерозподіленого прибутку, дані про сплату дивідендів, суму неоплаченого капіталу;

– Примітки до фінансової звітності – окремі пояснення, в яких міститься інформація, не наведена безпосередньо у фінансових звітах, але є обов'язковою. Тут виносяться окремі статті з усіх форм фінансової звітності і пояснюються принципи та методи їх розрахунку. Це робиться для того, щоб зовнішній користувач (наприклад, аудитор) розумів, звідки взяли такі суми та чи правильно відбувалися розрахунки.

Отже, можна зробити висновок, що на комбінаті «Запоріжсталь» існує потужна система бухгалтерського обліку фінансових результатів. Поряд з тим, управлінський персонал та бухгалтерію скеровано на поточне та швидке вирішення всіх питань, що стосуються помилок у звітах та розрахунках, ведеться жорсткий контроль за правильністю внесення даних та формування фінансової звітності.

2.3 Шляхи вдосконалення процесу формування фінансових результатів підприємства

Сучасний етап розвитку більшості підприємств як національної економіки, так і металургійної галузі характеризується нестабільністю і значним ступенем ризику господарювання, що негативно позначається на показниках їх виробничо-господарської діяльності. Тому забезпечення їх ефективного соціально-економічного розвитку вимагає вирішення низки питань з обґрунтування відповідних заходів, які б дали їм змогу пристосуватись до наявних змін ринкового середовища та посилити свої позиції на ринку [9].

На кожному підприємстві облік фінансових результатів здійснюється унікально, з врахуванням вимог законодавства та специфіки діяльності підприємств.

Так як комбінат «Запоріжсталь» є потужним та чисельним за розмірами підприємством, то і облік фінансових результатів має бути бездоганним і близьким до ідеалу.

Різні вчені торкаються питання вдосконалення обліку фінансових результатів по-різному:

- деякі інтерпретують економічну категорію «фінансовий результат» як співставлення доходів і витрат за період;
- деякі – як збільшення чи зменшення власного капіталу;
- деякі – як джерело фінансування майбутніх витрат та формування резервів.

Відповідно до цього і твердження щодо покращення якості бухгалтерського обліку фінансових результатів існують різні. У табл. 2.4 наведено пропозиції та погляди вчених щодо вдосконалення обліку фінансових результатів на промислових підприємствах.

Таблиця 2.4 – Погляди вчених на вдосконалення обліку фінансових результатів на промислових підприємствах

Автори	Шляхи вдосконалення обліку фінансових результатів на промислових підприємствах
1	2
Бабіч В.В., Поддєрьогін А.М.	запропоновано рахунок 44 «Нерозподілений прибуток (непокриті збитки)» доповнити субрахунком «Розподілений (використаний) прибуток у звітному періоді», це дасть змогу узгодити розподіл й використання прибутку.
Кузь В.І.	пропонує змінити назву рахунку 44 «Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)» на «Нерозподілений (невикористаний) прибуток (непокритий збиток)» та субрахунку 441 «Прибуток нерозподілений» на «Прибуток нерозподілений (невикористаний)», що забезпечить узгодження назв рахунків і з змістом об'єктів та процесів, які на них обліковуються.
Поливана Л.А.	обґрунтувала доцільність введення в систему рахунків бухгалтерського обліку субрахунку 790 «Валовий прибуток» з відповідними субрахунками третього порядку 7901 «Відстрочений валовий прибуток» та 7902 «Отриманий валовий прибуток» для реальності (адекватності) оцінки, відповідальності за її проведення та відображення тимчасової різниці в сумі доходу.
Склярчук І.П.	встановила невідповідність використання рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» за його призначенням відповідно до діючого Плану рахунків. Запропонувала для отримання достовірної інформації про отриманий чистий та нерозподілений прибуток назву рахунку 44 «Нерозподілені прибутки (непокриті збитки)» замінити на назву 44 «Отриманий чистий прибуток (збиток)» з відповідними субрахунками.

Серед усіх думок і поглядів вчених на питання вдосконалення системи організації бухгалтерського обліку фінансових результатів, можна виділити декілька основних напрямів удосконалення:

- впровадження нових рахунків для полегшення обліку та кращого розуміння, деталізація рахунків, введення додаткових субрахунків;
- впровадження системи внутрішнього контролю;
- впровадження нових, додаткових або більш розширених та детальних первинних документів для покращення обліку та точнішого фіксування інформації;
- розвиток інформаційних технологій та програмних продуктів задля оперативнішого фіксування та передачі інформації.

На комбінаті ПАТ «Запоріжсталь» існує потужна розвинута система бухгалтерського обліку. Але спираючись на великі розміри підприємства та великий об'єм інформації для обробки, можна сказати, що є певні нюанси, щодо яких можливо було б зробити удосконалення.

Для обліку та узагальнення інформації про фінансові результати діяльності ПАТ «Запоріжсталь», відповідно до затвердженого Робочого плану рахунків призначено рахунок 79 «Фінансові результати», що має такі субрахунки:

- 791 «Результат операційної діяльності»;
- 792 «Результат фінансових операцій»;
- 793 «Результат іншої діяльності», які ми можемо безпосередньо

побачити на рис. 2.1.

Клас 7. Доходи і результати діяльності				
Синтетичні рахунки		Субрахунки		Сфера застосування
Код	Назва	Код	Назва	
79	Фінансові результати	791	Результат операційної діяльності	усі види діяльності
		792	Результат фінансової діяльності	
		793	Результат іншої діяльності	

Рисунок 2.1 – Відображення фінансових результатів ПАТ «Запоріжсталь» у «Робочому плані рахунків бухгалтерського обліку»

Головним завданням бухгалтерського обліку фінансового результату діяльності підприємства є забезпечення прозорості та достовірності його формування, що значним чином залежить від обґрунтованого співставлення доходів та витрат від різних видів діяльності.

Спираючись на це, вважаємо за необхідне привести у відповідність субрахунки для обліку фінансових результатів рахункам обліку доходів і витрат, що визначені Інструкцією № 291, на основі яких формується кінцевий результат діяльності підприємства.

Так, необхідність розмежування обліку фінансових результатів за видами операційної діяльності (основна та інша операційна) обґрунтовано Олійничук О. І. [51], яка пропонує введення аналітичних рахунків 7911 «Результат основної діяльності» та 7912 «Результат іншої операційної діяльності» до рахунку 791 «Результат операційної діяльності» та внесення відповідних змін до діючої форми Звіту про фінансові результати; Задорожним З. В. [52], яким запропоновано введення до субрахунку 791 «Фінансовий результат від операційної діяльності» аналітичних рахунків 7911 «Фінансовий результат від основної діяльності» та 7912 «Фінансовий результат від іншої операційної діяльності» та обґрунтовано необхідність використання в назві субрахунків до рахунку 79 словосполучення «фінансовий результат».

Пропозиції щодо внесення змін до Звіту про фінансові результати, який, на думку автора, повинен містити наступні проміжні показники: фінансовий результат від основної діяльності, від іншої реалізації, від інших операцій, фінансовий результат унаслідок виправлення помилок, фінансовий результат діяльності до оподаткування та чистий прибуток (збиток) наведені Прохар Н. В. [53].

Проаналізувавши всі вищенаведені думки вчених щодо питання деталізації обліку фінансових результатів, вважаємо за необхідне на промислових підприємствах здійснювати розмежування фінансового результату від операційної діяльності на фінансовий результат від основної діяльності та фінансовий результат від іншої операційної діяльності та здійснювати їх відокремлений облік.

Поясненням такого розмежування є те, що основним напрямом діяльності підприємства є реалізації продукції, товарів, робіт та послуг.

Відповідно до вищеподаних пропозицій вчених та чинного законодавства розроблена модель формування фінансового результату (а саме виділення фінансового результату від основної діяльності) від операційної діяльності, рис. 2.2.

Рисунок 2.2 – Фінансовий результат від операційної діяльності

Результат основної діяльності (прибуток чи збиток), тобто результат виробничо-збутових процесів, визначається як різниця чистого доходу та собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг), адміністративних витрат і витрат на збут.

Операційний фінансовий результат – це синтетичний показник, який формується шляхом додавання результату основної діяльності та результату іншої операційної діяльності. Останній, в свою чергу, визначається як різниця інших операційних доходів і витрат.

Визначення фінансових результатів від різних видів діяльності значно підвищить аналітичність облікової інформації про фінансові результати підприємств промисловості, що необхідна як внутрішнім так і зовнішнім її користувачам (кредиторам, інвесторам, державі, податковим органам) для різних цілей, а також сприятиме значному спрощенню співставлення доходів та витрат [54].

Для розширення можливостей використання облікової інформації саме про такі результати пропонується деталізувати субрахунок 791 «Результат операційної діяльності» наступним чином: деталізувати та додати рахунок 791.10 «фінансовий результат від основної діяльності» та 791.20 «фінансовий результат від іншої операційної діяльності» (табл. 2.5).

Таблиця 2.5 – Деталізація рахунку 79 «Фінансові результати»

Рахунок 79 «Фінансовий результат»					
791.00 «Фінансовий результат від операційної діяльності»					
791.10 від основної діяльності			791.20 від іншої операційної діяльності		
791.11	від реалізації готової продукції	за видами готової продукції	791.21	від реалізації іноземної валюти	за видами валют
791.12	від реалізації товарів	за видами товарів	791.22	від реалізації оборотних активів	за видами оборотних активів
791.13	від реалізації робіт	за видами робіт	791.23	від іншої операційної діяльності	за іншими видами операційної діяльності
791.14	від реалізації послуг	за видами послуг			

Окремо від цього, можна більш глибоко деталізувати рахунок 791.11, табл. 2.6.

Таблиця 2.6 – Деталізація рахунку 791.11 «Фінансовий результат від основної діяльності (від реалізації готової продукції)»

791.11 Фінансовий результат від реалізації готової продукції	
1	2
791.11/1	від реалізації основної готової продукції
791.11/2	від реалізації супутньої готової продукції
791.11/3	від реалізації іншої продукції

Запропонована модель побудови аналітичного обліку фінансових результатів операційної діяльності дасть можливість визначити найбільш прибуткові види готової продукції (товарів, робіт, послуг), виключити з виробництва (або скоротити обсяг) менш рентабельних. Така інформація буде корисною для планово-аналітичного відділу, який займається аналізом господарської діяльності підприємства, зокрема аналізом прибутковості продукції, рентабельності діяльності і т. д. Окрім того, інформація буде вкрай важливою для керівництва підприємства для оцінки ефективності фінансово-господарської діяльності, а також для прийняття обґрунтованих управлінських

рішень.

Здавалося б, така методика ведення аналітичного обліку може здатися громіздкою та незручною. Але не слід забувати, що комбінат «Запоріжсталь» веде свій облік автоматизовано, а сучасна комп'ютерна техніка дає змогу накопичувати, систематизувати та узагальнювати всі без виключення облікові дані. Її використання дозволяє ефективно вирішувати проблеми аналітичного обліку доходів, витрат і фінансових результатів завдяки широким можливостям у виборі номенклатури аналітичних об'єктів, оперативності отримання даних на будь-яку звітну дату [55].

Провівши дослідження щодо питання удосконалення обліку фінансових результатів, проаналізувавши дослідження вітчизняних вчених, ми прийшли до висновку: одним із основних напрямків удосконалення облікового процесу на підприємствах є структуризація та систематизація обліку фінансових результатів діяльності з урахуванням вимог внутрішніх потреб. З цією метою запропоновано розширити відображення процесу формування фінансових результатів в розрізі видів діяльності (а саме розширити аналітичний облік фінансових результатів, розмежувавши фінансові результати від основної та іншої операційної діяльності). Такий підхід до побудови звіту дасть можливість більш системно та конкретно відтворити етапи створення чистого прибутку (збитку) господарюючого суб'єкта.

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ АНАЛІЗУ ФІНАНСОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НА ПАТ «ЗАПОРІЖСТАЛЬ»

3.1 Організаційні підходи та інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів на підприємстві

У сучасних умовах аналітична (планово-аналітична) служба – найбільш гнучкий і динамічний підрозділ підприємства, функції і структура якої залежать від специфіки підприємства, характеру бізнесу, кадрового потенціалу тощо. Тут не існує стандартних рішень і методик. При створенні аналітичної служби можна орієнтуватися на досвід зарубіжних і вітчизняних підприємств (компаній), брати за приклад іноземні компанії та заводи, що займаються аналогічною діяльністю.

Аналітична служба – це один із центральних підрозділів, який відповідає за підготовку та обґрунтування основних стратегічних управлінських рішень та відслідковує загальну картину діяльності господарського суб'єкта (підприємства, фірми, організації).

Основною метою аналітичної служби є розробка концепцій, планів, програм розвитку підприємства на основі аналізу та оцінки результатів його минулої і поточної діяльності.

На ПАТ «Запоріжсталь» окрім відділу бухгалтерії існує планово-аналітична служба, або планово-фінансовий відділ.

На аналітичний підрозділ комбінату «Запоріжсталь» покладаються такі завдання:

- сприяння керівництву підприємства в об'єктивній оцінці економічної ситуації;
- аналіз загальної картини функціонування підприємства;

- техніко-економічні дослідження з метою виявлення невикористаних резервів і підготовка можливих варіантів дій щодо підвищення ефективності господарювання;
- розробка та обґрунтування оперативних і стратегічних рішень щодо покращення фінансового стану і результативності господарської діяльності;
- організація системи управління та основних бізнес-процесів підприємства.

Об'єктом постійного аналізу є укрупнена концепція бізнесу, виробнича, інвестиційна, збутова та соціальна програми підприємства. Загальна схема організації економічного аналізу фінансових результатів на підприємстві показана на рис. 3.1.

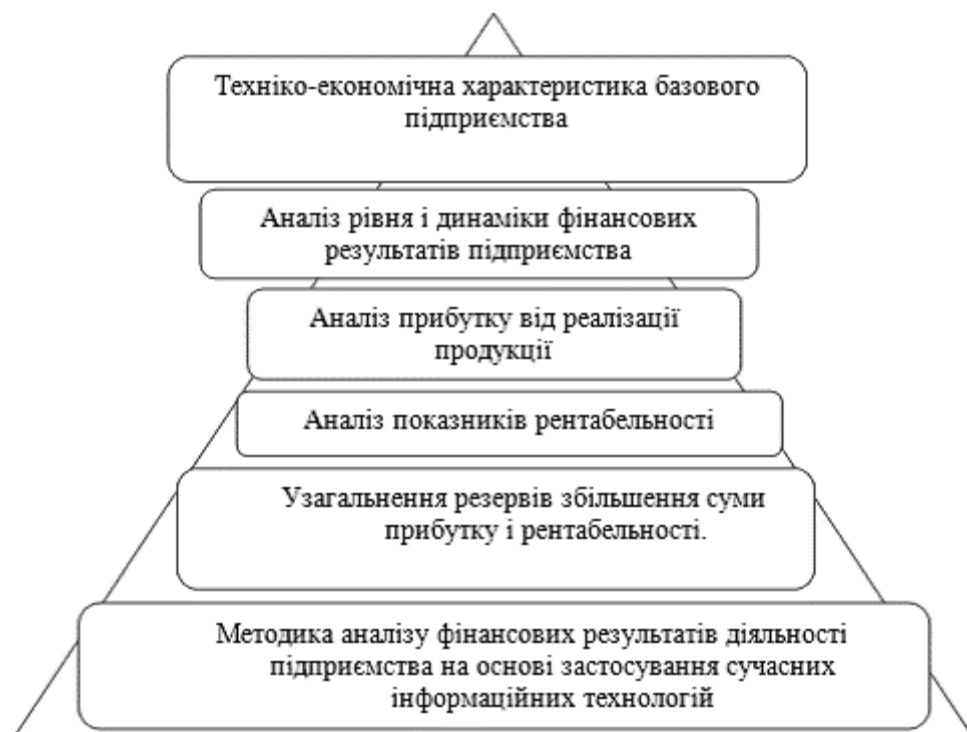

Рисунок 3.1 – Схема аналізу фінансових результатів підприємства

Організаційно-правова структура компанії має відповідати стратегічним цілям бізнесу, спрямовуватися на досягнення маркетингових цілей, бути простою, ефективною та спиратися на чітку концептуальну ідею (модель).

Створення такої системи і покладається на аналітиків.

Організація стратегічного та оперативного планування. До завдань стратегічного планування належить вибір виду економічної діяльності та загального напрямку розвитку компанії. Конкретніше аналітикам слід дати відповіді на запитання:

- який загальний вигляд матиме діяльність підприємства;
- які номенклатури товарів (продукції) будуть пануючими (головними), які – другорядними;
- які підприємство матиме потенційні ринки збуту;
- який вид продукції матиме попит у майбутньому (через 1-2 роки).

До складу планово-економічного відділу комбінату входять:

- бюро ціноутворення;
- виробниче бюро;
- бюро планування собівартості і аналізу;
- бюро методології;
- бюро обліку оперативного витрати;
- бюро капітального будівництва.

Цілі планово-економічного відділу:

- удосконалення методів планування й аналізу економічних показників;
- підвищення рівня компетентності персоналу відділу;
- економія енергоресурсів та попередження забруднення навколишнього середовища.

Аналізом фінансових звітів займаються не тільки керівники і відповідні служби підприємства, але і його засновники та інвестори з метою вивчення ефективності використання ресурсів, банки – для оцінки умов кредитування і визначення ступеня ризику, податкові органи для виконання плану надходження коштів до бюджету.

Щодо інформаційного забезпечення аналізу фінансових результатів, то основними показниками є дані щодо чистого доходу від реалізації продукції

(товарів, робіт, послуг), собівартість реалізованої готової продукції (товарів, робіт, послуг), розмір адміністративних витрат та витрат на збут, інші доходи та витрати. Більш детальну класифікацію та порядок формування чистого фінансового результату можна побачити на рис. 3.2. Джерелами інформації для проведення аналізу фінансових результатів є форми бухгалтерської звітності № 1 «Баланс підприємства», №2 «Звіт про фінансові результати», дані рахунків бухгалтерської звітності, бізнес-план, фінансовий план, матеріали ревізій, аудиторських перевірок тощо.

Дохід від реалізації	—	ПДВ, акцизний збір, інші вирахування
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)		
—		
Собівартість реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)		
↓		
Валовий прибуток		
—		
Витрати на збут, адміністративні, інші операційні витрати		
↓		
Прибуток (збиток) від операційної діяльності		
+	↓	—
Фінансові та інші	↓	Фінансові та інші
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності до оподаткування		
—		
Податок на прибуток від звичайної діяльності		
↓		
Прибуток (збиток) від звичайної діяльності після оподаткування		
+	—	
Надзвичайні доходи	Надзвичайні витрати	
	—	
	Податок з надзвичайного прибутку	
↓		
Чистий прибуток (збиток)		

Рисунок 3.2 – Порядок формування чистого фінансового результату підприємства

Загалом можна сказати, що для підприємства питання організації аналітичної роботи є вкрай важливим, тому що основною метою аналітичної служби є розробка концепцій, планів, програм розвитку підприємства на основі аналізу та оцінки результатів його минулої і поточної діяльності. Можемо стверджувати, що інформаційне забезпечення аналізу фінансових результатів відіграє майже вирішальну роль в процесі самого аналізу. Тому що задля того, щоб отримати якісні дані в кінці дослідження, слід ґрунтовно підійти до питання складення первинної інформації. Так як складовими фінансового результату є доходи і витрати, то для аналізу фінансових результатів слід систематизувати дані з усіх понесених витрат за період (поділити на виробничі, невиробничі; адміністративні та збутові витрати; визначити спосіб віднесення на собівартість, сформувані структуру витрат), зібрати дані щодо всіх доходів отриманих за період (систематизувати доходи від реалізації продукції, виокремити доходи від іншої діяльності і т. д.)

3.2 Методичне забезпечення, процедури та етапи проведення аналітичної роботи на товаристві

Так як фінансовий результат підприємства загалом складається з проміжних показників, а саме валового прибутку / збитку, фін. результату від операційної діяльності, фін. результату до оподаткування, чистого прибутку / збитку, то відповідно і аналіз проводитиметься в декілька етапів в розрізі горизонтального та вертикального аналізу.

I етап – аналіз валового прибутку / збитку за 2017, 2018, 2019 роки.

Горизонтальний аналіз полягає в обчисленні динаміки показників фінансових результатів та факторів, що на них впливають, в абсолютній та відносній формах.

Вертикальний аналіз полягає в обчисленні структури (або питомої ваги)

кожного показника в загальній сукупності.

Визначення питомої ваги кожної складової генеральної сукупності дає нам змогу визначити статті (або фактори) з найбільшим впливом на результативний показник.

Валовий прибуток / збиток є першим досліджуваним показником, але за ним вже можна робити певні висновки.

Основою для визначення валового прибутку звітного періоду є чистий дохід від реалізації продукції, товарів, робіт і послуг і собівартість реалізованої продукції, товарів, робіт, послуг.

Первинна інформація для аналітичного дослідження зображена в табл.3.1.

Таблиця 3.1 – Інформаційне забезпечення аналізу операційної діяльності

Показник	Одиниці	2017	2018	2019
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн.	46 746 886	59 153 818	46 493 395
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	38 309 499	49 414 580	48 834 211
Валовий прибуток	тис. грн.	8 437 387	9 739 238	-2 340 816
Інші операційні доходи	тис. грн.	204 781	556 089	1 684 511
Адміністративні витрати	тис. грн.	806 736	912 790	790 656
Витрати на збут	тис. грн.	2 153 886	2 486 375	2 590 652
Інші операційні витрати	тис. грн.	470 612	418 812	397 398
Фінансовий результат від операційної діяльності:	тис. грн.	5 210 934	6 477 350	-4 435 011
Середньорічна вартість ОЗ тис. грн.	тис. грн.	18 510 832	20 757 678	22 583 363
Статутний капітал	тис. грн.	660 920	660 920	660 920
Чистий прибуток	тис. грн.	3 348 549	4 719 209	- 4 332 802

Для точніших висновків доцільно провести аналіз динаміка показників за 2017 – 2018 роки, а потім 2018 – 2019 роки і співставити темпи росту значень.

Динаміка показника за 2017 – 2018 роки зображена в табл.3.2, (розрахунок абсолютного відхилення і темпів росту чистого доходу від реалізації, собівартості реалізованої продукції і валового прибутку).

Таблиця 3.2 – Динаміка валового прибутку за 2017 – 2018 роки

Показник, тис. грн	2017	2018	± абс.	Т. р., %
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції	46 746 886	59 153 818	+12 406 932	126,5
Собівартість реалізованої продукції	38 309 499	49 414 580	+11 105 081	128,9
Валовий прибуток	8 437 387	9 739 238	+1 301 851	115,4

За розрахунковими даними можна зробити висновок, що приріст чистого доходу від реалізації продукції у 2018 році порівняно з 2017 становить + 26,5% (або 12 406 932 тис. грн., при значенні в 2017 році – 46 746 886 тис. грн.), а приріст собівартості реалізованої продукції у 2018 році становив +28,9% (або 11 105 081 тис. грн., при значенні в 2017 році – 38 309 499 тис. грн.). Ці показники свідчать про те, що темп росту витрат (у вигляді собівартості продукції) перевищує темп росту доходів на 2,5%, що є несприятливим для підприємства, тому що тривале перевищення витрат над доходами в подальшому призведе до відсутності прибутків.

Таблиця 3.3 – Динаміка валового прибутку за 2018 – 2019 роки

Показник, тис. грн	2018	2019	± абс.	Т. р., %
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції	59 153 818	46 493 395	-12 660 423	78,60
Собівартість реалізованої продукції	49 414 580	48 834 211	-580 369	98,83
Валовий прибуток	9 739 238	-2 340 816	-12 080 054	

За розрахунковими даними можна зробити висновок, що чистий дохід від реалізації продукції у 2019 році знизився на 12 660 423 тис. грн. порівняно з даними 2018 року (59 153 818 тис. грн.) на 21,4%, собівартість реалізованої продукції зменшилася на 580 369 тис. грн. (в порівнянні з 2018 роком 49 414 580 тис. грн.) або на 1,17%. Таким чином, темп росту собівартості перевищує темп росту доходів від реалізації на 20,23 %. У порівнянні з даними

2017 – 2018 роки: темп росту витрат у 2019 році набагато більше, ніж темп росту витрат у 2018 році, різниця між показниками 17,73%. Це свідчить про погану тенденцію і всього за 3 роки призвело до того, що у 2019 році підприємство отримало збитки у розмірі 12 080 054 тис. грн.

Графічну модель аналізу валового прибутку комбінату у 2017 – 2019 роках можна побачити на рис. 3.3. Візуально можна визначити, що протягом 2017 – 2018 року на комбінаті чистий дохід від реалізації продукції перевищував собівартість, а у 2019 році – собівартість перевищила розмір чистого доходу. Тому, у 2019 році підприємство отримало валовий фінансовий результат – збиток.

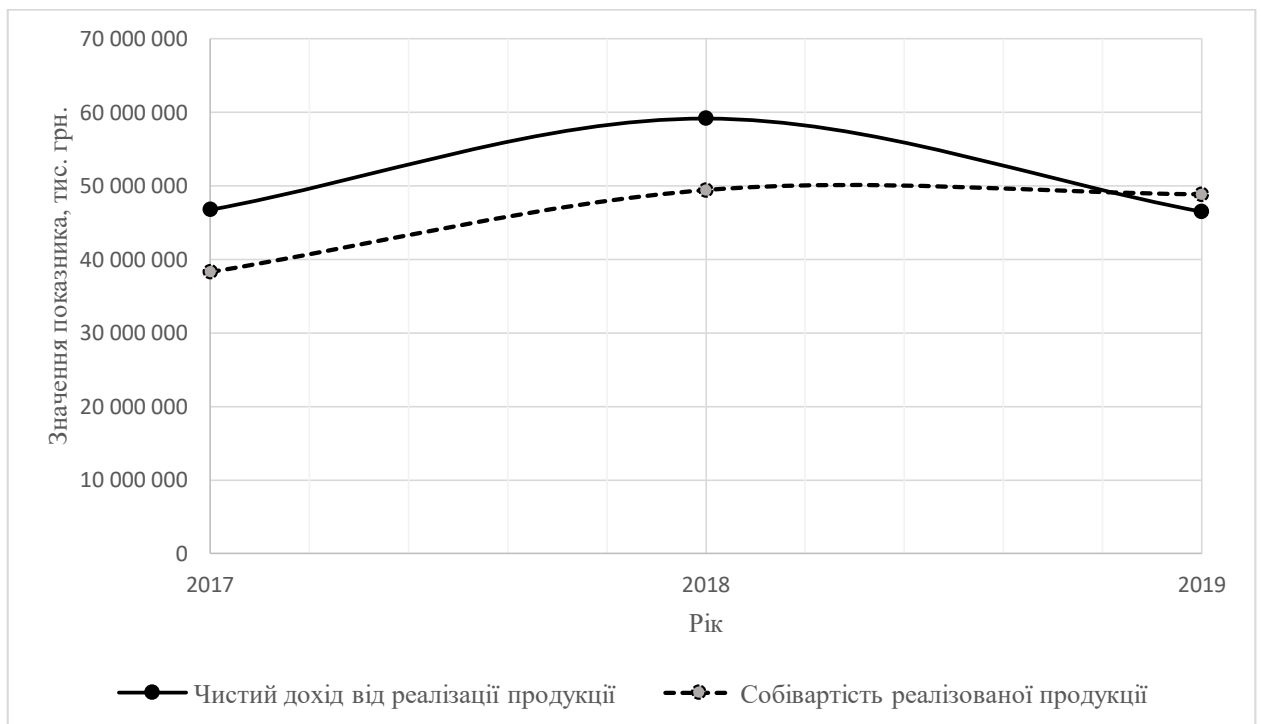

Рисунок 3.1 – Аналіз валового прибутку (збитку) 2017-2019 роки

Значну вагу у доходах і витратах діяльності, наступні за собівартістю, становлять операційні доходи та витрати: адміністративні, витрати на збут, інші операційні доходи. Наступним етапом аналізу буде горизонтальний аналіз показників за 2017 – 2018 роки, та окремо 2018 – 2019 роки. Також доцільно розглянути структуру операційних витрат підприємства, (табл.3.4).

Таблиця 3.4 – Елементи операційних витрат 2017-2019 роки

Витрати, тис. грн	Код рядка	2017	2018	2019
1	2	3	4	5
Матеріальні витрати	2500	35 533 584	45 143 613	42 859 937
Витрати на оплату праці	2505	1 848 497	2 282 005	2 924 753
Відрахування на соціальні заходи	2510	380 498	475 819	608 862
Амортизація	2515	1 827 860	2 038 810	2 015 890
Інші операційні витрати	2520	2 150 294	3 292 310	4 203 425
Разом	2550	41 740 733	53 232 557	52 612 917

Основними операційними витратами підприємства є матеріальні витрати (що цілком нормально, тому що матеріальні витрати складають собівартість виробленої готової продукції). Динаміка зміни матеріальних витрат показана на рис. 3.2.

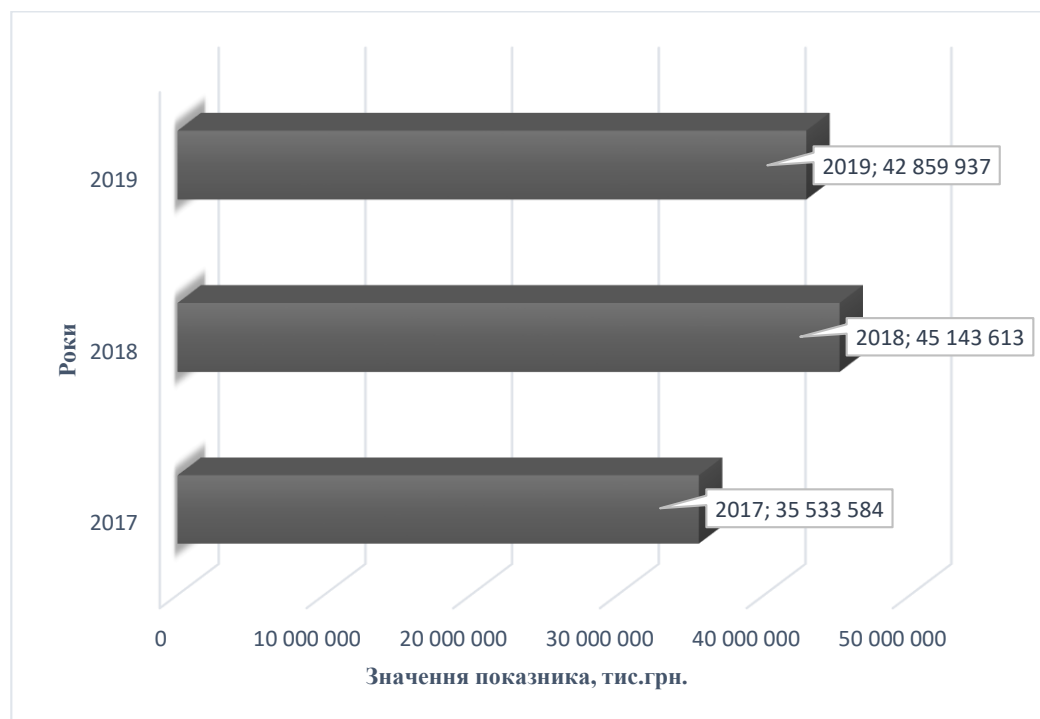

Рисунок 3.2 – Динаміка матеріальних витрат 2017 – 2019 роки

Також основними операційними витратами підприємства є витрати на оплату праці (тому що на комбінаті працює більше 10 тисяч осіб), відрахування на соціальні заходи (розвинута соціальна політика підприємства

і соціальних захист робітників), амортизація (велика кількість основних засобів виробничого і невиробничого призначення), інші операційні витрати. Динаміка зміни показників у 2017 – 2019 роках показана на рис. 3.3.

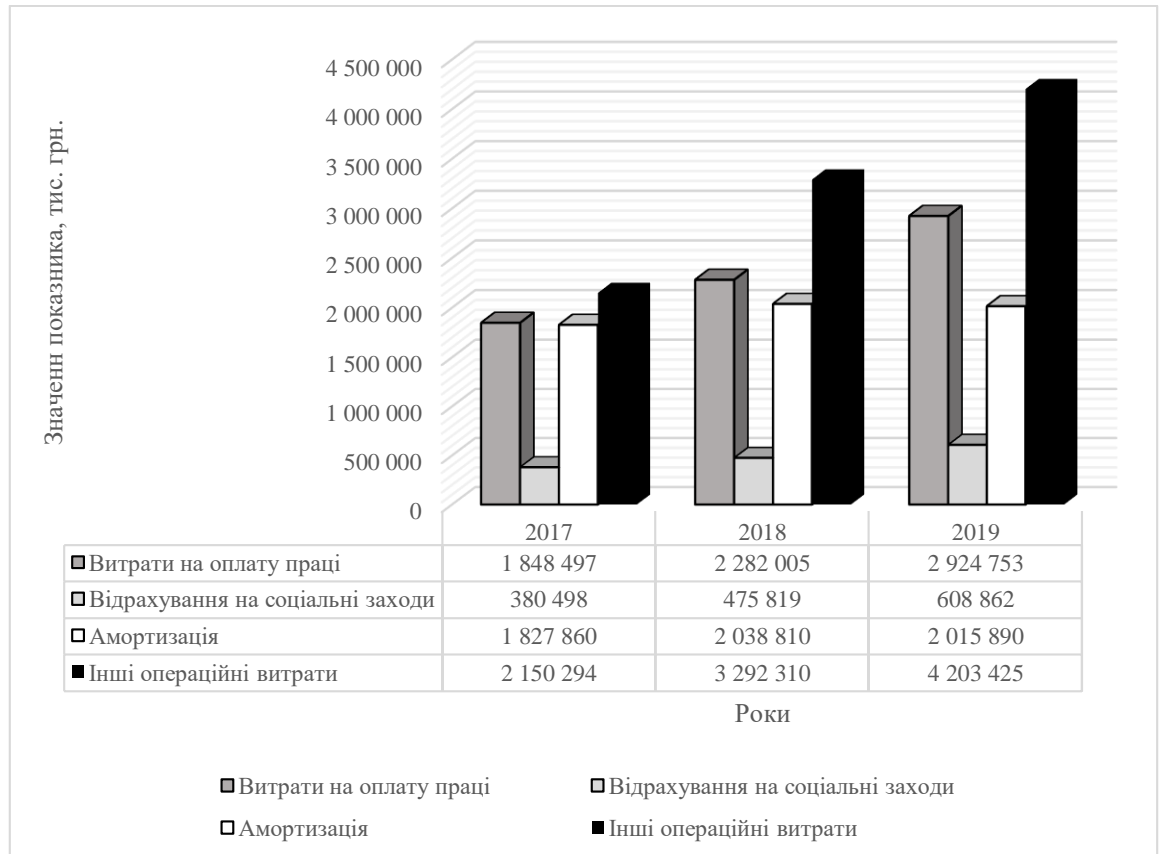

Рисунок 3.3 – Динаміка елементів операційних витрат 2017-2019 роки

Проведемо горизонтальний аналіз елементів операційних витрат за роками.

Таблиця 3.5 – Аналіз елементів операційних витрат 2017 – 2018 роки

Витрати, тис. грн.	2017	2018	+ - абс.	Т. п., %
1	2	3	4	5
Матеріальні витрати	35 533 584	45 143 613	+9 610 029	127,1
Витрати на оплату праці	1 848 497	2 282 005	+433 508	123,5
Відрахування на соціальні заходи	380 498	475 819	+95 321	125,1
Амортизація	1 827 860	2 038 810	+210 950	111,5
Інші операційні витрати	2 150 294	3 292 310	+1 142 016	153,1
Разом	41 740 733	53 232 557	+11 491 824	127,6

За отриманими даними можна зробити висновок, що у 2018 році відбулося зростання всіх видів операційних витрат, а саме: збільшення рівня матеріальних витрат на 9 610 029 тис. грн. (або на 27,1%), у порівнянні з рівнем 2017 року 35 533 584 тис. грн.; збільшення рівня витрат на оплату праці на 433 508 тис. грн. (або на 23,5 %), у порівнянні з рівнем 2017 року 1 848 497 тис. грн.; зростання відрахувань на соціальні заходи на 95 321 тис. грн. (або на 25,1%) у порівнянні з рівнем 2017 року 380 498 тис. грн.; збільшення витрат на амортизацію на 210 950 тис. грн. (або на 11,5%), у порівнянні з рівнем 2017 року 1 827 860 тис. грн.; зростання рівня інших операційних витрат на 1 142 016 тис. грн. (або на 53,1%) у порівнянні з рівнем 2017 року 2 150 294 тис. грн. Сумарний вплив всіх елементів зумовив зростання загальної суми операційних витрат підприємства у 2018 році на 11 491 824 тис. грн. (або на 27,6%) у порівнянні з рівнем 2017 року 41 740 733 тис. грн.

Таблиця 3.6 – Динаміка елементів операційних витрат 2018-2019 роки

Витрати, тис. грн.	2018	2019	+/- абс.	Т. п., %
1	2	3	4	5
Матеріальні витрати	45 143 613	42 859 937	-2 283 676	94,9
Витрати на оплату праці	2 282 005	2 924 753	+642 748	128,2
Відрахування на соціальні заходи	475 819	608 862	+133 043	127,9
Амортизація	2 038 810	2 015 890	-22 920	98,8
Інші операційні витрати	3 292 310	4 203 425	+911 115	127,6
Разом	53 232 557	52 612 917	-619 640	98,8

За розрахунковими даними можна зробити висновок, що у 2019 році відбулося сумарне зменшення рівня операційних витрат у порівнянні з рівнем 2018 року на 619 640 тис. грн. (або на 1,2%), а саме: зменшення рівня матеріальних витрат на 2 283 676 тис. грн. (або на 5,1%) що зумовлене удосконаленням виробництва і скорочення втрат від браку і т. д.; збільшення витрат на оплату праці на 642 748 тис. грн. (або на 28,2%), у порівнянні з рівнем 2018 року 2 282 005 тис. грн.; зростання відрахувань на соціальні заходи на 133 043 тис. грн. (або на 27,9%), у порівнянні з 2018 роком 475 819

тис. грн.; зменшення витрат на амортизацію на 22 920 тис. грн. (або на 1,2%), у порівнянні з рівнем 2018 року у 2 038 810 тис. грн.; загалом збільшення інших операційних витрат на 911 115 тис. грн. (або на 27,6%) у порівнянні з рівнем 2018 року 3 292 310 тис. грн.

Таблиця 3.7 – Динаміка операційних доходів і витрат за 2017 – 2018 роки

Показник	Одиниці	2017	2018	+/- абс.	Т. р., %
1	2	3	4	5	6
Інші операційні доходи	тис. грн.	204 781	556 089	+351 308	271,55
Адміністративні витрати	тис. грн.	806 736	912 790	+106 054	113,15
Витрати на збут	тис. грн.	2 153 886	2 486 375	+332 489	115,44
Інші операційні витрати	тис. грн.	470 612	418 812	-51 800	89
Фінансовий результат від операційної діяльності:	тис. грн.	5 210 934	6 477 350	+1 266 416	124,30

За табличними даними можна зробити висновок, що у 2018 році у порівнянні з 2017 роком було зростання обсягу «інших операційних доходів» на 351 308 тис. грн. (значення 2017 року – 204 781 тис. грн.), тобто зріст більше ніж у 2,5 рази, або на 171,55%, що свідчить про позитивну динаміку діяльності підприємства у 2018 році. Для більш чіткого розуміння становища підприємства, слід розібратися з терміном «інші операційні доходи» і які дані до них відносяться.

Отже, до складу інших операційних доходів включаються суми інших доходів від операційної діяльності підприємства, крім чистого доходу від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), зокрема: дохід від операційної оренди активів; дохід від операційних курсових різниць; відшкодування раніше списаних активів; дохід від роялті, відсотків, отриманих на залишки коштів на поточних рахунках в банках, дохід від реалізації оборотних активів (крім фінансових інвестицій), необоротних активів, утримуваних для продажу, та групи вибуття тощо [19].

Рівень адміністративних витрат у 2018 році виріс на 106 054 тис. грн., або на 13,15% у порівнянні з рівнем 2017 року у 806 736 тис. грн. Більш швидко відбувався ріст рівня витрат на збут, у 2018 році він становить 2 486 375 тис. грн., що на 15,44% (або на 332 489 тис. грн.) перевищує рівень 2017 року, (рис. 3.4). Позитивною тенденцією є те, що у 2018 році темп росту рівня інших операційних доходів перевищив темп росту рівня інших операційних витрат, адже інші операційні витрати у 2018 році зменшилися на 51 800 тис. грн., або на 11% у порівнянні з рівнем 2017 року у 470 612 тис. грн. Тобто темп приросту операційних доходів (+171,55%) перевищив темп приросту інших операційних витрат (- 11%).

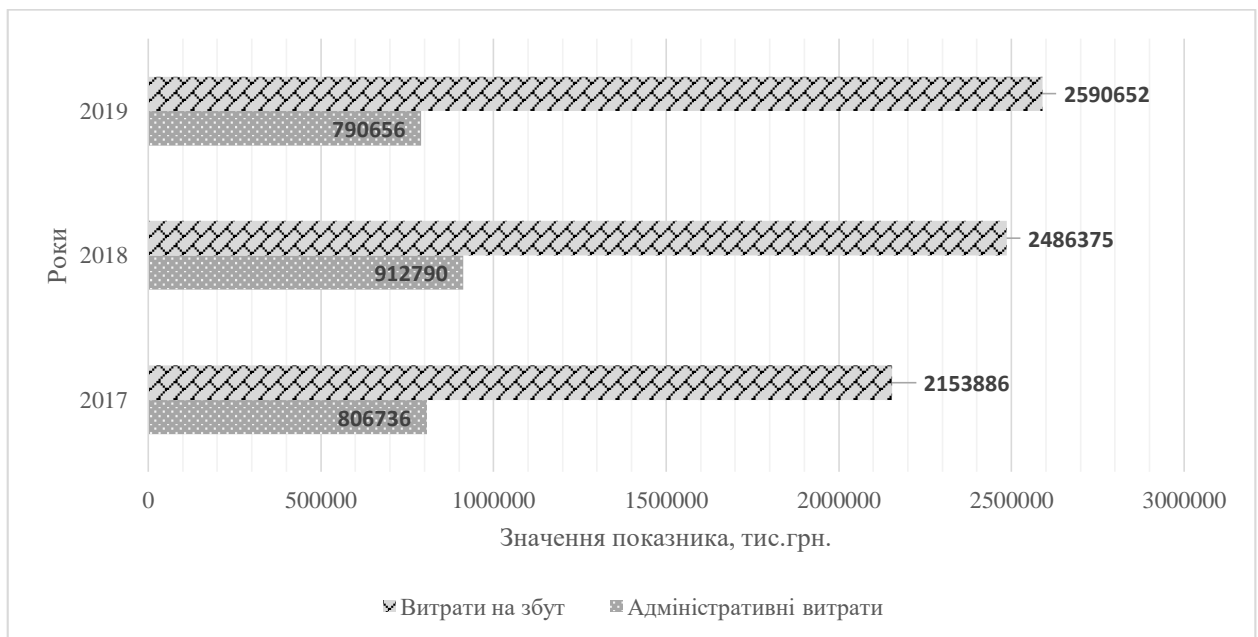

Рисунок 3.4 – Динаміка адміністративних витрат та витрат на збут

Загалом можна зробити висновок, що не зважаючи на суттєві зростання рівня операційних витрат, різке зростання рівня витрат на збут та адміністративних витрат у 2018 році, підприємство отримало прибуток, який на 1 266 416 тис. грн. (або на 24,30%) більше, ніж у 2017 році (5 210 934 тис. грн.), що свідчить про позитивну динаміку підприємства у розвитку 2017 – 2018 років.

Що стосується подальшого розвитку підприємства, а саме картини

«доходи – витрати» у 2018 – 2019 роках, розглянемо у табл. 3.8.

Таблиця 3.8 – Динаміка операційних доходів і витрат у 2018 – 2019 роках

Показник	Одиниці	2018	2019	+ - абс.	Т. р., %
1	2	3	4	5	6
Інші операційні доходи	тис. грн.	556 089	1 684 511	+1 128 422	302,9
Адміністративні витрати	тис. грн.	912 790	790 656	-122 134	86,6
Витрати на збут	тис. грн.	2 486 375	2 590 652	+104 277	104,2
Інші операційні витрати	тис. грн.	418 812	397 398	-21 414	94,9

За розрахунковими даними можна зробити висновок, що значення інших операційних доходів у 2019 році зафіксовано на рівні 1 684 511 тис. грн., що на 1 128 422 тис. грн. (або на 202,9%) більше ніж у 2018 році (556 089 тис. грн), що свідчить про позитивну динаміку розвитку підприємства. Адміністративні витрати зменшилися на 122 134 тис. грн. (або на 13,4%) у порівнянні з рівнем 2018 року у 912 790 тис. грн., витрати на збут виросли на 104 277 тис. грн. (або на 4,2%), у порівнянні з рівнем 2018 року у 2 486 375 тис. грн. Рівень інших операційних витрат знизився на 21 414 тис. грн. (на 5,1%) і становить у 2019 році 397 398 тис. грн. Загалом можна сказати, що підприємство переживало не найгірші часи, звертаючи увагу на те, що темп приросту інших операційних доходів перевищував темп приросту операційних витрат. Але, різке зниження суми чистого доходу від реалізації продукції у 2019 році на 12 660 423 тис. грн., або на 21,4%, зумовило отримання фінансового результату у вигляді збитків в сумі 10 912 361 тис. грн., зі значенням темпу приросту в - 168,5%, що свідчить про негативну динаміку підприємства, адже такий різкий перехід підприємства у збитки тягне за собою глобальні проблеми у вигляді втрати платоспроможності, не здатності фінансувати борги, зупинку виробництва.

Так як безпосередніми прямими факторами впливу на формування фінансового результату є доходи та витрати, доцільно провести динаміку зміни показників операційних витрат та операційних доходів за аналізуємий

період базисним та ланцюговим методом. За основу беремо дохід від реалізації продукції, а як витрати – собівартість реалізованої г/п (табл. 3.9).

Таблиця 3.9 – Динаміка чистого доходу від реалізації та собівартості реалізованої продукції

№	Показник	2017	2018	2019
1	2	3	4	5
1	Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.	46 746 886	59 153 818	46 493 395
2	Собівартість реалізованої готової продукції, тис. грн.	38 309 499	49 414 580	48 834 211
3	Ряди динаміки			
3.1	Базисні Т. р., %			
	Чистий дохід від реалізації продукції	100	126,54	99,46
	Собівартість реалізованої готової продукції	100	128,99	127,47
3.2	Ланцюгові, Т. р., %			
	Чистий дохід від реалізації продукції	100	126,54	78,60
	Собівартість реалізованої готової продукції	100	128,99	98,83

Застосовуємо формулу (1.6):

$$\text{Сер.}_{\text{Т.р.}} = \sqrt[3]{1 \times 1,2654 \times 0,7860} = \sqrt[3]{0,9946044} = 0,9973 \text{ або } 99,73\%$$

– середньорічний темп росту чистого доходу від реалізації продукції за 3 роки;

$$\text{Сер.}_{\text{Т.р.}} = \sqrt[3]{1 \times 1,2899 \times 0,9883} = \sqrt[3]{1,27481} = 1,1291 \text{ або } 112,91\%$$

– середньорічний темп росту собівартості реалізованої продукції.

Отже, чистий дохід за 3 роки в середньому зменшився на 0,27%, а собівартість реалізованої продукції збільшилася за 3 роки в середньому на 12,91%.

II етап – вертикальний аналіз

Відомо, що загальна формула обчислення фінансового результату (прибутку або збитку) виглядає як різниця між доходами та витратами. За цією формулою можна визначити з чого складається дохід від реалізації – з собівартості реалізованої продукції та прибутку. Використовуючи цю рівність, можна визначити яку питому вагу в доходах складає собівартість, а яку –

прибуток. Підставляємо вихідні дані для розрахунків, табл. 3.10.

Таблиця 3.10 – Питома вага собівартості та прибутку в доходах

№	Показник	2017	Питома вага в доходах, %	2018	Питома вага в доходах, %	2019	Питома вага в доходах, %
1	2	3	4	5	6	7	8
1	Собівартість реалізованої продукції	38309499	81,95	49414580	83,5	48834211	105,03
2	Валовий прибуток	8437387	18,05	9739238	16,5	-2340816	-5,03
3	Дохід від реалізації	46746886	100	59153818	100	46493395	100

За розрахунковими даними можна зробити висновок, що у 2018 році збільшилася питома вага собівартості реалізованої продукції у доходах на 1,55% у порівнянні з 2017 роком – 81,95%, а питома вага валового прибутку зменшилася на 1,55% у порівнянні з рівнем 2017 року – 18,05%. Також можна спостерігати, що у 2019 році собівартість реалізованої продукції перевищила значення доходів від реалізації і призвела до отримання підприємством збитків у розмірі 2 340 816 тис. грн.

Далі доцільно визначити питому вагу окремих елементів операційних витрат в загальній кількості операційних витрат за окремий період, табл. 3.11.

Таблиця 3.11 – Питома вага операційних витрат

Витрати	2017	П. в., %	2018	П. в., %	2019	П. в., %
1	3	4	5	6	7	8
Матеріальні витрати	35 533 584	85,13	45 143 613	84,81	42 859 937	81,46
Витрати на оплату праці	1 848 497	4,43	2 282 005	4,29	2 924 753	5,56
Відрахування на соціальні заходи	380 498	0,91	475 819	0,89	608 862	1,16
Амортизація	1 827 860	4,38	2 038 810	3,83	2 015 890	3,83
Інші операційні витрати	2 150 294	5,15	3 292 310	6,18	4 203 425	7,99
Разом	41 740 733	100	53 232 557	100	52 612 917	100

За наведеними даними можна зробити висновок, що питома вага матеріальних витрат протягом 3 років зменшувалася в загальному обсягу операційних витрат, а саме: у 2018 зменшилася на 0,32% (дані 2017 року 85,13%), у 2019 році зменшилася на 3,35% (дані 2018 року 84,81%).

Це свідчить про те, що собівартість виготовленої готової продукції стала займати меншу частку в загальному обсягу операційних витрат.

Темпи росту витрат на оплату праці у 2018 році зменшилися на 0,14% у порівнянні з даними 2017 року 4,43% (або 1 848 497 тис. грн.), а у 2019 році різко зросли на 1,27% у порівнянні з 2018 роком 4,29 % (або 2 282 005 тис. грн.), це свідчить про зростання рівня заробітної плати робітників комбінату, (рис. 3.5).

До речі, кожного року працівники комбінату проходять «оцінку персоналу», і згідно виставлених керівником балів за шкалою А, В, В+, С, С+, проводиться підвищення заробітної плати.

Це робиться для того, щоб оцінити працівника, оцінити його навички, здобуті за рік.

Також персонал кожного року проходить стандартне анкетування і відповідає на питання:

- чи влаштовує Вас колектив Вашого відділу, якщо не влаштовує: опишіть проблему;
- чи є у Вас пропозиції, які б покращили роботу / настрій в колективі;
- чи є у Вас пропозиції, що стосуються процесу роботи, які вдосконалення Ви можете запропонувати;
- які навички Ви здобули за цей рік роботи, яку мету ставите перед собою на подальший рік;
- які плани ставите для себе для кар'єрного росту;
- чи рекомендували б Ви своїм знайомим підприємство в якості роботодавця, якщо «ні» – чому;
- з якими проблемами Ви стикалися під час роботи і т. д.

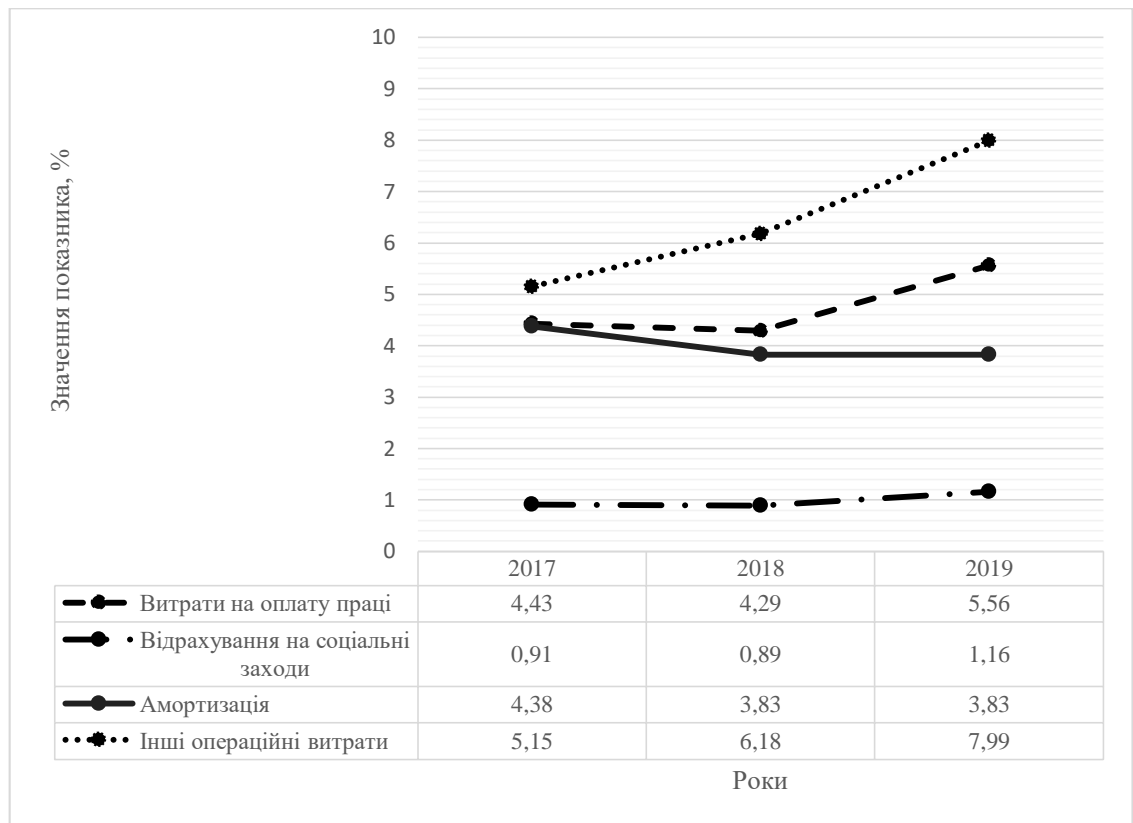

Рисунок 3.5 – Показники питомої ваги операційних витрат в загальній сумі витрат

III етап – аналіз рентабельності

Окремим етапом аналізу фінансових результатів підприємства є аналіз рентабельності. Якщо брати до уваги показник «прибуток / збиток», то його вважають абсолютним показником, а показник рентабельності – відносним.

Рентабельність будь-якої економічної категорії є результативним показником, отже слід досліджувати прямі фактори впливу на її зміни. Напрямом збільшення рентабельності в будь-якому вираженні є збільшення прибутку (чистого, валового або операційного). Так як розмір прибутку залежить від доходів та витрат, то треба вести політику спрямовану на збільшення доходності від реалізації продукції і зменшення витрат. При цьому при збільшенні слід враховувати середньогалузеві ціни на металопродукцію, ціни конкурентів на продукцію. При зменшенні витрат слід звертати увагу на якість продукції, на оплату праці і т. д.

У дослідженні ми будемо проводити аналіз рентабельності доходів,

витрат, основних засобів, виробленої та реалізованої готової продукції за видами, (табл. 3.12).

Таблиця 3.12 – Інформаційне забезпечення аналізу рентабельності

Показник	Одиниці	2017	2018	2019
1	2	3	4	5
Чистий дохід від реалізації продукції	тис. грн.	46 746 886	59 153 818	46 493 395
Собівартість реалізованої продукції	тис. грн.	38 309 499	49 414 580	48 834 211
Середньорічна вартість ОЗ	тис. грн.	18 510 832	20 757 678	22 583 363
Чистий прибуток	тис. грн.	3 348 549	4 719 209	-4 332 802
Обсяги виробництва гарячекатаного рулону	тис. грн.	22 419 311,1	29 310 381,8	20 764 382,6
Обсяги реалізації гарячекатаного рулону	тис. грн.	23 378 092,7	30 463 704,2	21 395 768,7
Обсяги виробництва чавуну	тис. грн.	3 496 122,5	7 347 071,2	6 365 526,7
Обсяги реалізації чавуну	тис. грн.	3 555 021,9	7 489 039	6 635 813,41

Першим етапом буде проведення аналізу рентабельності доходів або по-іншому називають «рентабельність продажів», що дасть нам змогу відповісти на питання: «скільки чистого прибутку ми отримаємо з 1 грн. отриманого доходу».

Проведемо розрахунки за кожен рік, систематизуємо дані у таблицю і знайдемо динаміку зміни показника рентабельності в часі.

Застосовуємо формули (1.13-1.15), дані за 2017 рік:

$$P_D = \frac{3\,348\,549}{46\,746\,886} = 0,07163 \text{ або } 7,16\%.$$

$$P_B = \frac{3\,348\,549}{38\,309\,499} = 0,08741 \text{ або } 8,74\%.$$

$$P_{O3} = \frac{3\,348\,549}{18\,510\,832} = 0,1809 \text{ або } 18,09\%.$$

Дані за 2018 рік:

$$P_D = \frac{4\,719\,209}{59\,153\,818} = 0,07978 \text{ або } 7,98\%.$$

$$P_B = \frac{4\,719\,209}{49\,414\,580} = 0,0955 \text{ або } 9,55\%.$$

$$P_{03} = \frac{4\,719\,209}{20\,757\,678} = 0,2273 \text{ або } 22,73\%.$$

Дані за 2019 рік. Так як підприємство отримало збитки, то буде розраховуватись показник збитковості підприємства:

$$Зб_{д} = \frac{-4\,332\,802}{46\,493\,395} = -0,0932 \text{ або } -9,32\%.$$

$$Зб_{в} = \frac{-4\,332\,802}{48\,834\,211} = -0,0887 \text{ або } -8,87\%.$$

$$Зб_{03} = \frac{-4\,332\,802}{22\,583\,363} = -0,1919 \text{ або } -19,19\%.$$

Систематизуємо дані та визначимо темпи росту показника рентабельності в часі, (табл. 3.13).

Обчислюємо рентабельність продажів, витрат, основних засобів («скільки чистого прибутку ми отримуємо з 1 грн. отриманого доходу, затрачених витрат, використаних основних засобів»).

Таблиця 3.13 – Аналіз рентабельності 2017 – 2018 роки

Показник	2017	2018	+абс.	Т. п.,%
1	2	3	4	5
Рентабельність:				
1. Продажів	0,07163	0,07978	+0,00815	111,38
2. Витрат	0,08741	0,0955	+0,00809	109,26
3. Основних засобів	0,1809	0,2273	+0,0464	125,65

Таким же чином розрахуємо динаміку показника у 2018 – 2019 роках, (табл. 3.14).

Таблиця 3.14 – Аналіз рентабельності / збитковості 2018 – 2019 роки

Показник	2018	2019	+абс.	Т. п.,%
1	2	3	4	5
Рентабельність / збитковість:				
Продажів	0,07978	-0,0932	-0,17298	-216,82
Витрат	0,0955	-0,0887	-0,1842	-192,88
Основних засобів	0,2273	-0,1919	-0,4192	-184,43

За отриманими даними можна зробити висновок, що:

– у 2017 році підприємство зафіксувало рентабельність продажів на рівні 7,16%, тобто з 1 грн. отриманого чистого доходу від реалізації продукції підприємство отримало 0,07 грн. чистого прибутку;

– рентабельність витрат була на рівні 8,74 %, тобто з 1 грн. понесених витрат підприємство отримало 0,08 грн. чистого прибутку. Що стосується рентабельності основних засобів, то вона була зафіксована на рівні 18,09%, отже з 1 грн. використаних основних засобів підприємство отримало чистого прибутку в сумі 0,18 грн.;

– у 2018 році підприємство зафіксувало рентабельність продажів на рівні 7,98% , що означає що з 1 грн. отриманого чистого доходу від реалізації комбінат отримав 0,079 грн. чистого прибутку;

– що стосується рентабельності витрат: за даними 2018 року становила 9,55%, тобто з 1 грн. понесених витрат періоду, комбінат отримав чистого прибутку в сумі 0,09 грн.;

– рентабельність основних засобів на 2018 рік становила 22,73%, що дає нам змогу зрозуміти, що з 1 грн. використаних основних засобів підприємство отримало 0,22 грн. чистого прибутку;

– скрутна ситуація на підприємстві спостерігається у 2019 році, тому що саме в цьому році комбінат отримав збитки.

З цього виходить, що ми не будемо рахувати показник рентабельності (іншими словами прибутковості), а буде обчислюватись показник збитковості, тобто якого розміру збитки отримав комбінат з 1 грн. чистого доходу, понесених витрат та використаних ОЗ.

Отже, рівень збитковості чистого доходу зафіксований на рівні 9,32%, тобто з 1 грн. отриманого чистого доходу від реалізації продукції підприємство отримало збитки у розмірі 0,09 грн.

Збитковість витрат була на рівні 8,87%, тобто з 1 грн. понесених витрат періоду підприємство отримало збитки у розмірі 0,08 грн.

Що стосується збитковості основних засобів, то у 2019 році даний

показник був на рівні 19,19%, а отже з 1 грн. використаних основних засобів підприємство отримало збитки у розмірі 0,19 грн.; загалом можна зробити висновок, що найсприятливіша ситуація для підприємства була у 2018 році.

Рівень рентабельності продажів був зафіксований на рівні 7,9%, тобто з 1 грн. отриманого чистого доходу від реалізації комбінат отримав 0,08 грн. Це краща ситуація, у порівнянні з показниками 2017 року та збитковим станом 2019 року, (рис. 3.6).

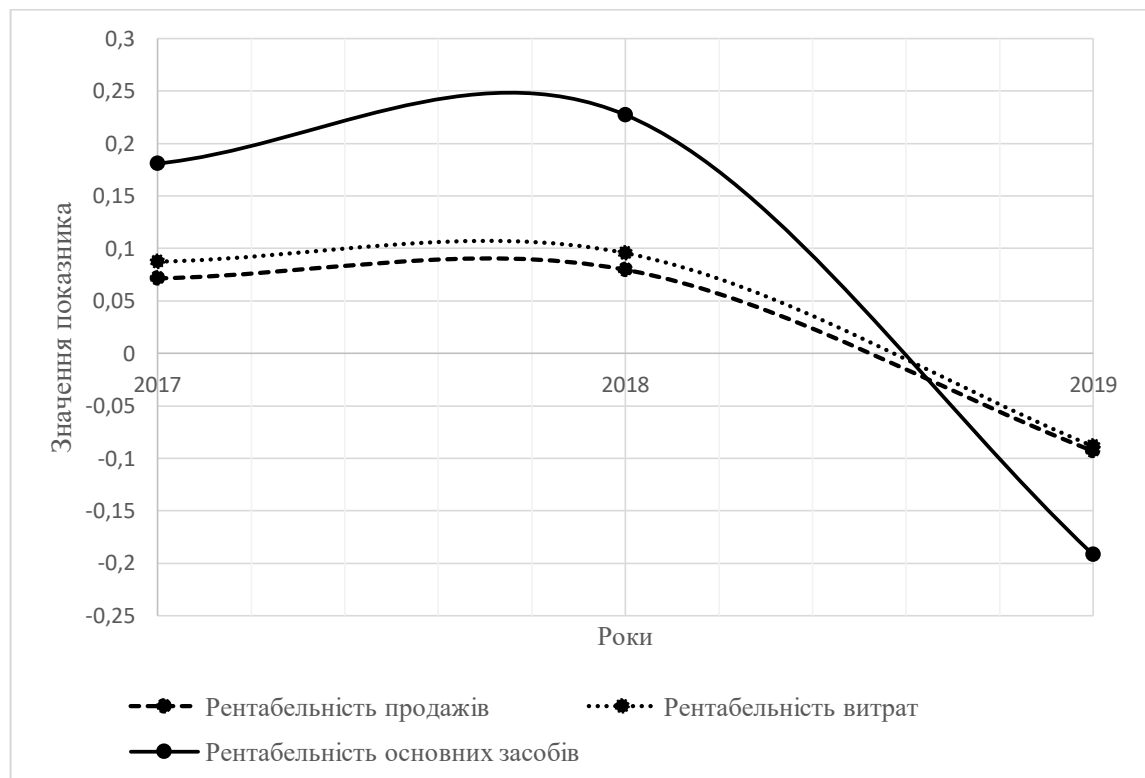

Рисунок 3.6 – Рентабельність продажів, витрат, основних засобів

IV етап – аналіз діяльності за минулі роки та співставлення з середньогалузевими показниками

Важливим фактором аналізу є порівняння показників діяльності підприємства з середньогалузевими показниками.

Державна служба статистики України має на меті зібрати, проаналізувати та узагальнити всі дані щодо діяльності підприємств по всій країні в усіх галузях економіки.

Це робиться для того, щоб всі користувачі могли дізнатися основні економічні показники щодо того чи іншого підприємства, або галузі економіки, або побачити динаміку в часі окремих показників.

До користувачів статистичної інформації можна віднести фізичних осіб, підприємців, інвесторів, кредиторів, державу, іноземних представництв і т. д.

Щодо показників фінансових результатів, то Державна служба статистики пропонує нам інформацію, інтерпретовану в різних форматах.

Ми можемо знайти дані щодо чистого прибутку підприємств одного регіону, однієї галузі, різних галузей, динаміку в часі за видами економічної діяльності, за розмірами підприємства (великі, середні, малі).

Тобто, можна сказати, що система побудована дуже зручним способом, щоб користувачу не потрібно було проводити додаткові дослідження та розрахунки, щоб відповісти на питання, яке його цікавить.

Так як комбінат «Запоріжсталь» має основний напрям діяльності «виробництво сталі, чавуну і феросплавів», код за КВЕД 24.10, проаналізуємо середньогалузеві дані за великими підприємства з чистого прибутку за 2010 – 2018 роки.

Основні дані для інформаційного забезпечення були взяті з офіційного сайту Державної служби статистики, який постійно оновлюється і публікується згідно з поданими статистичними даними підприємств.

Таблиця 3.15 – Інформаційне забезпечення аналізу середньогалузевих показників

	Великі підприємства				
	Чистий прибуток	Отримали прибуток		Отримали збиток	
		У % до загальної кількості підприємств	Фінансовий результат	У % до загальної кількості підприємств	Фінансовий результат
1	2	3	4	5	6
Виробництво сталі, чавуну і феросплавів					
2010	-4601577,0	42,9	2216525,0	57,1	-6818102,0
2011	-6832972,0	35,0	3930510,0	65,0	-10763482,0

Продовження таблиці 3.15

1	2	3	4	5	6
2012	-15995448,0	31,6	597245,0	68,4	-16592693,0
2013	-12241862,0	29,4	117927,0	70,6	-12359789,0
2014	-33289839,0	37,5	2898075,0	62,5	-36187914,0
2015	-40501513,0	12,5	3189718,0	87,5	-43691231,0
2016	-7328589,0	35,7	8488389,0	64,3	-15816978,0
2017	-12178103,0	64,3	17002789,0	35,7	-29180892,0
2018	-3310330,0	69,2	26450721,0	30,8	-29761051,0

За наведеними даними можна зробити висновок, що у період з 2010 по 2015 рік: питома частка підприємств, що отримали збитки перевищувала кількість підприємств, що отримували прибуток (а саме у 2010 році рівень підприємств, що отримали збиток перевищував рівень підприємств, що отримали прибуток на 14,2%; у 2011 – на 30%; у 2012 – на 36,8%; у 2013 – 41,2%; у 2014 – на 25%; у 2015 – на 75%; у 2016 – на 28,6%). Більш сприятлива ситуація спостерігалася у 2017 та 2018 роки. В цей час питома частка підприємств, що отримували прибуток перевищувала питому частку підприємств, що отримували збиток (а саме у 2017 році перевищувала на 28,6%, а у 2018 році перевищувала на 38,4%).

Для того, щоб дізнатися – до якої категорії підприємств належав комбінат протягом 2010 – 2018 років (ті, що тримали прибуток чи ті, що отримали збиток), слід зібрати інформаційну базу за показником чистого прибутку за даними фінансової звітності за 2010 – 2018 роки, (табл.3.16)

Таблиця 3.16 – Інформаційне забезпечення аналізу чистого прибутку за 2010 – 2018 роки

Показник	Роки								
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
Чистий прибуток, тис. грн.	241 166	(124 084)	1 487 824	8 196	1 120 611	1 804 968	4 690 083	3 348 549	4 719 209

За розмірами показника чистого прибутку можна зробити висновок, що

незважаючи на скрутну економічну ситуацію у 2010 – 2016 роках підприємство стабільно отримувало прибутки.

Винятком є 2011 рік, коли у фінансовій звітності було зафіксовано показник збитку на рівні 124 084 тис. грн. Це є цілком природнім, тому що на той час у галузі промисловості відбувся стрибок, і переважна частка вітчизняних підприємств (а саме 65%) на той момент отримала фінансовий результат – збиток, рис. 3.7.

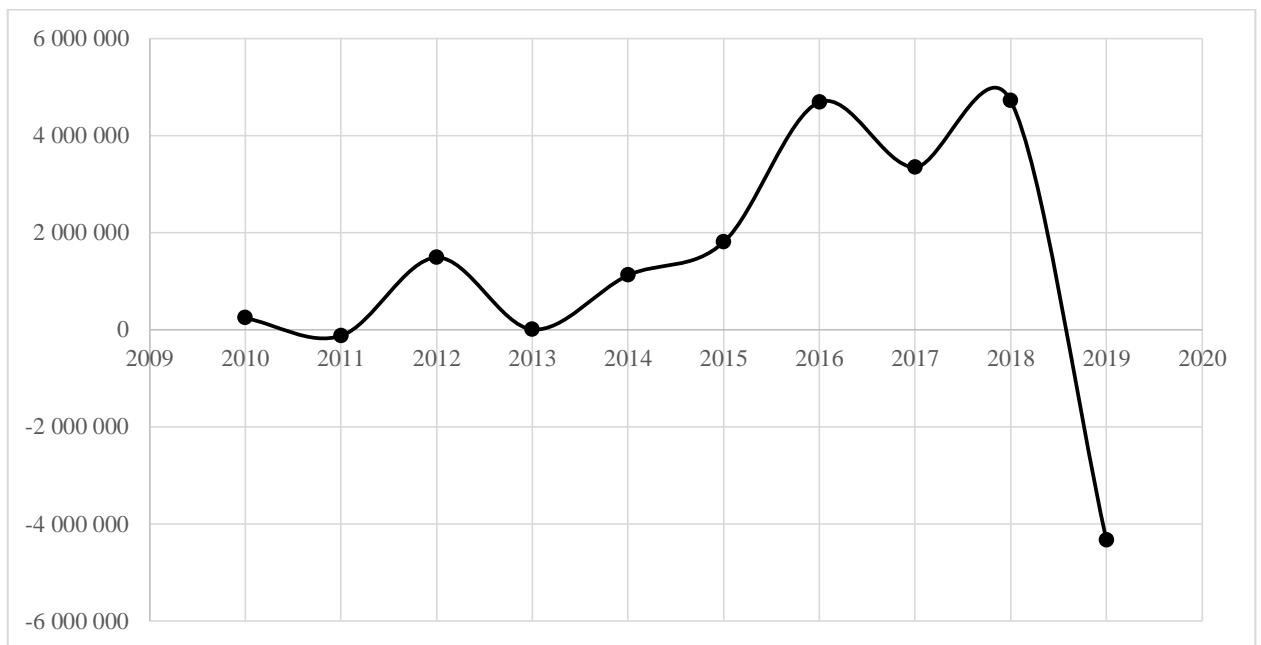

Рисунок 3.7 – Фінансові результати комбінату 2010-2019 роки

При порівнянні показників діяльності комбінату і середньогалузевих їх значень за 2010 – 2018 роки можна стверджувати, що підприємство утримало власні позиції на ринку і незважаючи на скрутну економічну ситуацію в галузі – провело управлінську політику таким чином, щоб отримати прибуток, не зменшуючи обсяги, а оптимізувавши виробництво, і не допустити факт отримання збитків, що привело б до економічної кризи на комбінаті.

Отже, можна зробити висновок, що до 2017 року переважна частка великих підприємств у галузі промисловості отримувала наприкінці звітного періоду фінансовий результат «збиток», і лише деяка частка підприємств утримала власні позиції і на кінець року вийшла з фінансовим результатом

«прибуток». І лише у 2017 – 2018 роках ситуація різко змінилася в протилежний бік і більш ніж 60% підприємств зафіксували фінансові результати – прибутки наприкінці звітного періоду. Це свідчить про те, що в економіці країни відбулися зміни, сприятливі для промислового зростання та укріплення позицій на ринку промислових підприємств.

Середньогалузеві показники дають нам змогу зрозуміти ситуацію взагалі, абстрагуючись від нашого конкретного підприємства, подивитись на економічний стан підприємств галузі промисловості «зверху». Скорочення прибутку підприємств – основного джерела їхніх заощаджень та інвестицій – та збитковість діяльності призводить до затухання інвестиційної активності у промисловості. Від’ємні значення фінансових результатів свідчать про скрутне становище підприємств промисловості, їх неспроможність покривати витрати власними доходами, що слугує чинником їх декапіталізації. Крім того, ці фінансові результати віддзеркалюють обмежену здатність підприємств промисловості створювати додану вартість і прибутки, що спричинює виникнення кризових явищ у національній економіці [29].

3.3 Напрями удосконалення аналізу фінансових результатів підприємства

Досвід аналізу діяльності будь-якого суб’єкта господарювання свідчить про те, що бажаним кінцевим результатом їх діяльності є прибуток. Тому аналіз формування прибутку проводиться першим при фінансовому аналізі.

В економічному аналізі фінансових результатів слід будувати і використовувати економіко-математичні моделі за допомогою кореляційно-регресійного методу. Значна перевага даного методу полягає у наочності відображення динаміки і змін показників, які аналізуються. Крім того, є можливість визначити прогнозовані величини у майбутньому періоді. Однак

слід зазначити, що не всі явища і процеси можна формалізувати для включення в математичну модель. Крім того, варто зауважити, що жодна модель не дає абсолютно точної характеристики досліджуваних економічних процесів.

Математичні моделі досить часто використовуються для аналізу економічних показників, адже деякі з них достатньо прості у використанні. У дослідженні ми використаємо програмне забезпечення Microsoft Excel (надстройка «Пошук рішення»), задля того – щоб відповісти на питання: «яку треба встановити ціну на реалізацію та собівартість одиниці реалізованої продукції, щоб отримати заданий рівень прибутку?».

За даними фінансової звітності за 2019 рік: чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) становить 46 493 395 тис. грн., собівартість реалізованої готової продукції (товарів, робіт, послуг) становить 48 834 211 тис. грн. Виходячи з даних, отриманих з «Річного звіту емітента цінних паперів»: обсяг виробництва основних видів г/п в натуральному вигляді становить 4 120 974,75 тонн (у вартісному виразі 43 242 985,90 тис. грн.); обсяг реалізації в натуральному вигляді 4 008 941,79 тонн (у вартісному виразі 44 655 649,49 тис. грн.). Відповідно, можна зробити висновок, що з загальної суми собівартості реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг) собівартість реалізованих товарів, робіт, послуг становить 5 591 225,10 тис. грн.; чистий дохід від реалізації товарів, робіт, послуг становить 1 837 745,51 тис. грн.

Відповідно до даних фінансової звітності: валовий фінансовий результат (збиток) становить 2 340 816 тис. грн., фінансовий результат від операційної діяльності (збиток) становить 4 435 011 тис. грн. У дослідженні ми маємо на меті отримати таку ціну реалізації продукції та собівартість одиниці реалізованої г/п (не змінюючи обсяг реалізації), за яких підприємство отримало б прибуток у розмірі 5 847 674,59 тис. грн. (1 412 663,59 тис. грн. + 4 435 011,00 тис. грн.), тобто перекрыти збиток (фінансовий результат від операційної діяльності), рис. 3.8.

	ціна реалізації	обсяг реалізації	собівартість од. г/п
готова продукція	11 139,01	44 655 649 490,00	10 493,38774
	11 709,93	4 008 941,79	10 251,26865

Рисунок 3.8 – Інформаційне забезпечення моделювання

Для використання надстройки «Пошук рішення», треба визначити формулу визначення прибутку, рис. 3.9.

Бажаний прибуток	5 847 674 590,00
Функція прибутку	$B4 * C4 - D4 * E4$

Рисунок 3.9 – Визначення прибутку підприємства

Використовуємо надстройку «Пошук рішення», рис. 3.10. Задаємо обмеження таким чином, що обсяг реалізації в кількісному (натуральному) вираженні не змінюється. Нам треба дізнатися – яка повинна бути ціна продажу та собівартість реалізації одиниці продукції, при незмінному обсягу реалізації.

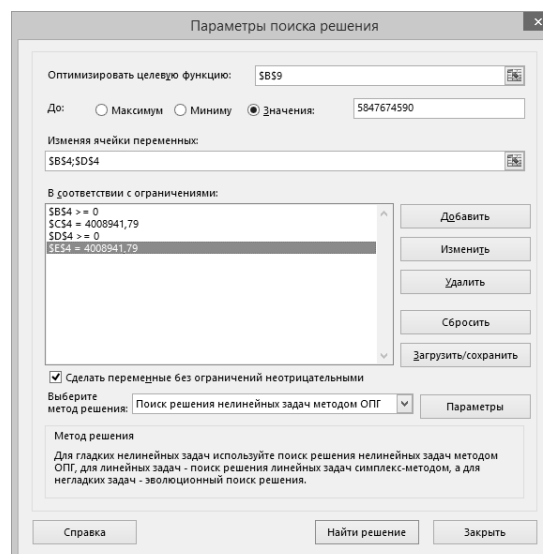

Рисунок 3.10 – Надстройка «Пошук рішення»

Після розрахунку були отримані такі дані, рис. 3.11.

	ціна реалізації	собівартість од. г/п
готова продукція	11 139,01	10 493,38774
	11 709,93	10 251,26865

Рисунок 3.11 – Дані щодо зміни цін

Отже, можна зробити висновок, що для того щоб отримати прибуток у розмірі 5 847 974, 59 тис. грн. підприємству слід підвищити ціну реалізації продукції на 570,92 грн./т., і знизити собівартість реалізованої готової продукції на 535,36 грн./т.

Графічно можна зобразити так, (рис. 3.12):

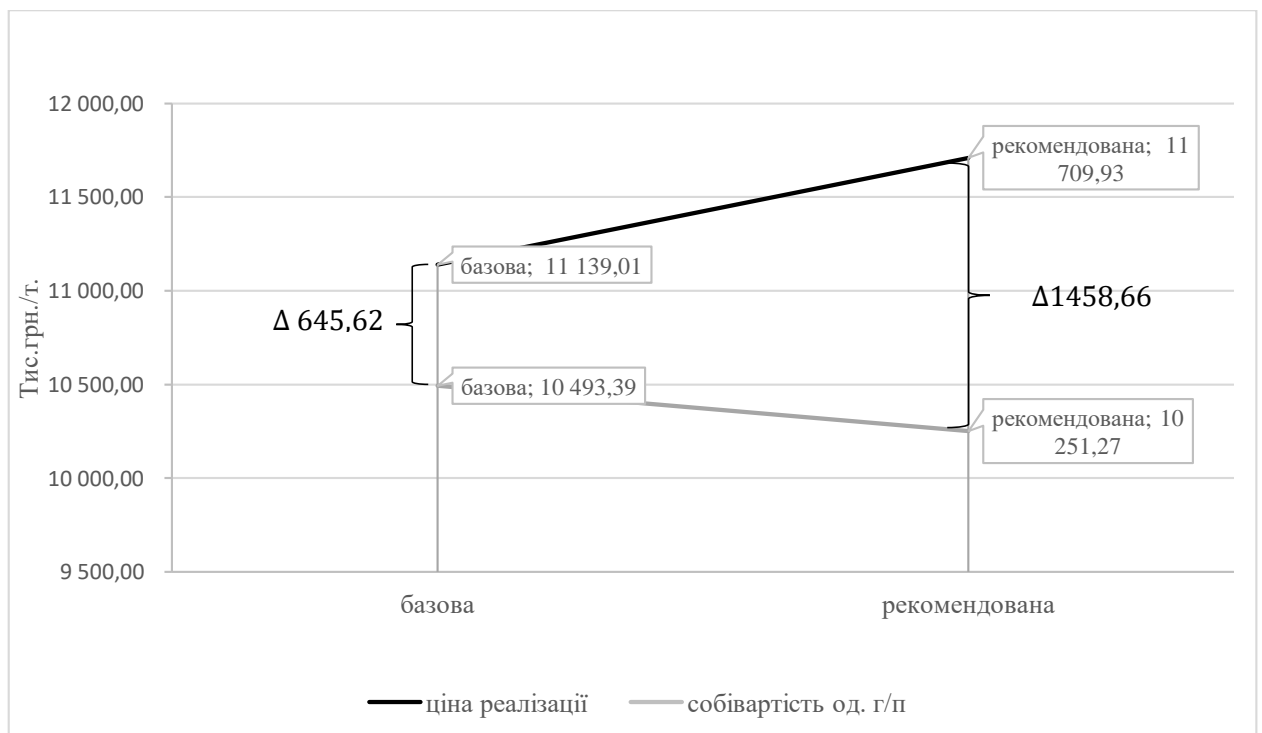

Рисунок 3.12 – Результати проведеного дослідження

Застосувати таку математичну (програмну) модель можна, якщо розширити дані та конкретизувати основні види продукції, табл. 3.17. До

основних видів готової продукції, що виробляється та реалізується відносять гарячекатаний рулон та лист, холоднокатаний рулон та лист, чавун.

Таблиця 3.17 – Базові та рекомендовані ціни реалізації готової продукції

Готова продукція	Ціна реалізації, тис. грн./т., базова	Ціна реалізації, тис. грн./т., рекомендована
1	2	3
Гарячекатаний рулон	11,33	11,97
Гарячекатаний лист	12,16	12,32
Холоднокатаний рулон	13,32	13,52
Холоднокатаний лист	14,01	14,07
Чавун	7,88	8,16

Графічно можна зобразити так, (рис.3.13):

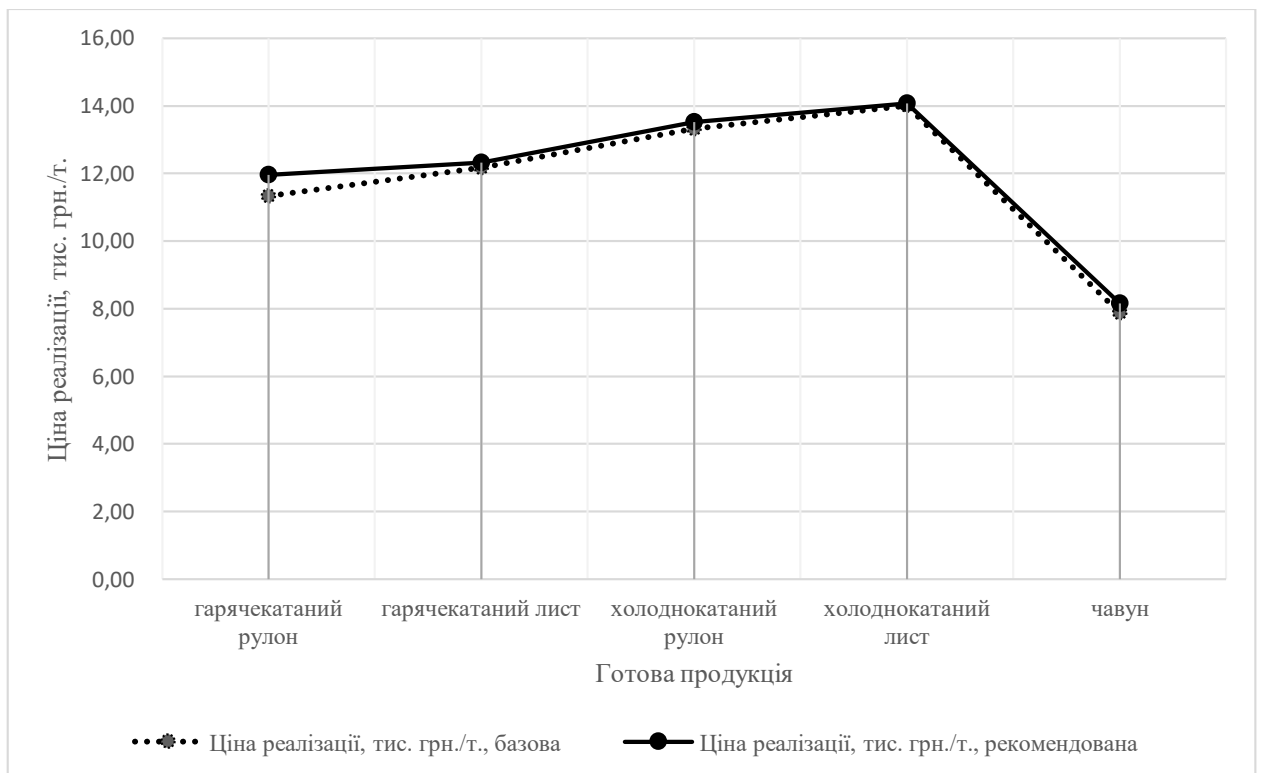

Рисунок 3.13 – Рекомендовані зміни ціни реалізації

Видно, що ціна реалізації рекомендована перевищує базові ціни, а більш усього це видно за гарячекатаним рулоном, де рекомендована ціна реалізації вища за базову на 640 грн./т.

Так само розрахуємо необхідну собівартість реалізації одиниці продукції, отримаємо дані (рис. 3.14).

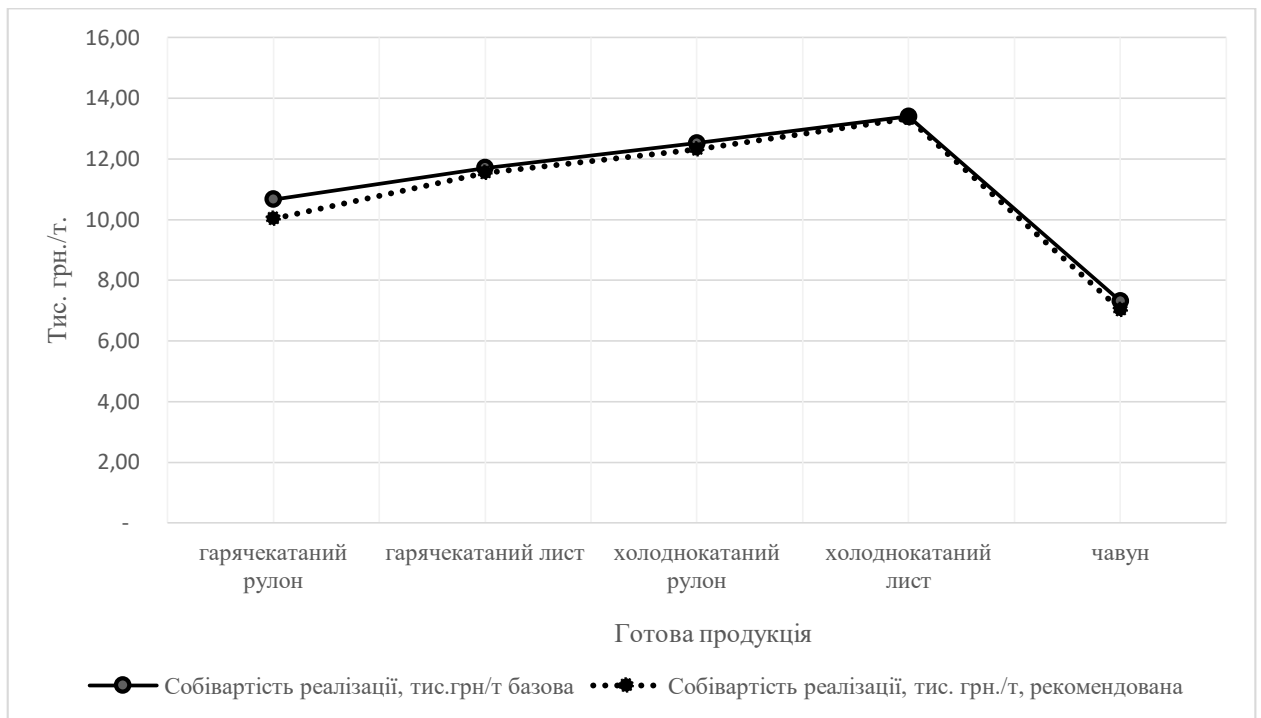

Рисунок 3.14 – Рекомендовані зміни собівартості

Отже, застосувавши у дослідженні програмні (математичні) методи та моделі, ми прийшли до висновку, що їх застосування може бути корисним для усіх підприємств. По-перше, вони прості у використанні, не потребують додаткового вивчення специфіки роботи і можуть бути застосовані звичайним користувачем. По-друге, підприємству не треба робити додаткових витрат на розробку програмного забезпечення або підвищення кваліфікації персоналу (якщо це є проблемою і кошти не заплановані), достатньо лише розширити знання з вже існуючих програм, наприклад таких як пакет Microsoft Office. По-третє, використання таких платформ значно полегшує та пришвидшує роботу працівників, адже можна за відносно короткий проміжок часу отримати відповіді на питання, графічно зобразити результати дослідження і братися за прийняття управлінських рішень.

ВИСНОВКИ

Головна мета будь-якого підприємства – це отримання позитивного фінансового результату та пошук шляхів його збільшення. Результативність діяльності відображається у фінансово-економічних показниках, які найбільш точно характеризують фінансовий стан суб'єкта господарювання та дають уявлення про економічний потенціал його розвитку. Сьогодні дуже важливою є організація ефективної системи управління підприємством, в якій провідну роль відіграє облік фінансових результатів, оскільки від одержаного прибутку залежить рівень оплати праці працівників, динаміка надходження коштів до бюджетів різних рівнів, насиченість ринку відповідною продукцією в міру її потреби тощо. У кваліфікаційній роботі здійснено теоретичне й практичне обґрунтування методики обліку та аналізу фінансових результатів діяльності підприємств і запропоновано нове вирішення наукових проблем та практичних завдань. Вони знайшли втілення у рекомендаціях автора щодо вдосконалення облікової моделі формування фінансових результатів підприємств, уточнення й відображення фінансових результатів діяльності в облікових регістрах бухгалтерського обліку і фінансовій звітності та адаптації моделей комплексного аналізу фінансових результатів і їх прогнозування на основі маржинального аналізу до умов галузі. Це знайшло відображення в таких наукових і практичних результатах, отриманих автором:

Фінансовий результат сьогодні – це не тільки наслідок успішної роботи підприємства, а й грошовий потік в перспективі. Тому даний показник є одним з найважливіших економічних показників, який узагальнює усі результати господарської діяльності та надає комплексної оцінки ефективності цієї діяльності. Усі підприємства прагнуть одержувати такі доходи, які не тільки покривають видатки, але й достатньою мірою їх перевищують. Факт перевищення доходів над витратами, пов'язаними з діяльністю підприємства, означає, що підприємство має прибуток – позитивний фінансовий результат.

Слід зазначити, що в ході аналізу довідкової та навчальної літератури виявлено, що між фахівцями у галузях бухгалтерського обліку немає однозначності щодо визначення сутності поняття «фінансові результати». Основні підходи, щодо розуміння терміну були розглянуті та на основі цього надано узагальнююче поняття терміну, що є симбіозом наукових думок відомих практиків та науковців і дозволить однозначно тлумачити дане визначення та уникнути дискусійних питань щодо його сутності. Отже, фінансовий результат – це якісний показник діяльності підприємства, який визначається як різниця між доходами і витратами або приростом (зменшенням) власного капіталу підприємства, створеним у процесі підприємницької діяльності за звітний період, за винятком зміни капіталу за рахунок внесків або вилучення власниками.

В ході кваліфікаційної роботи розкриті організаційні основи формування фінансових результатів у бухгалтерському і податковому обліку. Необхідні дані для визначення фінансового результату формуються протягом усього операційного періоду у вигляді доходів і витрат. Для визначення фінансового результату всі доходи і витрати, отримані за звітний період (рік) в бухгалтерському обліку групуються і відображаються у формі 2 фінансової звітності «Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)» за видами діяльності. До звітності потрапляють всі дані з первинних документів, журналів-ордерів, бухгалтерських довідок та інших внутрішніх документів. В податковому обліку фінансові результати знаходять відображення в «Декларації з податку на прибуток», також визначена ставка податку на прибуток для комбінату – як і для основної маси підприємств, вона становить 18%. На підприємстві існує потужна система бухгалтерського та податкового обліку, закріплена за відділами головної бухгалтерії, планово-економічним відділом, фінансовим відділом, відділом фінансового контролера і т. д. Питання роботи с податковим обліком лежить на податковому відділі. Водночас, діяльність головної бухгалтерії контролює відділ головної книги і обліку фінансових операцій. Отже, можемо сказати, що на комбінаті

сформована потужна система обліку, яка дозволяє підприємству ефективно здійснювати діяльність відповідно до чинного законодавства та кожного року підтверджувати дані фінансової звітності у зовнішнього аудитора КПМГ Україна.

Теоретичні основи та формування методики є важливою складовою для формування системи бухгалтерського обліку та аналізу на підприємстві. З'ясовано, що для забезпечення нормальної роботи фінансово-аналітичної служби необхідно створити потужну методичну базу, яка буде підґрунтям всієї діяльності. Окрім того, головною частиною теоретичної бази є нормативно-правові акти, які допоможуть суб'єкту господарювання провадити власну діяльність згідно чинному законодавству. У кваліфікаційній роботі також було обґрунтовано основні засади аналізу фінансових результатів. Мета аналізу фінансових результатів – визначити повноту та якість їх отримання, оцінити динаміку абсолютних і відносних показників, з'ясувати спрямованість, ступінь і частку впливу окремих факторів на зміну прибутку і рентабельності, виявити та оцінити можливі резерви їх зростання.

Об'єктом для дослідження в даній роботі є ПАТ «Запоріжсталь». ПАТ «Запоріжсталь» – провідне підприємство-гігант – виробник сталі, великий експортер металопродукції до країн Європи та світу, потужний платник податків. Підприємство створювалось з метою отримання прибутку шляхом задоволення потреб підприємств, установ та організацій всіх форм власності і громадян у товарах та послугах. Основний вид діяльності – виробництво чавуну сталі та феросплавів. До його штату входить понад 10 тис. осіб, з них більше 40 працюють за зовнішнім суміщенням. Щодо виробництва продукції – основними її видами є гарячекатаний рулон та лист, холоднокатаний рулон та лист, чавун, інша супутня продукція. Кількість партнерів щорічно зростає приблизно на 10-15%.

Структура бухгалтерії має ієрархічний тип. В даному випадку застосування такої структури є обґрунтованим, виходячи з великого розміру підприємства. На підприємстві використовується машинна обробка

документів з використанням комп'ютерної програми бухгалтерського обліку «Асу_меню». На підставі даних з програми бухгалтерія ПАТ «Запоріжсталь» формує прибуток / збиток у фінансовій звітності підприємства та складає повний пакет звітності. Визначення класифікаційних ознак фінансових результатів та узагальнення практичної діяльності організації обліку фінансових результатів підприємства дозволило з'ясувати, що дані для визначення фінансового результату формуються протягом усього операційного періоду у вигляді доходів і витрат. Списання усіх видів доходів на фінансовий результат відбувається з 7-го класу рахунків, витрат – з 9-го класу відповідно на дебет або кредит рахунку 79 «Фінансові результати», с подальшим визначення сальдо рахунку і віднесенням суми на 4 клас рахунків (прибуток – 441 «Нерозподілені прибутки», збиток – 442 «Непокриті збитки»)

Запропоновано деталізація робочого плану рахунків в частині обліку фінансових результатів на підприємстві, а саме: розширення аналітичного обліку фінансових результатів за рахунок розмежування рахунку 791 «Фінансовий результат від операційної діяльності» на 791.11 «Фінансовий результат від основної діяльності» та 791.20 «Фінансовий результат від іншої операційної діяльності», з їх подальшою деталізацією. Запропонована модель побудови аналітичного обліку фінансових результатів операційної діяльності дасть можливість визначити найбільш прибуткові види готової продукції (товарів, робіт, послуг), виключити з виробництва (або скоротити обсяг) менш рентабельних.

Дослідження організаційних підходів та методичного забезпечення аналізу фінансових результатів на ПАТ «Запоріжсталь» свідчить, що на комбінаті створена потужна аналітична система роботи з даними фінансових результатів. При аналізі використовуються як загальноприйняті, так і специфічні методики, які дозволяють отримати якісну кінцеву інформацію і сприяють прийняттю ефективних управлінських рішень.

Детальний аналіз з фінансових результатів комбінату за останні 5 років, дозволив нам з'ясувати, що за розрахунковими даними темп росту чистого

доходу від реалізації у 2019 році знизився на 21% у порівнянні з 2018 роком, темп росту собівартості реалізованої продукції зменшився на 1%, тобто темп росту собівартості перевищує темп росту чистих доходів. Темп росту витрат у 2019 році значно вище, ніж у 2018 році. Це свідчить про погану тенденцію і всього за 3 роки призвело до того, що підприємство у 2019 отримало збитки у розмірі 12 080 054 тис. грн. Середньорічний темп росту чистого доходу від реалізації за 3 роки (2017, 2018, 2019) становить 99,73 %, тобто зменшився в середньому на 0,27%, а темп росту собівартості реалізованої продукції збільшилася за 3 роки на 12,9%. Тобто, знов бачимо картину, коли темп росту собівартості перевищує темпи росту чистих доходів, що не є позитивною тенденцією. Щодо відносних показників, рентабельність витрат у 2017 році становила 8,7% (тобто з 1 грн. затрачених витрат підприємство отримало 0,087 грн. чистого прибутку); у 2018 році – 9,5% (тобто з 1 грн. затрачених витрат отримали 0,095 грн. чистого прибутку); у 2019 році спостерігалась збитковість на рівні 8,8% (тобто з 1 грн. понесених витрат отримали збиток у розмірі 0,088 грн.). Ми дійшли висновку, що до 2019 році підприємство ефективно працювало, отримувало прибутки, а у 2019 році різко збільшилися витрати, що понесло за собою отримання збитків.

У процесі дослідження нами застосовано прості математичні (програмні) методи моделювання, за допомогою яких можна наочно побачити – як треба змінити конкретні показники, щоб збільшити розмір прибутку. На прикладі отримання валового прибутку нами з'ясована – як конкретно треба змінити ціни реалізації та собівартість реалізованої продукції, щоб максимізувати валовий прибуток заданого розміру, із застосуванням надстройки Microsoft Excel (Пошук рішення). Програма досить проста у використанні і доцільна всім працівникам до користування. Окрім того, у дослідженні ми запропонували підприємствам створити окремі програмні продукти, які б відповідали лише за показники фінансових результатів.

Отже, запропоновані напрями удосконалення спростять процедуру проведення розрахунку фінансових результатів, підвищать інформативність

типових бухгалтерських документів, посилять контрольно – економічну та аналітичну функцію обліку, дадуть можливість регулювати фінансово-господарські відносини відповідно до ринкових механізмів на мікро- та макроекономічному рівнях, а також впливати на ефективність розвитку галузі.

ПЕРЕЛІК ДЖЕРЕЛ ПОСИЛАННЯ

1. Бондаренко Н.М., Ковальчук Т.І. Економічна сутність фінансових результатів діяльності підприємства : монографія. Дніпро : ДНУ ім. Олеся Гончара, серія «Економіка», випуск 8 (4), 2014. 214 с.
2. Загальні вимоги до фін звітності: Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1, затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 № 73. Дата оновлення : 23.07.2019. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 01.05.2020).
3. Вінярська М.Р, Пилипенко Л.М. Економічна сутність результатів діяльності підприємства : монографія. Київ : *науковий вісник*, випуск (3), 2011. 2 с.
4. Бондаренко Н.М., Ковальчук Т.І. Економічна сутність фінансових результатів діяльності підприємства : монографія. Дніпро : ДНУ ім. Олеся Гончара, серія «Економіка», випуск 3 (2), 2015. 209 с.
6. Коваленко О.В., Осьмак С.С. Система управління витратами : монографія. Запоріжжя : ЗДІА, економічна газета, випуск (1), 2013. 8 с.
7. Резерви підвищення ефективності виробництва та їх класифікація. URL : <http://ahd.vlynko.com/19st.htm> (дата звернення 03.05.2020).
8. Аналіз резервів зростання прибутку. URL: <https://library.if.ua/book/89/6232.html> (дата звернення 06.05.2020).
9. Іващенко Г. А. Економіко-математичне моделювання фінансового стану підприємства : навч. посіб. Харків : ВД «ІНЖЕК», 2009. 109 с.
10. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. Дата оновлення : 14.11.2020. URL : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/en/996-14> (дата звернення 14.05.2020).
11. Витрати : Положення (Стандарт) бухгалтерського обліку 16, затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 р. № 318. Дата оновлення : 09.08.2013. URL : <https://zakon.help/article/polozhennya->

standart-buhgalterskogo-obliku-16 (дата звернення 18.05.2020).

12. Островерха Р. Е. Організація обліку : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2012. 568 с.

13. Островерха Р. Е. Організація обліку : навч. посіб. Ірпінь: Національний університет ДПС України, 2008. 318 с.

14. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку : підручник. Житомир : ПП «Рута», 2006. 528 с.

15. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291. Дата оновлення : 29.10.2019. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99> (дата звернення 12.06.2020).

16. Рожелюк В. М. Організація обліку як цілеспрямована діяльність власника підприємства. *Збірник «Інноваційна економіка»*. Тернопіль : ТНЕУ, 2014. С. 196-203.

17. Андрєєва А. О. Теоретичні засади організації облікового процесу: монографія. Рівне : РДГУ, 2012. 6 с.

18. Череп А. В. Економічний аналіз : навч. посіб. Запоріжжя : ЗНУ, ВД «Кондор», 2006. 160 с.

19. Доходи : Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 15, затверджено Наказом Міністерства фінансів України від 29.11.1999 р. № 290. Дата оновлення : 09.08.2013. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0860-99#Text> (дата звернення 18.06.2020).

20. Кужельний М. В. Організація обліку : підручник. Київ : Центр учбової літератури, 2010. 352 с.

21. Назарова І. Я., Крупка Я.Д. Актуальні питання організації обліку та фінансової звітності в Україні : монографія. Чернівці : ЧТЕІ КНТЕУ, 2015. С. 203-205.

22. Назарова І. Я., Особливості формування облікової політики при об'єднанні підприємств : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2015. С. 203-205.

23. Рожелюк В. М. Організаційні основи документування операцій та діловодства в підприємствах : збірник наук. праць «Економіка АПК», випуск (9). Тернопіль : ТАНГ, 2005. С. 87-94.
24. Рожелюк В. М., Проблеми та перспективи організації управлінського обліку в Україні : наукові записки, випуск (22). Тернопіль : ТДПУ ім. В. Гнатюка, 2008. С. 157-162.
25. Особливості організації бухгалтерського обліку у зарубіжній та вітчизняній практиці. URL : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2377> (дата звернення 15.06.2020).
26. Лучко М. Р. Бухгалтерський облік в зарубіжних країнах: навч. посіб. Тернопіль : ТНЕУ, 2016. 370 с.
27. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. Житомир: ПП «Рута», 2002. 544 с.
28. Рентабельність власного капіталу. URL: [https://uk.wikipedia.org/wiki/Рентабельність_власного_капіталу#:~:text=Рентабельність%20власного%20капіталу%20\(англ.,яке%20необхідно%20виконати%20управлінням%20підприємства](https://uk.wikipedia.org/wiki/Рентабельність_власного_капіталу#:~:text=Рентабельність%20власного%20капіталу%20(англ.,яке%20необхідно%20виконати%20управлінням%20підприємства) (дата звернення 17.06.2020).
29. Дайнеко Л.В. Розвиток промисловості для забезпечення зростання та оновлення української економіки : науково-аналітична доповідь. Київ : НАН України, 2018. 158 с.
30. Пилипенко А., Дзьобко І., Формування обліково-аналітичного забезпечення управління витратами підприємств та їх об'єднань : монографія. Харків : вид. ХНЕУ, 2011. 344 с.
31. Мельник Т. Формування інформаційних ресурсів управлінського обліку для контролювання фінансових результатів підприємства : монографія. Київ : ВД «Гельветика», 2015. С. 63-68.
32. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://ukrstat.gov.ua> (дата звернення 21.06.2020).
33. Господарський кодекс України : Кодекс України, затверджений Верховною Радою України від 16.01.2003 № 436-IV. Дата оновлення :

16.10.2020. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/436-15> (дата звернення 15.07.2020).

34. Податковий кодекс України : Кодекс України, затверджений Верховною Радою України від 02.12.2010 № 2755-VI. Дата оновлення : 07.11.2020. URL : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/page> (дата звернення 18.07.2020).

35. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» затверджене Міністерством фінансів України від 07.02.2013 № 73. Дата оновлення : 23.07.2019. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0336-13> (дата звернення 19.07.2020).

36. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 «Податок на прибуток» затверджений Наказом Міністерства фінансів України № 353 від 28.12.2000 р. Дата оновлення : 09.08.2013. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0047-01#Text> (дата звернення : 20.07.2020).

37. Процентна різниця: коли можна зменшити фінансовий результат. *«Все про бухгалтерський облік»* № 72. Київ : ВД «Світанок», 2017. 32 с.

38. Волкова Н.А., Волчек Р.М., Гайдаєнко О.М. Економічний аналіз : навч. посіб. Одеса : ОНЕУ, ротапринт, 2015. 310 с.

39. Максимова В.Ф. Бухгалтерський облік (частина I) : навч. посіб. Одеса : ОНЕУ, 2013. 462 с.

40. Максимова В.Ф. Бухгалтерський облік (частина II) : навч. посіб. Одеса : ОНЕУ, 2013. 324 с.

41. Малярєвський Ю.Д. Фінансовий облік : навч. посіб. Харків : ВД. «ІНЖЕК», 2009. 120 с.

42. International Standard on auditing 200 «Overall objectives of the independent auditor and the conduct of an audit in accordance with international standards on auditing». URL: <http://www.iaasb.org/clarity-center/clarified-standards> (дата звернення 01.07.2020).

43. Phases of a Financial Statement Audit: website. URL:

<https://smallbusiness.chron.com/6-phases-financial-statement-audit-3775.html>

(дата звернення 01.07.2020).

44. IFRS 10 «Consolidated Financial Statements»: website. URL: <https://www.ifrs.org/issued-standards/list-of-standards/ifrs-10-consolidated-financial-statements/> (дата звернення 14.07.2020).

45. Why global accounting standards? : website. URL: <https://www.ifrs.org/use-around-the-world/why-global-accounting-standards/> (дата звернення 18.08.2020).

46. Говоруха В. Облік фінансового результату діяльності підприємства та шляхи його вдосконалення : монографія. Київ : ВД «Мистецтво наукової думки», 2018. С. 36-38.

47. Власюк Г.В. Проблеми та напрями вдосконалення обліку фінансових результатів : монографія. Хмельницький : ХНУ, 2009. С.60-64.

48. Дерій В. Проблеми обліку витрат і доходів підприємства та перспективи їх вирішення в Україні : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2008. С. 7-11.

49. Ковальчук О.В. Удосконалення методики обліку фінансових результатів : монографія. Харків : НТУ «ХПІ», 2008. С. 30-31.

50. Пісьмаченко Л.М., Гнезділова О.М. Шляхи вдосконалення обліку фінансових результатів та їх відображення у фінансовій звітності підприємства : монографія. Хмельницький : ХНУ, 2008. С. 195-198.

51. Олійничук О. І. Витрати, доходи та прибуток у системах обліку й аналізу лісогосподарських підприємств : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2011. 20 с.

52. Задорожний, З. В. Внутрішньогосподарський облік в будівництві: методологія та організація : монографія. Тернопіль : ТНЕУ, 2007. 36 с.

53. Прохар Н. В. Облік і контроль фінансових результатів у сільськогосподарських формуваннях : монографія. Київ : ВД «Веселка», 2009. 23 с.

54. Врублевська О.Б. Облік, економічний аналіз і зовнішній аудит

фінансових результатів діяльності підприємства : монографія. Тернопіль : ТНТУ, 2017. 22 с.

55. Лежненко Л.І. Облік і аудит формування фінансових результатів : монографія. Київ : КНЕУ, 2007. 21 с.

56. Financial result. What you need to know about financial results: website. URL: <https://capital.com/financial-result-definition>

57. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність: підручник. Київ : ВД «Алерта», 2016. 928 с.

58. Розкриття інформації про основні засоби в фінансовій звітності. URL: https://studopedia.com.ua/1_53587_rozkrittya-informatsii-pro-osnovni-zasobi-v-finansoviy-zvitnosti.html

59. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними стандартами : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2012. 368 с.

60. Річна фінансова звітність. Податки та бухгалтерський облік : монографія. URL : <https://i.factor.ua/ukr/journals/nibu/2018/january/issue-06/article-33431.html>

61. Шара Є. Ю, Соколовська-Гонтаренко І. Є. Фінансовий облік : навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2016. 336 с.

62. Гнатишин Л. Б. Організація обліку : навч. посіб. Львів : ВД «Магнолія 2006», 2014. 432 с.

63. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури, 2009. 256 с.

64. Попович П. Я. Економічний аналіз діяльності суб'єктів господарювання : підручник. Київ : ВД «Знання», 2008. 630 с.

65. Ковальчук І. В. Економіка підприємства : навч. посіб. Київ : ВД «Знання», 2008. 679 с.

66. Єршова Н. Ю., Портна О. В. Аналіз господарської діяльності : теорія і практикум : навч. посіб. Львів : ВД «Магнолія 2006», 2015. 312 с.

67. Савицька Г. В. Економічний аналіз діяльності підприємства : навч. посіб. Київ : Знання, 2005. 662 с.

68. Волкова О. І. Економіка підприємства : підручник. Чернівці : ИНФРА-М, 2007. 601 с.
69. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський словник : словник-довідник. Житомир : ПП «Рута», 2009. 224 с.
70. Carl S. Warren, James M. Reeve, Jonathan Duchac. Accounting : textbook. Canada: LEAP Publishing Services, Inc., 2009. 1344 p.
71. Accounting for Decision Making and Control, 7th Edition. URL : https://www.academia.edu/6382560/Accounting_for_Decision_Making_and_Control_7th_Edition
72. Мороз Ю.Ю. Облік фінансових результатів діяльності підприємства : монографія. Житомир : ЖДТУ, 2013. С.135-141.
73. Наумчук А.В. Сутність та проблеми організації обліку фінансових результатів : монографія «Глобальні та національні проблеми економіки», випуск (4). Миколаїв : МНУ, 2015. С. 1013-1016.
74. Кобилянська О. І. Фінансовий облік : підручник. Київ : Знання. 2007. 545 с.
75. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік за міжнародними стандартами (прикладі та коментарії) : практ. посіб. Київ : Лібра, 2001. 670 с.

ДОДАТОК А

«Баланс (звіт про фінансовий стан)»

		Дата (рік, місяць, число)	КОДИ
			2018.01.01
Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ "ЗАПОРІЗСТАЛЬ"		за ЄДРПОУ	00191230
Територія ЗАВОДСЬКИЙ		за КОАТУУ	2310136600
Організаційно-правова форма господарювання Акціонерне товариство		за КОПФГ	230
Вид економічної діяльності Виробництво чавуну сталі та феросплавів		за КВЕД	24.10
Середня кількість працівників	11298		
Адреса, телефон	Підземне шосе, 72, м. Запоріжжя, Заводський, Запорізька область, 69008, (061) 218-33-01		
Одиниця виміру: тис. грн. без десяткового знака (окрім розділу IV Звіту про фінансові результати (Звіту про сукупний дохід) (форма М 2), грошові показники якого наводяться в гривнях з копійками)			
Складено (робити позначку "у" у відповідній клітинці):			
за положеннями (стандартами) бухгалтерського обліку			у
за міжнародними стандартами фінансової звітності			

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2017 р.

Форми № 1

Код за ДКУД

1801001

Актив	Код ради	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	9569	20346
первісна вартість	1001	13487	20346
накопичена амортизація	1002	(3918)	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	2121178	1408344
Основи засоби	1010	16054020	20952658
первісна вартість	1011	17750591	20952658
знос	1012	(1696571)	0
Інвестиційна нерухомість	1015	6963	8020
первісна вартість інвестиційної нерухомості	1016	6963	8020
знос інвестиційної нерухомості	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції, які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	1128608	1109680
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені оцінкові витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих спеціальних резервах фондів	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	107	0
Усього за розділом I	1095	19320447	23499048

Продовження ДОДАТКУ А

1	2	3	4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	4086059	5133524
Виробничі запаси	1101	1696330	1640288
Незавершені виробництва	1102	595882	2063157
Готова продукція	1103	1793376	1429594
Товари	1104	471	485
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Державні переуступання	1115	0	0
Високи одержанні	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	6292365	11158065
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за кодовими авансами	1130	762251	745589
з бюджетом	1135	524484	1315844
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованими доходами	1140	2462	1236
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інші поточні дебіторська заборгованість	1155	7560490	17845366
Поточні фінансові інвестиції	1160	700	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	1027854	348928
Готівка	1166	12	0
Рахунки в банках	1167	1027834	348918
Виплати майбутніх періодів	1170	256044	308272
Частина переуступання у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:	1181	0	0
резервах довгострокових зобов'язань			
резервах збитків або резервах незалежних вислат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	647241	1630937
Усього за розділом II	1195	21159950	38487761
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	2071	265
Баланс	1300	40482468	61987074

1	2	3	4
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	0
V. Частина капітальності акційної підприємствого підприємства фонду	1800	0	0
Баланс	1900	40482468	61987074

Примітка: (1) Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

(2) Рядок 1190 Інші оборотні активи в основному представлені податковим кредитом з ПДВ, що підлягає декларуванню в наступних звітних періодах в сумі 1,537,079 тисяч гривень (31 грудня 2016 р.: 647,181 тисяча гривень).

(3) Усього поточних активів слід розраховувати як суму рядків 1195 та 1200, що разом складають 38,488,026 тисяч гривень на 31 грудня 2017 р. (31 грудня 2016 р.: 21,162,021 тисячу гривень).

(4) Рядок 1405 Капітал у довічних представлений резервом довічної основних засобів та незавершених капітальних інвестицій.

(5) Усього зобов'язань слід розраховувати як суму рядків 1595, 1695 та 1700, що разом складають 35,755,481 тисячу гривень на 31 грудня 2017 р. (31 грудня 2016 р.: 20,296,814 тисяч гривень).

Продовження ДОДАТКУ А

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	660920	660920
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	8787256	11014792
Додатковий капітал	1410	(161333)	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	506200	506200
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	10392611	14049681
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Видучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	20185654	26231593
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	914766	1143353
Повестні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	797778	635095
Інші довгострокові зобов'язання	1515	45053	31537
Довгострокові забезпечення	1520	1254424	1579041
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	479	403
Благодійна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:	1531	0	0
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних витрат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Гарантаційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	3012500	3409429
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	2985146	3044256
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610	14645	13516
товари, роботи, послуги	1615	11282625	26157728
розрахунками з бюджетом	1620	170520	295621
у тому числі з податку на прибуток	1621	114570	238111
розрахунками зі страхування	1625	10307	11526
розрахунками з оплати праці	1630	48660	58119
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	21322	7766
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	13974	13974
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	98428	128887
Доходи майбутніх періодів	1665	394	369
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	2638293	2614290
Усього за розділом III	1695	17284314	32346052

Продовження ДОДАТКУ А

1	2	3	4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	5133534	5112500
<i>Виробничі запаси</i>	1101	1640288	2211166
<i>Незавершене виробництво</i>	1102	2063157	1097094
<i>Готова продукція</i>	1103	1429594	1779995
Товари	1104	485	2425
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Державні перестраховання	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцією, товари, роботи, послуги	1125	11158063	17015658
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	745589	1283857
з бюджетом	1135	1315844	894464
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованих доходів	1140	1236	1963
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інші поточні дебіторська заборгованість	1155	17845366	18859141
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	348928	423708
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	348918	423693
Витрати майбутніх періодів	1170	308272	286391
Частка перестрахованих у страхових резервах	1180	0	0
у тому числі в:	1181	0	0
резервах довгострокового зобов'язань			
резервах збитків або резервах наліжених витрат	1182	0	0
резервах незароблених премій	1183	0	0
інших страхових резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	1630937	1658514
Усього за розділом II	1195	38487761	45536196
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	265	551
Баланс	1300	61987074	70465644

1	2	3	4
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	302	0
V. Чиста вартість акцій піддержки національного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	68448910	61389313

Примітки: (1) Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

(2) Рядок 1190 Інші оборотні активи в основному представлені податковим кредитом з ПДВ, що підлягає декларуванню в наступних звітних періодах в сумі 207,607 тисяч гривень на 31 грудня 2019 р. (31 грудня 2018 р.: 1,564,029 тисяч гривень).

(3) Усього поточних активів слід розраховувати як суму рядків 1195 та 1200, що разом складують 34,578,726 тисяч гривень на 31 грудня 2019 р. (31 грудня 2018 р.: 45,536,747 тисяч гривень).

(4) Рядок 1405 Капітал у дооцінках представлений резервом дооцінки основних засобів та не завершених капітальних інвестицій.

(5) Усього зобов'язань слід розраховувати як суму рядків 1395, 1695 та 1700, що разом складують 31,444,609 тисяч гривень на 31 грудня 2019 р. (31 грудня 2018 р.: 37,535,860 тисяч гривень).

Продовження ДОДАТКУ А

Пасив	Код радян	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	660920	660920
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у дооцінках	1405	11014792	10139310
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	506200	506200
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	14049681	19586620
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1435	0	0
Усього за розділом I	1495	26231593	30893050
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	1143353	923959
Повільні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	655095	342679
Інші довгострокові зобов'язання	1515	31537	23777
Довгострокові забезпечення	1520	1579041	1716163
Довгострокові забезпечення витрат персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	403	373
Безвідпливна допомога	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:	1531	0	0
резерв довгострокових зобов'язань			
резерв збитків або резерв належних виплат	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Приватний фонд	1540	0	0
Резерв на випадок дисконт-пору	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	3409429	3006951
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	3044256	3016618
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	1610	13516	13516
товари, роботи, послуги	1615	26157728	28767509
розрахунками з бюджетом	1620	295621	87408
у тому числі з податку на прибуток	1621	238111	16963
розрахунками зі страхування	1625	11526	18244
розрахунками з оплати праці	1630	58119	83159
Поточна кредиторська заборгованість за одержаними авансами	1635	7766	10503
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з учасниками	1640	13974	13974
Поточна кредиторська заборгованість із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська заборгованість за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	128887	162775
Доходи майбутніх періодів	1665	369	353
Відстрочені комісійні доходи від перереєстрацій	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	2614290	2374568
Усього за розділом III	1695	32346052	34548607

Продовження ДОДАТКУ А

1	2	3	4
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	0	302
V. Чиста вартість акцій підприємства публічного фонду	1800	0	0
Баланс	1900	61987074	68448910

Примітки: (1) Визначається в порядку, встановленому центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері статистики.

(2) Рядок 1190 Інші оборотні активи в основному представлені податковим кредитом з ПДВ, що підлягає декларуванню в наступних звітних періодах в сумі 1,564,029 тисяч гривень (31 грудня 2017 р.: 1,537,079 тисяч гривень).

(3) Усього поточних активів слід розраховувати як суму рядків 1195 та 1200, що разом складають 45,536,747 тисяч гривень на 31 грудня 2018 р. (31 грудня 2017 р.: 38,488,026 тисяч гривень).

(4) Рядок 1405 Капітал у дооцінках представлений резервом дооцінки основних засобів та незавершених капітальних інвестицій.

(5) Усього зобов'язання слід розраховувати як суму рядків 1595, 1695 та 1700, що разом складають 37,555,860 тисячу гривень на 31 грудня 2018 р. (31 грудня 2017 р.: 35,755,481 тисяча гривень).

Керівник: Наталя Вікторівна Михайська

Головний бухгалтер: Світлана Олегівна Амфілогова

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2018 р.

Форма № 1

Код за ДКУ

Актив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	20346	68133
первісна вартість	1001	20346	47119
накопичена амортизація	1002	0	(21014)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1408344	1293019
Основні засоби	1010	20952658	20547936
первісна вартість	1011	20952658	22522642
знос	1012	0	(1974706)
Інвестиційна нерухомість	1015	8020	6741
первісна вартість інвестиційної нерухомісті	1016	8020	6741
знос інвестиційної нерухомісті	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	1109680	1038362
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені аквізиційні витрати	1060	0	0
Запаси коштів у централізовані страхові резерви фондів	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	0
Усього за розділом I	1095	23499048	24928897

Продовження ДОДАТКУ А

Баланс (Звіт про фінансовий стан)

на 31.12.2019 р.

Форма № 1

Код за ДКУ

Актив	Код радян	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	26105	39438
первісна вартість	1001	47119	39438
накопичена амортизація	1002	(21014)	0
Незавершені капітальні інвестиції	1005	1293019	1118934
Основні засоби	1010	20547936	24605308
первісна вартість	1011	22522642	24605308
знос	1012	(1974706)	0
Інвестиційна нерухомість	1015	6741	6741
первісна вартість інвестиційної нерухомісті	1016	6741	6741
знос інвестиційної нерухомісті	1017	0	0
Довгострокові біологічні активи	1020	0	0
первісна вартість довгострокових біологічних активів	1021	0	0
накопичена амортизація довгострокових біологічних активів	1022	0	0
Довгострокові фінансові інвестиції:			
які обліковуються за методом участі в капіталі інших підприємств	1030	0	0
інші фінансові інвестиції	1035	1038362	1038362
Довгострокова дебіторська заборгованість	1040	0	0
Відстрочені податкові активи	1045	0	0
Гудвіл	1050	0	0
Відстрочені амортизаційні витрати	1060	0	0
Залишок коштів у централізованих структурах резервних фондів	1065	0	0
Інші необоротні активи	1090	0	1804
Усього за розділом I	1095	22912163	26810587

I	2	3	4
II. Оборотні активи			
Запаси	1100	5112500	4539175
Виробничі запаси	1101	2211166	1788302
Незавершене виробництво	1102	1097094	851962
Готова продукція	1103	1779995	1897584
Товари	1104	24245	1327
Поточні біологічні активи	1110	0	0
Депозити переуступаючим	1115	0	0
Векселі одержані	1120	0	0
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	17015638	8536090
Дебіторська заборгованість за розрахунками:			
за виданими авансами	1130	1283857	1291376
з бюджетом	1135	894464	1018390
у тому числі з податку на прибуток	1136	0	0
Дебіторська заборгованість за розрахунками з нарахованими доходами	1140	1963	872
Дебіторська заборгованість за розрахунками із внутрішніх розрахунків	1145	0	0
Інші поточна дебіторська заборгованість	1155	18899141	18375974
Поточні фінансові інвестиції	1160	0	0
Гроші та їх еквіваленти	1165	423708	110580
Готівка	1166	0	0
Рахунки в банках	1167	423693	110566
Витрати майбутніх періодів	1170	286391	452493
Частка переуступаючих у структурних резервах	1180	0	0
у тому числі в:	1181	0	0
резервах довгострокових зобов'язань			
резервах збитків або резервах майже збиткових витрат	1182	0	0
резервах невироблених премій	1183	0	0
інших структурних резервах	1184	0	0
Інші оборотні активи	1190	1658514	253509
Усього за розділом II	1195	45536196	34578461
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	551	265
Баланс	1300	68448910	61389313

Продовження ДОДАТКУ А

Пасив	Код рядка	На початок звітного періоду	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	660920	660920
Внески до незареєстрованого статутного капіталу	1401	0	0
Капітал у довіреність	1405	10139310	12993190
Додатковий капітал	1410	0	0
Емісійний дохід	1411	0	0
Накопичені курсові різниці	1412	0	0
Резервний капітал	1415	506200	506200
Нерозподілений прибуток (незааритий збиток)	1420	19586620	15784394
Неоплачений капітал	1425	(0)	(0)
Вилучений капітал	1430	(0)	(0)
Інші резерви	1433	0	0
Усього за розділом I	1495	30893050	29944704
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення			
Відстрочені податкові зобов'язання	1500	923959	1053644
Пенсійні зобов'язання	1505	0	0
Довгострокові кредити банків	1510	342679	473235
Інші довгострокові зобов'язання	1515	23777	4505
Довгострокові забезпечення	1520	1716163	2189785
Довгострокові забезпечення внутрішній персоналу	1521	0	0
Цільове фінансування	1525	373	343
Висхідні доходи	1526	0	0
Страхові резерви	1530	0	0
у тому числі:	1531	0	0
резерв довгострокового зобов'язання			
резерв збитків або резерв належних викупок	1532	0	0
резерв незароблених премій	1533	0	0
інші страхові резерви	1534	0	0
Інвестиційні контракти	1535	0	0
Призовий фонд	1540	0	0
Резерв на виплату джек-поту	1545	0	0
Усього за розділом II	1595	3006951	3721512
III. Поточні зобов'язання і забезпечення			
Короткострокові кредити банків	1600	3016618	2632463
Векселі видані	1605	0	0
Поточна кредиторська зобов'язаність за: довгостроковими зобов'язаннями	1610	13516	13516
товари, роботи, послуги	1615	28767509	24014753
розрахунки з бюджетом	1620	87408	86666
у тому числі з податку на прибуток	1621	16963	0
розрахунки зі страхування	1625	18244	18352
розрахунки з оплати праці	1630	83159	103862
Поточна кредиторська зобов'язаність за одержаними авансами	1635	10503	28448
Поточна кредиторська зобов'язаність за розрахунками з учасниками	1640	13974	13974
Поточна кредиторська зобов'язаність із внутрішніх розрахунків	1645	0	0
Поточна кредиторська зобов'язаність за страховою діяльністю	1650	0	0
Поточні забезпечення	1660	162755	199365
Доходи майбутніх періодів	1665	353	432
Відстрочені комісійні доходи від перестраховиків	1670	0	0
Інші поточні зобов'язання	1690	2374368	611062
Усього за розділом III	1695	34548607	27723097

ДОДАТОК Б

«Звіт про фінансові результати»

Підприємство ПУБЛІЧНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО
ЗАПОРІЗЬКИЙ МЕТАЛУРГІЙНИЙ КОМБІНАТ "ЗАПОРІЖСТАЛЬ"

Дата (рік, місяць, число)
за ЄДРПОУ

КОДИ
2020.01.01
00191230

Звіт про фінансові результати (Звіт про сукупний дохід)

за 2019 рік

I. ФІНАНСОВІ РЕЗУЛЬТАТИ Форма № 2 Код за ДКУД 1801003

Стаття	Код радян	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	46493395	59153818
Чисті зароблені страхові премії	2010	0	0
Премії підписані, вимога суми	2011	0	0
Премії, передані у перестраховування	2012	0	0
Зміна резерву незароблених премій, вимога суми	2013	0	0
Зміна частки перестрахованих у резерві незароблених премій	2014	0	0
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(48834211)	(49414580)
Чисті помесні збитки за страховими виплатами	2070	(0)	(0)
Валовий: прибуток	2090	0	9739238
збиток	2095	(2340816)	(0)
Дохід (витрати) від зміни у резерві довгострокових любов'язнів	2103	0	0
Дохід (витрати) від зміни інших страхових резервів	2110	0	0
Зміна інших страхових резервів, вимога суми	2111	0	0
Зміна частки перестрахованих в інших страхових резервах	2112	0	0
Інші операційні доходи	2120	1684511	556089
Дохід від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2121	0	0
Дохід від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2122	0	0
Дохід від використання коштам, збільшення від отримання	2123	0	0
Адміністративні витрати	2130	(790656)	(912790)
Витрати на збут	2150	(2590652)	(2486375)
Інші операційні витрати	2180	(397398)	(418812)
Витрати від зміни вартості активів, які оцінюються за справедливою вартістю	2181	(0)	(0)
Витрати від первісного визнання біологічних активів і сільськогосподарської продукції	2182	(0)	(0)
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	0	6477350
збиток	2195	(4435011)	(0)
Дохід від участі в капіталі	2200	0	0
Інші фінансові доходи	2220	802670	117217
Інші доходи	2240	30	100
Дохід від валютної діяльності	2241	0	0
Фінансові витрати	2250	(597550)	(704229)
Врати від участі в капіталі	2255	(0)	(0)
Інші витрати	2270	(716186)	(220087)
Прибуток (збиток) від впливу інфляції на монетарні активи	2273	0	0
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2290	0	5670351
збиток	2295	(4946047)	(0)

Продовження ДОДАТКУ Б

Витрати (дохід) з податку на прибуток	2300	613245	(951142)
Прибуток (збиток) від приписаної діяльності після оподаткування	2305	0	0
Чистий фінансовий результат:	2350	0	4719209
прибуток			
збиток	2355	(4332802)	(0)

II. СУКУПНИЙ ДОХІД

Стаття	Код радян	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Деоцінка (уцінка) необоротних активів	2400	4445899	(67834)
Деоцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405	0	0
Надзвичайні курсові різниці	2410	0	0
Частка вільного сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415	0	0
Інший сукупний дохід	2445	(318513)	(2595)
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450	4127386	(70429)
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455	(742930)	12677
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	3384456	(57752)
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465	(948346)	4661457

III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ

Назва статті	Код радян	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Матеріальні витрати	2500	42859987	45143613
Витрати на оплату праці	2505	2924753	2282003
Відрахування на соціальні заходи	2510	608862	475819
Амортизація	2515	2015890	2038810
Інші операційні витрати	2520	4203425	3292310
Разом	2550	52612917	53232557

IV. РОЗРАХУНОК ПОКАЗНИКІВ ПРИБУТКОВОСТІ АКЦІЙ

Назва статті	Код радян	За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Середньорічна кількість простих акцій	2600	2643681779	2643681779
Скоригована середньорічна кількість простих акцій	2605	2643681779	2643681779
Чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2610	(1,64)	1,79
Скоригований чистий прибуток (збиток) на одну просту акцію	2615	(1,64)	1,79
Дивіденди на одну просту акцію	2650	0	0

Примітки:

(1) Фінансовий результат від операційної діяльності слід розраховувати як суму рядків 2190, 2195, 2240 та 2270, що складає збиток в сумі 5,151,167 тисяч гривень у 2019 році (2018 р.: прибуток в сумі 6,257,363 тисяч гривень).

(2) Інші витрати у 2019 році, в основному, включають в себе зменшення корисності необоротних активів в сумі 507,027 тисяч гривень (2018 р.: 208,603 тисяч гривень) (примітка 5).

(3) Інші фінансові доходи у 2019 році, в основному, включають в себе прибуток від курсових різниць в сумі 777,907 тисяч гривень (2018 р.: 92,118 тисяч гривень).

(4) Інший сукупний дохід (збиток) за 2019 і 2018 роки представлений статтями, які ніколи не будуть перенесені до

Продовження ДОДАТКУ Б

прибутку або збитку.

(5)Збиток на акцію за 2019 рік, розрахований на основі консолідованого збитку, становить 1.47 гривень на акцію (2018 р.: прибуток у розмірі 1.91 гривня на одну акцію) (примітка 10).

Керівник

Наталія Вікторівна Михайська

Головний бухгалтер

Світлана Олегівна Ампілогова